

2397
6,24

Todur ZANET

DRAMATURGIYA

(YARATMA PYESALAR
HEM ÇEVIRMELÄR)

Todur xānet
Dramaturg/9
Yaratma mesalan
hem geňz meňz/

.....
.....
.....
.....

Todur ZANET

DRAMATURGIYA
(YARATMA PYESALAR
HEM ÇEVİRMELÄR)

Stepan Kuroğlu'ya
Lev Tolstoy soicaanda
konuşmalarımıñ hiç
biri zaman unatmäärim.
Saygılarımla

[Signature]
20.04.2007.

Bu kitap Türk İşbirliği ve
Kalkınma İdaresi Başkanlığı
tarafından bastırılmıştır

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

CZU 821.512.165(478)-2

Z. 28

Autor: **Todur ZANET**

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Zanet, Todur

DRAMATURGIYA (Yaratma pyesalar hem çevirmelär), Todur ZANET -
Ch.: **CCRE "PRESA"**, 2006 (Tipogr. "Sirius").- 184 pag.
ISBN 978-9975-9883-7-7

© **Todur ZANET, 2006, e-mail: zanet@anasozu.com**

© **Ana ZANET, 2006, design și coperta**

© **CCRE "PRESA", 2006**

str. Pușkin 22, Chișinău, MD-2012

Relații la tel./fax.: /+373 22/ 23-33-58, 23-35-58

e-mail: presa_ce@yahoo.com

Dat la cules 10.01.2006. Bun de tipar 17.03.2006.

Format 70x90 1/32, Coli editoriale 5,75

Tipografia "Sirius"

Comanda nr.15

ISBN 978-9975-9883-7-7

Todur ZANET

DRAMATURGIYA
(YARATMA PYESALAR
HEM ÇEVİRMELÄR)

GAGAUZ MILLİ ARHİVİ

No 2394

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ

И.И. М.В. МАРУНОВИЧ

CCRE "PRESA"

Chișinău 2006

İÇİNDEKİLÄR

AAÇLIK KURBANNARI (Üç perdeli tragediya)	5
BÜÜLÜ MAAZA (Üç perdeli komediya)	48
Jan RASSİN - "BAYAZİD" (Beş perdeli tragediya)	105
Todur ZANET (Biografiya)	182

AVRUPA ÜNİVERSİTESİ
KİTAPLIĞI
KİTAP NO: 123456789
TARİH: 15.05.2024

YERİ: KİTAPLIĞI
KİTAP NO: 123456789
TARİH: 15.05.2024
KİTAP ADI: AAÇLIK KURBANNARI
YAZAR: J. RASSİN

1946-1947 yıllarda Gagauzlara karşı zorlan yapılan açlıklar başlanan soykırımının 55-ci yıldönümünä

AAÇLIK KURBANNARI (HERGÜNKÜ EKMEEMİZ BİZİM) (Üç perdeli tragediya)

Personajlar:

Bay Miti – kırk bir yaşında.

Gelin Paşu - kırk yaşında. Mitinin karışı.

Babu İvana - etmiş yaşında. Mitinin anası.

İvanka - onaltı yaşında. Mitinin hem Paşunun kızı.

Nüklay - on yaşında. Mitinin hem Paşunun oolu.

Nüfunnarın Peti - irmi yaşında, miliğiya.

Radi - kırk bir yaşında, postavkacıların başı.

Tıka - irmi yaşında, postavkacı.

Topka Vani - onsekiz yaşında, postavkacı.

BİRİNCİ PERDÄ

Avşam üstü. Evelki bir gagauz evin içersi. Soba üstündä birkaç çift yapaa çorap. Sobanın setindä yanêr fener. Dolma pat. Pençeredä perdä var. Görüner dış hem yannaşık odaların kapuları. Dış kapunun yanında bir aaçtan çengeldä asılı bakır. Köşedä ikona, ikonanın önündä yanêr kandil. Karşı duvarda ayna. Aynanın altında bir uzun skemnä, örtülü palaylan, içersi donaklı: duvarlarda kilim, peşkir, nişurka; erdä palalar; pata döşeli hasır; patın köşesindä üklük. Yan duvarda asılı kürklär, rubalar. Onnarın altında kış ayak kablari durêr. Patta, soba yanında, oturêr Babu İvana, yapaa dider hem bir garip türkü çalêr. İşidiler nicä bıçkıylan aacı keserlär hem nacaklan odun yarêrlar.

BABU İVANA. Brä! Ne ölä oyalandı bizim bu Miti?! Gelin can sıkıntısından kendisinä er bulamêêr. Pek lääzımdı bu salkım aacı ona sindi! Bän burêyı geldiinän o aaç vardı. Sindi sa na: aldı da kesti! Demeli aaçların da ömürü biter.

Biçkı hem nacak sesinä uzaktan çannar sesi katilêr.

BABU İVANA. (başlêêr stavrozunu yapmaa) Şükür Sana, Göktä Boba! Taa bir güncüz yaşadık.Yardımcı ol yaarına da etişelim! Yardım et oolum da kendi yuvasına etişin!

Dışarda işidiler, nicä nacak yarêr odunu. Paşunun sesi: "Nüklay, İvana, taşıyın bu odunnarı maazaya! Hadi taa tez, zerä karannık çöker!" Birazdana açılêr kapu. Girer Paşu kucaanda odun.

PAŞU. Avşamayêrsın, mamu. (yaklaşp soba yanına, koyêr odunnarı erä).

BABU İVANA. Kebetayêrsın, gelin. Bitirdiniz mi o salkımı?

PAŞU. Bitirdik, mamu. Sindi uşaklar odunnarı erleştirerlär. Yıldızlar pek keskin şilêêr. Sanêrım gecä büyük ayaz olacek. Düşündüm sobayı odunnan yakıym. Uşaklar pek yorulular. Üşüdülär da. Miti da ayazdan geldiynän sıcakta raatlanacek. (başlêêr odunnarı soba içinä erleştirmää).

BABU İVANA. Aman, mari gelin, (soluunu çekeräk) ne ölä oyalandı bizim bu Miti, mari?

PAŞU. Bilmeerim, mamu, bilmeerim! Üçüncü gün oldu yok. (offêêr) Yok kimä sorasın da! Bilmeerim nelär düşünmää dä. (genä offêêr) Bu ortalık ta şindi ölä karışık oldu! (tutuşturêr odunnarı).

BABU İVANA. Korkma, gelin. O yanına tufää aldı. Görmeersin mi - saurêr. Bezbelli yolları kapadı. Gelecek.

PAŞU. Bu Çadır iki günnük yol, ma. Öküzlär da besli, (sesi titirer). Artık gelmesi lääzımdı, ma. (siler yaşlarını. Alêr bir çüven, doldurêr suyulan, atêr fırına) Miti geldiynän sıcak su da olsun barliim.

BABU İVANA. Aalama, gelin, aalama. Aalamaa etiştirecän taa. Kötü bişey olaydı, bizä bildireceydilär. Saburlan hem Allaha dua et. O yardımcı olacak.

Açılêr dışarkı kapu. Girereler İvanka hem Nüklay. Nüklayın kucaanda odun. Paşu döner arkasını, uşaklar görmesin onun yaşlarını deyni.

İVANKA. Avşamayêrsın, male!

NÜKLAY. Avşamayêrsın, male!

BABU İVANA. Kebetayêrsın. Allelem pek yorulduñuz bu gün?

İVANKA. Birazçık.

NÜKLAY. Hiç yorulmadık, male.

PAŞU. Nüklay, odun getirdiidim oolum...

NÜKLAY. (odunnarı tepeyâ koyarak) Odunnara canın acımasın, mamu. Sobayı islää yak. Baçi geldiinän ona sıcak olsun.

PAŞU. (sarıp Nüklayı, dayêêr üreenä) Mamusunun kulicii. Yoruldun, uşacım. Ha git soyun.

Nüklay gider yannaşık odaya.

İVANKA. (alıp kazanı) Getiriim bir kazan taazä su.

BABU İVANA. Getir, kızım. Gecä su içiler.

İvanka çıkêr.

BABU İVANA. Yorulmuşlar, ama verilmeerlär.

PAŞU. Yoruldular, mamu. Salkımı dooramayınca yanımdan ayrılmadılar.

BABU İVANA. Bizim damar!

PAŞU. E, damar. Uşaklar nicä anasından-bobasından görerlär ölä da yapêrlar.

BABU İVANA. Dooru, kızım.

Girer İvanka, asêr kazanı erinä.

İVANKA. Su isteersin mi, male?

BABU İVANA. Saa ol, kızım. İstâmeerim.

İVANKA. (anasına) E sän, ma?

PAŞU. Bän birazcık içecäm, kızım.

İvanka alêr çölmää biraz su, uzadêr anasına. Paşu icer.

PAŞU. Saa ol! (verer çölmää geeri).

İvanka koyêr çölmää erinä.

BABU İVANA. (İvankaya) Ha gel malisinin yanına. Yısın biraz.

İVANKA. Sindi, male. Alıym peşkiri hem ibrişimneri. (çıkêr yannaşık odaya).

BABU İVANA. Koca kız oldu! Kim angısının kısmeti olacak. Çiizini da kendisi hazırlêr... Sän, gelin, vazgeç o aalamaktan.

PAŞU. (yaşlarını sileräk) Savaşêrim, mamu, ama o yaşlar kendileri akêrlar.

BABU İVANA. Diil läüzim uşaklar görsünnär onnarı.

PAŞU. Gidiym, bakıym nicä topladılar o odunnarı. (çıkêr içerdän).

Girer İvanka, elindä peşkir hem ibrişim. Peşkirdä: yuvada iki lelek dikili.

BABU İVANA. (er yaparak) Gel soba yanına, kızım.

İVANKA. Mamu neredä, ma?

BABU İVANA. Gitti baksın, nicä odunnarı toplamışınız.

İVANKA. (yaklaşêr pençereyä. Bakêr pençerä aşırı) Mali ma, o sokaa çıkmış, ma. Bakêr çatraa dooru. (dönêr, oturêr pata) Male, mamu pek ye sever baçıyi?

BABU İVANA. Onnar biri-birini sevmäydilär, siz da bu dünneedä olmayaceydınız.

İVANKA. (*sarılr malisinin boynusuna*) Male, ye sän däduyu pek mı sevärdin, ma?

BABU İVANA. Pek, kızım, pek. Biz Todi däduunnan çok bakıştık. Ama baka istemäzdi biz evlenelim.

İVANKA. Nicä ölä, ma?

BABU İVANA. Ölä kızım. Ama däduun beni kavradı, (*gülümseer*). Açañ getirerim aklıma...

İVANKA. Ya annat ma, male.

BABU İVANA. Horuda annaştık, ani filan gündä o kavrayacak beni. Etiştik o günä. Te nicä sindi - kıştı. Däduun hazırlamış kızaa. Bana haber yolladı gecä yarısı hazır olayım. Ama baka duymuş. Dedi: "Vermeycäm seni Todiya, da okadar!"

İVANKA. Neredän duymuş, ma?

BABU İVANA. Sora üürendim, ani Yana lelündan. Ama ozaman bilmäzdim. Baka çaardı beni. Deer: "Duydum Todiya kaçaçeymişin. Dedim ye, vermaycäm seni ona, da okadar!" Bän susêrim. Kendim sa düşünerim taa tez gecä yarısı olsun. Baka sansın duydu düşündüümü. Deer: "Bilerim, ani bu gecä seni kavramaa savaçaceymış!" Bän kıp-kırmızı oldum. Baka deer: "Ama bän onu kollayacam. Gir odaya. Bän odanın kapusunda aykırı yatacam. O Todi geçärsä elimä..." Girdim odaya. Ürääm sa düüler. Allahım, ne olacek?! Däduun balabandı, maavi gözlüydü. Pek kaaviydi. O çilingirdi. Bütün gün demir işlärdi: ba puluk yapardı, ba borna.

İVANKA. Male ma, sora ne oldu, ma?

BABU İVANA. Ne? Kismetimä geldi kumam. Bän ondan Todi däduuna haber yolladım, gelmesin deyni. O sa soruşturmüş, angı odada bän bulunacam, var mı odanın pençereleri. Demiş kumaya sölesin bana, ani hazır olayım.

İVANKA. Ye-e-e, male!

BABU İVANA. (*gülümseyerek*) Ne adam däduundu! Te, Todi çuçun ona benzeer.

İVANKA. (*brakarak işini*) Sora ne oldu, ma, male?!

BABU İVANA. Bän Yana lelünnan yatardım. Soyunduk, yattık. Bän bilmärdim, ani lelün amazçımış. Deerim: "Te görecän, bu gecä Todi beni kavrayacak". Lelün uyudu. Bän sa gözümü kıpmêêrim. Hep düşünirim: ne olacek? O odanın vardı bir arka pençeresi. Bir da duyêrim, nicä çıkarêrlar pençereyi. Yavaşıcık kalktım pattan: sırtımda salt bir gölmeç. Ürääm düüler, gelir, ani hepsi o düülmeyi duyup, bu odaya geleceklär. Pençerä çıktı, içeri birdän ayaz urdu. Peydalandı Todi, deer: "Çabuk!" Bän hızlandıım giinmää, bir da Yana lelün uyandı. Baarêr: "Baka!!!" Bunu işittinän, artık bişey düşünmedän, atladım pençeredän. Salt etiştirdim görmää, nicä açılêr odanın kapusu, da girer baka. Dädun kucakladı beni. Kaçarak kızaa! Orada sardı kürkännän, hızlandırdı kızaa. Aul içindä sa şamata. Ardımıza takıştılar, ama etişmedilär. Te ölä te!

İVANKA. Korkmadın mı, ma male?

BABU İVANA. Korkmaa vakit yoktu.

İVANKA. Düün yaptınız mı?

BABU İVANA. Yaptık. Çok vakit baka beni prost etmää istemäzdi. Ama, mamunun yardımınnan...

Bilersin, mamular hep bütün ükü üstünä alêrlar.

İVANKA. Ye, male, bu nicä bir masal, ma!

BABU İVANA. Bu masal diil, kızım. Bu bir aslı. Zerä bu masal olaydı, siz da, baçinnän çuçunnar da bu dünneedä olmayaceydınız.

İVANKA. (*birazdana*) Mali ma, bän da severim bir çocuu, ma.

BABU İVANA. (*ürkük*) Sän ne, kızım!!!

İVANKA. Korkma, ma male! O hiç bilmeer da.

BABU İVANA. İslää, ani bilmeer. Ye kimnerdän o, kızım?

İVANKA. Topka Kostinin Vanisi, ma. (*sarılêr malisinä*) Ama sän, male, mamuya bişey sölämä, ma!

BABU İVANA. Korkma, kızım, korkma! Bän pek islää bilirim ne o sevda!

İçeri girer Paşu.

PAŞU. Uşaklar neredä, kızım?

İVANKA. Odaya geçtilär.

PAŞU. İslää. Biraz sora sofrayı koyacez.

İVANKA. (*birazdana*) Ölä özledim baçıyı ye. Darsıyêêrım.

BABU İVANA. Darsıma, kızım. Baçın gelecek. Yollar, bezbelli, kapalı. Bizä haber yollayamêêr. Gelecek. Sizä dä baaşış getirecek.

PAŞU. Nesoy baaşış ma, mamu. Görmeersin mi dolayda ne olêr? Açlık. Kimdän ekinneri aldılar, ev kapamayca ölmää başladılar. Allah korusun, (*stavrozunu yapêr*).

BABU İVANA. Sän gelin sus. Baksana aaç kalannara kantina açmışlar. Çadırdan imeelik getirip, onnarı doyrurêlar.

PAŞU. (*sölenen*) İltän alêrlar imekleri, sora da kantina açêrlar. (*Babu İvanaya*) Angı birisinä Çadırdan imeelik etiştirecän, ma mamu? (*oflêêr*) Zavalı insannar.

İşidiler köpeklerin salması. Hepsi sesirgenerlär.

İVANKA. Baçı! (*fırlêêr pencerenin yanına*) Bişeycik görünmeer.

PAŞU. (*hızlı kalkarak*) Etişti mi, acaba?!

Paşu alêr feneri, giyip ayak kaplarını, çıkêr. İçersi karannık kalêr.

İVANKA. Bu baçı, ma male.

BABU İVANA. Şükür Allaha, etişti! Allah hiç bir kimseyi brakmêêr. Dedim e, sabur lâázım.

İVANKA. Mali ma! Baçı dama salt bir öküzü geçirdi, ma.

BABU İVANA. Sän ne deersin, kızım?! Bu karannıkta sana ölä geldi.

Dışardan işidiler Paşunun sesi: "Aman be, Miti! Ne yaptın o öküzlän, be?!" Mitinin sesi: "Yaptım! Baurçuda çaldılar!" Açılêr kapu. Eşiktä, fener elindä, gurêr Paşu. Kocasını ileri kolverer. Girer Miti, tüfek elindä. Sora girer Paşu. İvanka kaçarak sarılêr bobasına.

İVANKA. Baçi, ölä özledim seni!

MİTİ. Bän da, kızım! Dur, dur asıym bu tütää.

İVANKA. Ver bän asıym. (alıp bobasından tütää, asêr onu duvara).

Paşu yardım eder kocasına kürkü çıkarmaa. Miti yaklaşêr anasına, öper onun elini.

MİTİ. (yorgun seslän) Avşamayêrsın, mamu.

BABU İVANA. Kebetayêrsın, oolum.

Yannaşık odadan yavaşıcık çıkêr Nüklay. Bobasını görüp, kaçarak sarılêr ona.

MİTİ. (iilip, iki elinnän tutêr oolunun omuzlarından) Koca çocuk olmuşun. Mamuna yardım ettin mi?

NÜKLAY. Yardım ettim, e ne!

MİTİ. Pek islää, oolum!

Miti yollanêr karısına dooru. Nüklay geçer malisinin yanına.

BABU İVANA. Ne ölä geç etiştin be, Miti?

MİTİ. Dur soluklanıym, mamu. Sora annadacam.

PAŞU. (sesi titirer) Evä salt bir öküzü getirdi, ma. Öküz yok! Kızak yok!

MİTİ. (*sarêr karısının omuzlarını*) Aalama, Paşu. Şükür et Allaha, ani barliyim bir öküzü koruyabildim. Hem kendim da kurtuldum. Sıcak su var mı?

PAŞU. (*sansın işitmeer soruşu. Dönüp Mitiyâ dooru*) Aman be Miti, neredâ o öküz, be? Tarlaları ilkyazın neylân sürecez, be?

MİTİ. Dedim sana, ye: Baurçuda çaldılar. Saalık olsun. Paşu, ilkyaza bulacez neylân sürmää. (*sansın kendi-kendisinä*) Salt etişelim o ilkyaza. (*Paşuya yalpak*). Sıcak su var mı, canım?

PAŞU. (*aalayarak*) Var. Diil çoktan fırına attıydım. (*İvankaya*) Getir leeni, kızım.

İvanka getirer leeni. Paşu çıkarêr fırından suyu. Döker leenâ. Miti ilktân yikêêr elini-üzünü. İvanka uzadêr bobasına peşkiri. Miti siliner.

MİTİ. Ne islää!!! Uşaklar nâbêr?

PAŞU. (*sofrayı koyarak*) Ne yapaceklar? Gündüz biraz yorulular, şindi odalarında dinnenerlâr.

MİTİ. Ölä özledim onnarı! Gidiym bakıym ne yapêrlar. (*yollanêr yannaşık odanın kapusuna dooru*) Nüklay gel benimnân (*çıkêrlar*).

BABU İVANA. Pek yorulmuş. Kim nelâr geçirdi.

PAŞU. Şükür Allaha, ani etişti evâ!

İVANKA. Ölä sevinerim, ye!

İçeri döner Miti.

MİTİ. Yoska koca çocuk olmuş. Yazık uşaklara bişey getirâmedim!

BABU İVANA. Yok bişey, oolum. Başka kerâ getirecân. Şükür Allaha, ani kendin etiştin!

PAŞU. (*genâ leenâ haşlak su döker*) Miti, ayaklarını biraz sıcak suda tut. Taa tez yısınırsın.

Miti oturêr skemneyä, başlêêr sargılarını çözmää. Sora sokêr ayaklarını su içinä.

MİTİ. S-s-s! Ne islää. Ölä üşüdüm!

PAŞU. Kaynadalım biraz şarap, be?

MİTİ. Bozmaycek.

PAŞU. (*İvankaya*) Git, kızım, kızıştır kotlonu. Kaynat başına bir çölmek şarap. (*İvanka yollandıynan kapuya*) Bak, maazanın kapusunu islää sürmelä!

BABU İVANA. Nänä yalnız yollêêrsın o uşaa, mari? Ko çaarsın Nüklayı. İkisi gitsinnär.

İVANKA. Bän korkmêêrım, ma male.

PAŞU. Getir pastırmaylan peynir da.

İvanka çıkêr. Paşu alêr soba üstündän bir çift çorap, uzadêr kocasına.

PAŞU. Sora giyäsın bu çorapları, Miti. Bu üç günün içindä savaştım hepsinä birêr çift örmää.

BABU İVANA. (*yalpak seslän*) Çorapları annadêr. Ama, ani o büük salkımı uşaklarlan bilä kesti da, yarıp, maazaya taşdı, sana sölämeer.

PAŞU. Etiştirämedim, ma.

BABU İVANA. (*kendi kendinä*) Etiştirämedi. Hiç sölämeyecek ta. (*Mitiyä*) Büük kismetin varmış, oolum! Bölä gelin siireendä var. Hepsi işleri etiştirer: uşakları da bakêr, içersini da, aulu da. Helal karın var!

PAŞU. (*utanarak*) Hadi ma, mamu.

MİTİ. (*sevgiylän bakêr karısına*) Ölä olmaydı, taa Komrattan onu kavramayacedim!

PAŞU. Kavradın. Ban istämäydım, kavrayacedın!

İçeri girer İvanka. Getirer pastırma hem peynir. Miti siler ayaklarını. Giyer çorapları.

İVANKA. Koorlar tez tutuştu, baçi. Şindi şarap hazır olacak. İçinä biber koyayım mı?

MİTİ. Koyma, kızım, istämeerim.

İVANKA. İslää, baçi. (çıkêr).

BABU İVANA. Helal kız. Bän dä öläydım. Bana benzeer!

MİTİ. (karısına gözünü kırıp) Adını da taşıyêr ma, mamu.

BABU İVANA. (hodul) Adımı da taşıyêr. Benim gibi çemrek hem şeremet ta. (oflêêr) Ama bän artık ihtärladım.

PAŞU. (Mitiyâ) Buyur sofraya. Kaç gün oldu aaç durêrsın.

Miti oturêr sofraya. Sofrada imeklerden kaarâ, bir büük somun ekmek. Ekmään yanında bıçak. Miti yapêr stavrozunu. Girer İvanka.

İVANKA. Şarap hazır, baçi.

Paşu alêr kızının elindän çölmää. Döker kocasına bir filcan şarap, İvanka çıkarêr leeni, sora geeri gelir, oturêr Babu İvananın yanında.

PAŞU. Buyur, Miti.

MİTİ. (alıp elinä filcanı) Saalık Allaa versin!

Hepsi: "Alla versin!"

BABU İVANA. Bak haşlanmaasın, oolum.

MİTİ. Korkma, mamu. (yudêr birkaç yudum) H-a-a-a! İslää! İçim başladı yısınmaa. (alêr somunu. Dayêr onu güüsünä. Saa elinä alêr bıçaa. Bıçaklan ekmektä kruçayı yapêr. Keser iki dilim. Auçlan toplayıp trafoları, atêr aazına) Siz ne oturmêêrsınız, ye?

PAŞU. (kocasına yalpak bakarak) Biz sora iyecez!

BABU İVANA. Sän i, oolum, i. Bereketli olsun!

İVANKA hem **PAŞU.** Bereketli olsun!

MİTİ. Saa olun.

Miti başlêêr imää. Hepsi susêr. Babu İvana hem İvanka bakêrlar işlerinä. Birazdana Paşu oturêr kocasının yanına. Ba şarap döker, ba ekmää uzadêr. Siireder kocasını. İçeri genä yavaşıcık girer Nüklay. O hızlı piner soba üstünä.

MİTİ. (alıp bir dilim ekmek kırêr onu) Gözäl ekmeklär olmuş.

PAŞU. Dün gecä pişirdim. Sabaalendän İvanaylan Nüklay kaya çektilär, bän da hamuru yuurdum. Te pişirdik.

MİTİ. İslää. İslää, ani ekin taa var. Kısmetimizä Kongaz büük küü. Hepsi evleri taraşlamaa etiştirämedilär. Dolay küülerdä sa süpürmüşlär.

BABU İVANA. Aman, Allahım! (stavrozunu yapêr).

PAŞU. Ne ölä oyalandın, be Miti?

MİTİ. Kongazdan geç çıktım. Bekledim selsovettän bir kiyat versinnär. Hava gözäldi. Lüzgär yok. Kaar yaamêêr. Baurçuyadan tez etiştım. Küüyä girdiynän saadan-soldan başladılar insannar çıkmaa. Peşimdän koşêrlar. Sallanêrlar, sansın lüzgär var. Gözleri batmış. Gölğä gibi ardıma gelerlär. Çadıra mı gidecän? Kantinacıları mı düşüncän? İslää, ani tüfek yanımdaydı. O olmaydı, bilmeerim nasıl kurtulaceydım?! Yaklaştılar kızaa... Tüfää üstlerinä doorudêrim. Tüfää gördümän, durgündular. Başladı karannık çökmää. Näpmaa? Karannıkta üstümä abanaceklar, tüfek ta yardım etmeyecek.

Kısmetimä etiştım. İlişkalärin yanına. Adam aul içindäydi. Bearêrim: "İlişka dostum, bän kongazlı Mitiyim, ba! Aç tokatları, ba!" Adam tanıdı. Açtı tokatları. Çektim kızaa kapu önünä. İlişka hızlı kapadı tokatları. Sokakta kalannara baardı eva gitsinnär.

BABU İVANA. Of Allahım!

MITİ. Çözdük öküzleri. Dama kapadık. İlişka kapuları kilitledi. Girdik içeri. Oturdular imää. Beni da çaardılar. Sofrada diil nicä bizdä: ekmek, peynir, pastırma. Bir parça malay hem kartofi kapçıından çorba. Bän da çıkardım ne vardı torbamda. O uşaklar açan gördülär pastırmayı!!! Deerim İlişkaya: "Hepsinä payet. Bän tokum". Adam hepsinä birär trofa dattırdı.

BABU İVANA. Aman, Allahım, aman! (*stavrozunu yapêr*).

MITİ. Ne sa. Yattık uyumaa. Beni sa fis-fisä alêr. Gözlerimi yumduunan peşimdä gelenlerin aaç gözlerini görerim. İlişkaya deerim: "Öküzleri bakalım". "Korkma! - deer. - Bişey olmayecek". Ama hep okadar birkaç kerä kalkıp, baktık onnarı. Erindäydilär. Kendi-kendimä deerim: "Bu gecä uyumaycam".

BABU İVANA. Uykuya baas konamazsın, oolum.

MITİ. Ölä, mamu. Dışarda saurmaa başladı. O saurgun sesi da, bezbelli, uyuttu bizi. Bir da, sansın kim sa dürttü. Fırladım! Tüfää alıp, dışarı çıktım. İlişka ardıma. Bakêriz: tokatlar açık, damın kapuları açık. "Kim birda?"- baarêriz. Cuvap yok. Açan dama girdik, öküzlerin birisi yok!

PAŞU. Of, Allahım!

MITİ. Dışarda saurêr. İzlär gömülmüş. Neresini kapmaa? Neredä aaramaa? Bilmeeriz. Bütün gecä İlişkaylan, kaar içindä, kürtünnär içindä, aaradık öküzü. Boşuna. Bulamadık.

PAŞU. (*stavrozunu yaparak*) Aman, Allahım!

MITİ. Ertesi günü da aaradık. Soruşturduk, beki bir kimsey gördü, erini gösterecek. Sölämedilär. Bilmäzmişlär. Kär biläydilär da, söyleyceydilär mi? Kim bilei? Hırsızlar, bezbelli, taa o gecä öküzü kestilär. Başka türlü, sanêrim, bulaceydık. Avasam oldu. Nereyi yola çıkacan?! Genä İlişkada kaldım. Ama bu kerä damda yattım. Düşündüm: "Gelärselär, uşaklar niä köpää". Sözü Altıra, gelmedilär! Bän da canıma günaş almadım.

PAŞU. Kär öldüreceydin mi, be Mitî?

MITİ. Bilmeerim, Paşu. İlikän ölä düşündüm. Ama sorâ... Ne sa. Sabaa oldu. Kızaa İlişkaya braktım. Dediğin yaracak öñhâ külârisin.

GAGAUZ MILU ARHIVI

No 1307

«CENTRAL DE LIBRĂRI ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

ИИЦ ГАГАУЗНИ «М. В. МАРУНЕВИЧ»

А Р Х И В
СТЕПАНА КУРОГЛО

Aldım öküzü edektän da yollandım geeri, Kongaza dooru. Gelerim: sol elimdä - edek, saa elimdä - tüfek, parmaam da tetiktä. Allah korudu. Etiştim. Selsovetä olduunu bildirdim.

PAŞU. Şükür, ani etiştin, be Miti. Biz bilmäzdik ne düşünmää da.

BABU İVANA. Gelin mari, o şarap suudu, mari.

MİTİ. İstämeerim başka, mamu. Doydum artık. (*yapıp stavrozunu, kalkêr sofradan*).

Paşuyulan İvanka toplêêrlar sofrayı. Pasu götürer ekmää yannaşık odaya. İvanka asêr sofrayı duvara, sora süpürer sofranın erini. Miti geçer pata, soba yanına. Paşu geeri geler. İvanaylan ikisi oturêrlar skemnelerä, iş ellerindä.

MİTİ. Ne raat bu sobanın yanında!

BABU İVANA. İçersi sıcakkana her kerä raat, oolum.

MİTİ. Ölä, mamu.

BABU İVANA. Küüdä nelär işidiler, çocuum?

MİTİ. Çirkin işlär, mamu. Sudarenko kendisi, evlerdä gezip, ekinneri alarmış.

BABU İVANA. Kim o oolum? Laabı bana yabancı geler.

MİTİ. Dooru, mamu. Yabancı. Aşırından gelmä. O - komunistlerin sekretari.

PAŞU. Yalnız mı gezärmış?

MİTİ. E, yalnız. "Palileri" da yanında.

PAŞU. Kimnär, be Miti?

MİTİ. Kara Koli, Tıka, Topka Vani. (*bu adı işittiinän, İvanka daptur geler*). Bizim kardaşlık ta - Radi, onnarlan biläymiş.

İVANKA. Bän sa Topka Vaniyi islää bir çocuk sayardım.

PAŞU. Sän ne deersin, be Miti?

MİTİ. Ölä, Paşu. Ölä. Hepsinin elindä, uzun şiş gibi, birär çengelli demir. Bunun gibi. (*gösterer kazana dooru*). Duvarları, patları deşärmişlär. Tenä var sa, çengeldä kalarmış.

BABU İVANA. (*stavrozunu yaparak*) Of, Allahım, Göktä Bobacıım, kurtar hem koru, bizi. (*Mitiyä*) Bizim bu pat ta ekinnän dolu, oolum.

MİTİ. Korkma, mamu, sanmêêrım, ani Radi onnarı bizä getirecek.

PAŞU. O çengelli demir için kim sana annattı, be?

MİTİ. Todur Yançuların Vani annattı.

PAŞU. E o uşak neredän biler, be?

MİTİ. Onnara da gelmişlär. Kısmetlerinä, Sudarenko aula girmemiş. Salt "palilär". İçeri girdiynän, Vani demiş onnara: "Var biraz tenä. Bilerim - bulacenez. Bilerim, ani alacenez da. Ama sora buluşacez". Aykırı bakmışlar, ama, kuyruklarını sallayarak, çıkmışlar auldan... Bu pastırma suya çeker, (*İvanka hazırlanêr bobasına su getirmää*) Otur kızım, bän kendim alacam.

PAŞU. Dökiym bir filcan şarap?

MİTİ. İstämeerim. Su içecäm.

Miti kalkêr pattan. Yaklaşêr kazana. İçer bir çölmek su. İndirer kazanı erä. Alêr çengeli. Biraz bakêr ona. Dener duvarda onu.

MİTİ. Ya bak köpekleri, nelär düşünmüşlär! Duvarları delmää.

PAŞU. Delsinnär. Bizdä bulamayaceklar.

MİTİ. (*ne sa düşüneräk*) Kim biler, Paşu. Kim biler.

BABU İVANA. Unuttun mu, mari, gelin. Komuşular baseniyeya ekini saklamıştılar. Hiç birisi bilmäzdi. Ama kim sa satmış onnarı. Kara Koli gelip, bitki teneyädän süpürmüş o baseniyeyi.

MİTİ. Köpek! Edi canı aaç braktı.

PAŞU. Ne yapalım be, Miti? Ne yapalım?

BABU İVANA. Sus, gelin. Aalama. Bu pat içindä ekinneri bekim bulamayaceklar. Banatkayı islää erdä sakladınız. Ama çavdarı... Bilersin mi ne düşünerim, oolum?.. Miti, ya çaarın uşakları, indirin o çavdarı tavandan da doldurun onu fıçılara, oolum. Şarap hep okadar bu yıl aaz oldu... Sabaadan etiştireceyniz.

MITİ. Pek yorgunum ma, mamu.

BABU İVANA. Bilerim, uşaaam. Bilerim. Bekim bizä hiç gelmeyeceklär da, ama hep okadar, brakmaylım bunu yaarına. Ayaklarım acımaydı, bän da sizä yardım edeceydim.

MITİ. Var dooruluun, mamu. Deneylim. Bekim orada bulmazlar. (Paşuya) Çaar uşakları. (Paşu geçer uşakların odasına). (İvankaylan Nüklaya) Gélin o şarabı bir batlaa süzelim (çıkêrlar dışarı).

BABU İVANA. (yalnız kaldıynan ikonaya dooru dua eder) Allahım, Göкта Bobacıım, koru bizi bu beladan. Brakma zeetlenelim. Acızgan ol. Allahım, Panayıyacım, Hristozçuum prost et hem kurtar bizi. Brakma bu cendem yavruları hergünkü ekmeemizi bizim alsınnar. Brakma aaçlaa kurban olalım.

(Perdä)

İKİNCİ PERDÄ

Gündüz. Hep o içer. Patta, soba yanında Babu İvana yapaa işleer. Uşakların odasının kapusu açık.

BABU İVANA. (üüsürer) K-h-h. K-h-h. İvanka, getir malisinä bir çölmek su, kızım.

İVANKA. (yannaşık odadan) Şindi, ma male. Te Yoskayı giidirim.

Babu İvana genä üüsürer. İşidiler İvankanın sesi: "Vasila mari, giydir bu uşaa, mari!" İvanka geçer içeri. Seläm verer malisinä.

İVANKA. Sabansayêrsın, male!

BABU İVANA. Kebetayêrsın, kızım!

İvanka verer malisinä su. İçeri girer Paşu, kazan elindä.

PAŞU. Aman da saurmuş! Herersi kürtün, (*koyêr kazanı*). Te inää saadim. Süt içecän mi, ma mamu?

BABU İVANA. İstämeerim, kızım. Şindi kâr su içtim.

PAŞU. (*İvankaya sert*) Al bu südü, git ver uşaklara... Sora getir bir kazan taazä su. Baçin pınaradan kaarları attı.

İvanka götürer südü uşaklara.

BABU İVANA. Sän ne ölä üfkeli lafedersin o uşaklan, mari gelin?

PAŞU. Kendim da bilmeerim. (*yaklaşêr kayınnasının yanına, oturêr pata*) Biraz başım aarêr, mamu. Mitiyâ sölämä. Neçin sa iiliym yok?!

İvanka döner geeri, giyer ayak kaplarını çikêr içerdän.

BABU İVANA. Olacek iilin! Kendini hiç korumêêrsın. Lääızımdı mı o salkım aacı sana, mari ayol?! Hiç düşünmeersin. Allah korusun, seninnän bişey olursa. Miti bu altı canı nası bakacak, mari?

PAŞU. Edi, ma. Edi. Kendini ne saymêêrsin, ma?

BABU İVANA. Beni sayma, kızım. Beni sayma. Benim erim artık orada. Ecelim kapuda bekleer... Genä bütün gecä gözümü kıpmadım. Ayaklarım acıdı. Buz olmuşlar. Kan artık suuma başladı.

PAŞU. (*ürkük*) Sän ne ma, mamu?

BABU İVANA. Ölä, kızım. Ölä... Benim erim artık mezarlıkta. Ama siz yaşayasınız lääızım. Uşakları ayaa kaldırasınız. Sıraya koyasınız.

PAŞU. Yaşaycez, mamu, yaşaycez. Sän da yaşaycan. Şükür Allaha, ekinimiz var, peynir da var. Miti güzdän ava gitti. Bilersin kaç batlak tavşan pastırması tuzladık. Maasul da var. Pek zor gelirsä koyunnarı kesecez. Allahın yardımınnan kurtulacez, mamu... (*İşidiler nicä küçük uşak aalêêr*) Gidiym, Yoskayı doyurıym. (*çikêr*).

Ívanka getirer suyu. Asêr kazanı çengelä.

ÍVANKA. Male, dışarda ölä gözäl bir hava. Herersi kaar. Bir erdä bir lekä yok.

BABU ÍVANA. Ya getir, kızım, o taazä sudan dadıym. (*Ívanka verer malisinä su. Babu Ívana içer*) Kaç yıl oldu bu pınarın suyu hiç diişmeer! Hep ölä tatlı, (*uzadêr Ívankaya çölmää*).

ÍVANKA. (*asarak çölmää*) Baçımınär her yıl pınarı paklêêrlar, ma. (*sora erleşer malisinin yanında*) Yısınıym biraz.

BABU ÍVANA. Malisinin piliççii. (*suvazlêêr kızın başını*) Büüdün, kızım... Sän mamuna gücenmä. O istämedi seni azarlamaa. Onun biraz iilii yok.

ÍVANKA. Bän gücenmeerim, male.

İçeri girer Miti.

MİTİ. Brä da derin kış. Hem erken kapadı, hem durmamayca yaayêêr. (*asêr kürkü, içer bir çölmek su*) E-e-e. Su şaraptan islää.

BABU ÍVANA. Suylan şarabın erleri ayırı, oolum.

MİTİ. Genä atıştırmaa başladı, (*yaklaşıp, dayêêr ellerini sobaya*) Soba islää yısıdêr. (*oturup pata, sarılêr kızına*) Yoruldun mu, kızım?

ÍVANKA. Yok bişey, baçi.

MİTİ. (*anasına*) Ölä yorulmuştum, mamu. Bir kuzu gibi uyudum.

BABU ÍVANA. Yorgunnuun geçti mi, oolum?

MİTİ. Ne o yorgunnuk, ma. Bir derin uyku da genä dinneniksin.

BABU ÍVANA. Sizin yaşınızda ölä... Hayvannar nábêr?

MİTİ. Islää, mamu. Emnerini verdik. Suladık. Uşaklar şindi altlarını kürüerlär.

İçeri girer Paşu.

PAŞU. (güleräk) Helal: ana, boba hem kız!

MİTİ. (şen) Ha sän da gel yanımıza!

PAŞU. Bän da orêy oturarsam, sizi kim doyuracak?

MİTİ. (güleräk) Yoska! O uş hen küçüü, e!

PAŞU. (İvankaya) Hadi koyalım sofrayı, kızım.

İvanka kalkêr pattan. Babu İvana genä üsürer, isteer su.

İVANKA. (doldurup çölmää) Male, sän ne ölä sık üsürmää başladın, ma? Yıdıym biraz süt?

BABU İVANA. Diil läözım. (alıp çölmää, içer birkaç yudum) İhtärlik, kızım. Tez üşüyerim. Baksana ne ayaz dışarda. Bu yaşa etiştim, ama bölä derin kış taa görmedim. Boşuna ihtärlar demärdilär, ani bölä kışlar en zor vakıtlarda olmuş.

Dışarda köpeklär salêr. İşidiler seslär: "Tı-bı! Tı-bı-de!" Sora kapuya urêrlar: "Miti, evdämiysin, ba?"

PAŞU. (bakêr pençerä aşırı) Geldilä-ä-är!!!

Birkaç vakıt iđerdä birisi kıpırdamêêr. Dışarda köpeklär durmamayca salêr. Genä işidiler seslär: "Tı-bı! Tı-bı-de! Kuu şunnarı, ba!"

MİTİ. (kalkarak) Korkmayın. Bu Radinin sesi.

Paşu geçer yannaşık odaya. İvanka sarılêr malisinä. Miti açêr kapuyu. İçeri biri-biri ardına, seläm vereräk, girerlär Radi, Tıka, Topka. Üçü da biraz kefli. Tıka hem Topka kalêrlar kapu yanında, İvanka utanmaktan iilder başını.

RADİ. (taa kapudan) O-o-o! Kardeşlik! (sarılêr Mitiyä) Sabansayêrsın, Babu İvana. Taa yařêermisin?

BABU İVANA. Kebetayêrsın, Radi. Şükür Allaha, taa yaşêêrim.

RADİ. (İvankaya) Koca kız olmuşun! Bak unutma düünâ çaarmaa. (Mitiyâ) Nâbêrsın, kardaşlık? Saalıklan nicâ?

MİTİ. İslââ, Radi. Şükür Göktâ Bobaya! (salt Radiyâ) Geç, otur. (gösterer skemneyâ).

RADİ. (oturarak) E, Paşu neredâ, e? Aul içindâ görmedim.

MİTİ. Uşakları doyurêr.

RADİ. Uşakları mı doyurêr?! Biz da acıktık.

MİTİ. (İvankaya) Git çaar mamunu, kızım.

İvanka çikêr. Miti oturêr pata. Tıka hem Topka ayakta. Birazdana girer Paşu.

PAŞU. Sabansayêrsınız!

RADİ. Kebetayêrsın, Paşu.

Tıka hem Topka: "Kebetayêrsınız!"

MİTİ. Paşu, koy sofrayı. Getir bişeylâr.

RADİ. (gülümseyêrâk) Ne bişeylâr? (gösterer tûfää) Sän uş avcı, e! Getir pastırma. Koyunnamız var - peynir koy. Şarap getir. Miti, seninnân kardaşlık diiliz mi?

MİTİ. (üfkeli) Seninnân kardaşlıkız. Ama bunnar (başınnan gösterer Tıkaya hem Topkaya) burada ne aarêrlar?

RADİ. Onnar da benim kardaşlıkırlım. (gülêr).

Paşu alêr duvardan sofrayı, koyêr erâ.

RADİ. Ne sofrayı koyêrsın?! Musaafirlerâ masa kurmaa lââzım.

Paşu bakêr kocasına.

MITİ. Getirin masayı. Hem istediklerini masa üstünä koyun.

Paşu geçer yannaşık odaya. Birazdana, İvankaylan bilä masayı getirerlä. İkisi da, çıkıp-girerlä, masayı hazırlêêrlar.

MITİ. (masa hazırlanarkana) Ne ölä sabahtan taa gezersiniz?

RADİ. Kimä deyni sabah. Kimä deyni sa avşam. Biz taa çok gecä işlediyimiz için, sabahlarımız avşama döndü.

MITİ. Nesoy sıkı işleriniz var? Nelär yapêrsınız?

RADİ. Çok işleri, Miti. Çok işleri. Eni kuvedi ayaa koymaa deyni çok işlär yapmaa läözim.

BABU İVANA. Läözim sa yapın, Radi. Ama neçin insannarı aaç brakêrsınız?

RADİ. Kim dedi? Biz aaç brakmêêriz. Onnar kendileri aaç kaldılar. Kuraktı. Bereketi vakıdında toplamaa becermedilär.

BABU İVANA. Ko ölä olsun. Kuraktı - dooru. Ama insannardan bitki ekini almasanız, onnar aaçlıktan ölmezlä.

RADİ. Babu İvana, sän ne karışêrsın statın işinä! Stat biler ne yapêr!

MITİ. Ama olmaz ölä. E iş tersinä dönärsä? O küvet ta sizi, ezip, falaycek.

RADİ. Falamaycek, Miti. Korkma.

BABU İVANA. Garga garganın gözünü çıkarmazmış.

Masa hazır. Masada salt ekmek yok. Paşu geçer sobanın yanına, ama kalêr ayakta. İvanka yannaşêr anasına.

MITİ. Mamu, brak insannarı raada, ma. (kalkêr pattan) Buyurun masaya.

Oturêrlar. Radiylän Miti karşı-karşıya. Tıkaylan Topka Radinin yannarında. Miti stavrozunu yapêr.

RADİ. Brak o stavrozu, ba! Hep okadar Allaa yok. (*Miti demeer bişey, başarêr stavrozunu*).

BABU İVANA. Utanmêersın mı be, Radi? (*ikonaya dooru stavrozunu yaparak*) Allahım, prost et onu. O bilmeer ne yapêr.

RADİ. Bän bilerim ne yapêrim!

BABU İVANA. Bük günaha girersin. Göktä da, erdä da erin olmayacak. Kliseyâ baarliim git dä günahlarını prost et.

RADİ. Ne o günahmış?! Ne o kliseymiş?! Klisedä insannarı sadä kör ederlär. Eni yaşamaya katılmasınnar deyni köstek koyêrlar. Yok bişey, kliselerä dä sıra gelecek! H-e-e-psini kapayıp, yıkacez!

BABU İVANA. Nicä ölä kapayıp, yıkacenez, be?! Siz mi onnarı kurdunuz?

RADİ. Biz kurmadık, ama biz kapayacez. Popazları da kıra kuuacez.

TIKA. (*kişneyeräk*) Birär bük kazma da ellerinä verecez. Ko topraan dadını datsinnar. Terlesinär biraz.

BABU İVANA. E sän vardır mı terlediin be, sündük?

TIKA. (*sündük lafını sansın işitmeer*) Va-a-ardır. Açan taligaya ekinän dolu çuvalları üklederim – ozaman (*güleer*) terleerim.

BABU İVANA. Onun üzünä tükürersin, osa deer: "Yaamur yaayêr".

TIKA. Naşey?

RADİ. (*TIkaya*) Etti. Söz gelişi – ekin için. Miti, neçin masada ekmek yok, a? Bana geler, ani ekini sendän taa almadık.

TIka hem Topka gülerlär.

MİTİ. Paşu, ekmek kesin. (*Paşu getirer yarım somun ekmek, başlêr kesmää. Miti doldurêr filcannarı*) Hadiyin buyuralım. Saalık Alaa versin!

BABU İVANA, PAŞU, İVANKA: "Allaa versin!"

TIKA. (*kalkıp ayaa, savaşêr rusça sölemää*) Da zdravsti tovarisçi İstalin!

BABU İVANA. Ne kuş dilindä lafedersin? Türkçä bilmeersin mi, be?

TIKA. Ne bana sizin o türkçeniz? Geldi eni kuvet. Hepsimiz uruşça lafedecez.

BABU İVANA. Köklerindän kopma, be. Çorlan gibi kayıp olacan.

TIKA. Korkmayın kayıp olmayacez. Bizi tovarışçi İstalin koruycek. Da zdravsti tovarışçi İstalin!

Radi hem Topka kalkêrlar ayaa. Üçü da aktarêrlar filcannarı. Miti içmeer, koyêr filcanı masa üstünä.

TIKA. (oturarak) Ne, Bay Miti, buyurmêêrsin? Osa tovarışçi İstalini mi beenmeersin?

RADİ. Brak adamı raada, ba.

MITİ. Bän bilmeerim kim o, ama onun adından çok kötülük yapêrsiniz. Bän kendi sözümü söledim.

RADİ. Angısını?

MITİ. Saalık Allaa versin.

TIKA. Kim o Allah? Neredä?

BABU İVANA. Günaa girmä, bey, günaa girmä, zerä toprak seni kabletmeyecek.

TIKA. Bän ölmää alatlamêêrim!

BABU İVANA. Aman, be, o dilinin kemii hiç yok - el dermeni gibi döner.

TIKA. Dönecek, e ne! Küvet bizdä! Bu toprakta Allah İstalin! Bu küüdä da - bisis. Kimi isteriz - yok ederiz!

RADİ. Topla aazını, ba. (Mitiyä) Gözäl şarapçının var. Dök taa birär. Çok mu yaptın bu yıl?

MITİ. (Radinin gözlerinä bakarak) Var biraz. Yazadan etecek. (doldurêr filcannarı).

RADİ. İslää. (kaldırêr filcanı) Hadi, kardaşlık, senin için buyuralım!

Radiylän Miti trınga yapêrlar. Miti alêr salt bir yudum. Kalanı aktarêrlar filcannarı buvazlarına.

RADİ. Helal şarap! Ne buyurmêêrsın?

MİTİ. Bilersin, şaraplan dostluum pek yok.

RADİ. Ne mutlu canına!

ȚİKA. Benim sa var! Şarabı su erinä içerim.

MİTİ. Görerim. Burnundan artık belli.

RADİ. (Mitiyâ) Brak onu. Ha dök taa birâr.

Miti doldurêr filcannarı. Mitidän kaarâ hepsi iyerlâr.

RADİ. (alêr filcanı, bakêr şafka) Durulmuş. Baksana nicâ sıpırdêêr. (Babu İvanaya) Uzun ömür sana, Babu İvana. (aktarêr, ardına Țıka hem Topka).

BABU İVANA. Saa ol, Radi! Saa ol! Bân da isteerim unukaların düünnerinä etişmäâ. Onnardan birâr fistan kabletmäâ.

RADİ. Etişecân, etişecân. Birâr fistan da kabledecân.

ȚİKA. (bir tarafa) Ölmârsân, etişecân. (güler).

BABU İVANA. Aman, ne esapsızsın. Boş fıçı gibi ötersin.

RADİ. (sert bakêr Țıkaya) Azıtma! Topla aazını sana dedim, e. Helal şarap! (birazdana) Dooru, Miti, Stalin uzakta. Bu küüdâ biz büküz. Ekmek ta bizim elimizdâ, bıçak ta. Ne isteeriz onu yapêriz. Ölä mi, çocuklar?

ȚİKA. Ölä!

TOPKA. Dooru!

İVANKA. (bir tarafa) Utanmaz...

Miti doldurêr filcannarı.

RADİ. (iicâ kefli) Sän korkma, Miti. Kaç yıl oldu biz kardaşlıkız! Bân kardaşııma fenalık yapmam. (Paşuya) Paşu, sän da bana nicâ bir kızkardaş. Bân sizi brakmayacam. (kaldırêr filcanı) Sizin

İçin buyurêrim, Miti. (aktarêr, alêr bir parça pastırma. Çiineyeräk)
Pastırma taa var mı?

Paşu bakêr kocasına.

MİTİ. Getir, Paşu, getir. Çölmää da doldur.

Paşu çıkêr içerdän.

RADİ. Çemrek karın var. Açan getirerim aklıma sizin o düünü!
Gençliyimizi! A-h-h!

MİTİ. Sän ne ba, Radi? Sansın diiliz taa ihtär, e?! Uşakları ayaa
koyalım läözüm!

RADİ. Koyacez, Miti, koyacez.

*Girer Paşu, getirer pastırma hem şarap. Koyêr masa üstünä.
Sora genä sobanın yanına çekiner.*

RADİ. Ekmek taa kessänä. Ekmään dadı gözäl! Ama çoyu onu
artık duyamêr.

TIKA. (gülümseyeräk) Hem duyamayceklar da. Köpeklär gibi
geberdilär. Şindi ko topraan dadını duysunnar. (gülür) Ha-ha-ha!

BABU İVANA. Ölülär için bölä söylemää günahtır...

TIKA. Ne günah! Ölü - ölüdür. Bişey duymêr. Onnari selsovetä
taligalarlan taşıyêrız. Bir tepeyä, odunnar gibi, dizeriz. Şindi ayaz.
Kokmêrlar. Sora ölä, tepäylän da, mezara sıbidêrız, hem ayaklan
da çiiñeriz taa çok sıysın deyni. (gülür).

BABU İVANA. Aman, Allahım, aman. (yapêr stavrozunu) Prost
et onnari.

TIKA. Bizä onun prost etmesi diil läözüm.

RADİ. Ne sän ölä çok lafedersin, ba Tıka? (Mitiyä) Doldur,
doldur filcannarı, Miti. Korkma, hepsi ölmeer! Kotiyi mezarlıktan
geeri getirmişlär, elini oynatmış.

TIKA. Băncă - gömăydilăr. Hep okadar geberecek. (*alêr filcanı, kalkêr aya*) Da zdravsti tovarişçi İstalin, bizim bobamız! (*Mitidân kaarâ, hepsi kalkıp, içerlâr*).

BABU İVANA. Nezaman ananızızlan yattı da bobanız oldu?

TIKA. Siz bulü...

RADİ. (*Tıkaya*) Topla aazını.

MİTİ. Topracıkları ilin olsun. (*döker erâ biraz şarap, bir yudum içer*).

RADİ. Olacak! Senin da üstünâ okadar toprak koysunnar da görecân: ilin mi, osa aar mı?

MİTİ. Vakıt geldiinân hepsimizin üstünâ koyacaklar - senin da, benim da.

RADİ. Bana hep okadar. Koysunnar. (*iyer*) Helal imekleriniz var! Şarap ta gözâl. Ha dök taa birâr. (*Miti döker*).

BABU İVANA. Radi be, Radi, utanmêêrsınız mı bölâ evdân-evâ gezmää, be?

RADİ. Ne utanalım?! Yukardan izin var. Biz da o izini yapêrız: belli evlerâ gidip, ekini alêrız.

TIKA. Kimdân alêrız, kimisi sâ kendisi getirer.

BABU İVANA. Yalan sölâmâ. Angı ahmak sizâ kendi elinnân ekin verecek?

TIKA. Ahmak diil, ama sıkıştırdıynan - getirerlâr. Hem nicâ getirerlâr! Kaçarak! İki ay geeri çaardım Todurçuların Vasiyi selsovetâ. Bân masa başında oturêrim. Yanımda telefon.

BABU İVANA. Naşey yanında?

TIKA. Telefon. Ölä bir iş. Onunnan neresinnân isteersin lafedersin. İsteersin - Komratlan, isteersin - Moskvaylan.

BABU İVANA. Bildırkı fişkandan çiten örmâ.

TIKA. Naşey?

BABU İVANA. Yalan sölâmâ, deerim.

MİTİ. Yalan sölâmeer, mamu. Var ölä iş. Ama Moskvaylan buradan lafedâmeycân. Taa Kişnöfa lâázım gitmää.

BABU İVANA. Allahım, Allahım, taa ne şeytannıklar çıkaracaklar?!

TIKA. Deerim, e. Çardım Vasiyi selsovetä. Geldi. Seläm verdi. Deerim ona: "Vasi ba, sizin evinizi-aulunuzu aktardık, ama bişey bulamadık. Neredä saklêêrsın ekinneri, ba?" Deer: "Bendä ekin yok". Bän deerim: "Yok mu? Te şindi görecez!" (*kalkêr ayaa*) Alêrim telefonu (*alêr kanayı hem filcanı. Doldurêr filcanı*), yapêrim kendimi, ani tovarişçi İstalinän lafederim. Deerim: "Tovarişçi İstalin, Todurçuların Vasi istämeer ekini vermää. Ne yapalım onunnan? Kurşuna mı uralım? İslää!" (*içer şarabı, eninnän siler dudaklarını*) Koydum telefonu, (*koyêr kanayı hem filcanı masa üstünä*) deerim: "İşittin mi ne dedi tovarişçi İstalin?" Todurçu diz çöktü önümdä, (*Ŧıka yaymannarak diz çöker*), başladı aalamaa: "Kıyma ba, Ŧıka. Yalvarêrim - kıyma. Uşaklarım var, iki da ihtâr içerdä, acısına bizi ba, acısına. Birkaç left var, verecäm sana onnarı, ama brak, ekinciklerimizi alma". (*kalkarak ayaa*) Ha-ha-ha! Deerim: "Bana altın diil lääzım. Şindi stata ekin lääzım. İşittin ye, ne dedi tovarişçi İstalin. Getir ekinneri, da sora bakacez". "Getirecäm", - deer. Ozaman genä alêrim telefonu, (*alêr kanayı hem filcanı. Savaşêr dökmaa, ama kana boş. Koyêr geeri da alêr bir hıyar. Dalêr onu. Çiineyräk*), deerim: "Tovarişçi İstalin, Todurçuların Vasi ekinneri getirecek. İslää!" (*oturarak inçkırêr*) Koyêrim telefonu da deerim: "Tovarişçi İstalin seni prost etti. (*sallêêr parmaanı*) Ama ekinneri getir". Kendisi getirdi!

BABU İVANA. Of, Allahım! (*yapêr stavrozunu*) Todurçuların Vasi daa gibi adamdı. Geçän afta işidildi, ani ev kapamayca ölmüşlär. Demeli sizin beterinizä. (*Ŧıkanın tarafına*) Allahım, prost et bu şeytan yavrularını, bilmeelär ne yapêrlar.

TIKA. Biz bileriz ne yapêriz! Sovet Kuvedinä izmet ederiz!

BABU İVANA. Herbir koyun kendi bacaandan asilêr.

TIKA. Naşe-e-e-y! (*isteer Babu İvanaya dooru hızlanmaa, ama onu oturdêrlar erinä*).

MİTİ. O kuvet ta sizi iyecek.

RADİ. Miti, o kuvedä karşı birisi gidämâz. Şarap var mı taa?

MİTİ. (Paşuya) Paşu, git getir, canım. Görmeersin mi "musaafirlär" susuz hem aaç.

ŦİKA. Biz aaç diiliz. Biz beki... (yalanarak bakêr nicä Paşu alêr çölmää da çıkêr içerdän) Dooru beki diil salt susuz hem aaç...

MİTİ. (Ŧıkaya) Çilelerimi çıkarma.

RADİ. (Ŧıkaya) Topla aazını. (Mitiyâ) Miti, biz aaç-susuz diiliz, ama...

Açılêr kapu. Kaçarak girer Paşu.

PAŞU. (sesi titirer) Miti, be!!! Bizim yanımıza bir sürü taliga çekmişlär, bey! Herersi insan, bey!

MİTİ. (fırlayıp, kapêr tüfää) Radi, bu ne, ba?

RADİ. Korkma, korkma sana da kalacak.

MİTİ. Aula girärselär hepsini burada bitirerim!

Miti kaçarak çıkêr içerdän. Ardına: Ŧıka, Radi, Topka. İvanka fırlêr pattan: "Baçi!" Paşu kavrêr kızını.

İVANKA. Brak ma, mamu! Orada baçi, ma!

PAŞU. Bilerim, kızım, ama çıkma orêyı.

Bu zaman dışardan işidiler şamata, seslär: "Kıvrat onu, ba! Kıvrat, ba!" Nüklayın sesi: "Brakın benim baçımı, ba!" Ŧıka baarêr: "Vêlev. O daladı beni, ba!" Radi: "Kim?" Ŧıka: "Bu sümüklü, ba!" Genä güreş şamatası var. İşidiler tüfek patlaması. İçerdä hepsi donêr. Radinin sesi: "Brak, baalama, ba! Sokun onu içeri!" Mitinin sesi: "Kolverin, bän kendim girecäm!" Radinin sesi: "Kolverin onu!" Ŧıkanın sesi: "Neredä o, ba?" Topkanın sesi: "Kim?" Ŧıkanın sesi: "O sümüklü, ba". Topkanın sesi: "Dışarı kaçtı". Radinin sesi: "Geçin içeri". Girerlär odaya: ilktän Ŧıka, sora Miti, Radi, Topka. Tüfek Radinin elindä.

RADİ. Otur skemneyä! Uslan! Görmeersin mi kimin elindä küvet? Bizi uracan, başkası gelecek. (*Ťıkaya hem Topkaya*) Gidin, başlayın. Biriniz çengelli demiri getirin.

Ťıka hem Topka çıkêlar. Ťıka kaşıyêr ayaanı.

RADİ. Miti, diil lääzımdı bu tüfään patlaması. Yanniş yaptın, (*uzadêr tüfää Mitiyâ*) Al, korkma. Seni kapatmaycez. Bän bunu kendi üstümä alacam. (*Babu İvanaya arkasını dönüp, geçer, oturêr masanın yanında*).

MITİ. (*alêr tüfää, atêr onu bir tarafa*) Sizä karşı tüfek ta yardım etmeycek.

PAŞU. (*düüneräk*) Bey, näbêrsınız, be Radi, näbêrsınız? (*hızlanêr Radinin üstünä. Miti tutêr karısını*) Aaç kalacak uşaklarımız, be. Bir da ihtâr içerdä - ölecek be...

RADİ. Korkma, Paşu, korkma! Sizi brakmayacam. Miti, dedim sana, e: bu kuvedä karşı iilmää lääzım.

MITİ. Körpä aaç iiler, kart iilmâz.

RADİ. Kendini kart sayma!

PAŞU. Radi be, Radi, çevir onnarı geeri, be! (*hızlanêr Radinin önündä diz çökmää*).

BABU İVANA. Sän ne yapêrsın, kızım?

MITİ. Paşu, sän ne?! Kalk! (*oturdêr onu pata*).

RADİ. Bän tükürdüümü yalamêırım. Paşu, getir taa şarap. (*Paşu kıpırdamêêr*) Korkma, Miti, bän sizi brakmayacam.

MITİ. Git, Paşu, getir bir çölmek şarap.

RADİ. (*Paşuya*) Maazayı kilitlä.

Paşu aalayrak çıkêr. İçeri girer Topka, elindä çengelli demir.

TOPKA. Bay Radi, getirdim demiri. Neredän başlayacez: duvardan mı, osa pattan mı?

BABU İVANA. Aman be, Radi, hiç mi esap yok sendä, be? Sölä bu uşaa delmesin duvarları. Şindi kış, nicä gelin onnarı suvayacek?

RADİ. Aarayalım läözım, Babu İvana. (Topkaya) Pattan başla.

TOPKA. (yaklaşêr pata) Afedin, bulü, ama aaramam läözım.

BABU İVANA. (Topkaya) Kiminsin sän, be? Tıkayı tanıdım, ama seni bilmeerim.

TOPKA. Topkaların ba, bulü.

BABU İVANA. Topkalrın mı?! Kostinin diilsin mi?

TOPKA. Onun ooluyum.

BABU İVANA. (sansın bişey olmamış gibi) Bobanı tanıyêrim, ii adam. E, adın senin ne?

TOPKA. Vani.

BABU İVANA. (atêr bakışını İvankaya, sora, pattan kalkarak, Topkaya) Bölä gençeciksin, bu kudurmuş canavarların sürüsünä nändan katılmışın, acaba? (yaklaşêr İvankaya, onun saçlarını suvazlayarak) Hadi, aara...

İvanka kaldırêr bakışını Topkaya. Topka hazırlanêr saplamaa demiri, ama esap alıp İvankanın bakışını, dayêr demiri pata. Genä bakêr kızın gözlerinä da denämeer nicä demir kayêr elindän babunun ayakları yanına.

TOPKA. (döneräk Radiya dooru) Bişey yok, bay Radi. Duvarlarda bakıym mı?

RADİ. Bakma. Git tavanda bak.

Topka çıkêr. Girer Paşu.

PAŞU. (aalayarak) Miti be, ne durêrsın, be? Onnar sayvanda ekinneri bulmuşlar. Kara sıırların aulunda da kuyuyu.

Miti hızlanêr dışarı. Radi tutup Mitiyi zoruna oturdêr onu erinä.

RADİ. Dur, Miti. Dedim e, bu kuvedä karşı bişey yapamaycan. İzin Moskvadan gelmiş! Postavkaları tamamnamaa lââzım. Sudarenko hep raada brakmêêr: "Postavki! Postavki! Postavki!" Ambarlar dolu. Yollar kapalı. Taraklıya, demir yoluna, ekini taşıyamêêrız.

MITİ. Ambarlarda ekini sıçannara idirersiniz! İnsannar da açlıktan öler!

PAŞU. (koyup kanayı masa üstünä, sora hızlanêr Radinin üstünä) Hep okadar ambarlar dolu deersin. Brak, alma bizdän. Brakma uşaklarım açlıktan ölsün!!!

RADİ. Yok nicä, Paşu. Stalindän izin gelmiş!

BABU İVANA. Bak sän! Radi, sän ne suvan imişin, ne suvana kokêrsın!

Pençeredän görüner, ani karannık çöker, içeri girer Topka.

RADİ. Buldun mu bişey?

TOPKA. Bulamadım. Tavanda karannık, ama bana gelir, orada bişey yok.

RADİ. (pençereyâ bakarak) Karannık çöker.

MITİ. Senin yardımınnan ömürümüzü da karannık çöker. (yaklaşp sobaya yakêr feneri).

İçeri girer Tıka.

TIKA. (yaklaşêr sofraya. Döker kendisinä şarap) Ayêrim! (içer, döker taa bir) Beş taliga dolacak. İkisi boş kalêr. (içer) Bunda (gösterer Mitiyâ) taa lââzım olsun. Maazada bakalım mı?

RADİ. (alıp kanayı döker Tıkanın filcanına) Maazada bu gözâl şaraptan kaarä bişey yok.

TIKA. (aktarêr) Moskvaya şarap ta lââzım.

RADİ. (genä bakêr pençereyâ) Etiştirameyecez. Görmeersin mi karannık olêr.

BABU İVANA. Radi be, Radi. Nelär yapêrsınız? Ha bu köpekti (gösterer *Ŧıkaya*), ölä köpek ta kaldı. E, sän be? Mitiylän bilä ceremä çektiniz. Kardaşlıksınız. Şindi da bizi aaç ölmää brakêrsın. Bän, bän gibi. Ecelim artık kapuda bekleer. Bekim yaarına ölecäm. Ama uşaklar. Senin o ürään taştan mı, be Radi?

RADİ. Diil! (*Ŧıkaylan Topkaya*) Gidin getirin taligadan iki çuval banatka. (*bunnar giderlär. Babu İvanaya*) Diil taştan, ama izinä karşı gidämeerim.

Topka hem Ŧıka geeri dönerlär. Topka sırtında getirer bir çuval dolu banatkaylan. Ŧıkada çuval yarımından aaz.

ŦIKA. (*atêr çuvalı*) Canımızdan koparêriz...

MİTİ. (*hızlanêr onun üstünä, kapêr yakalarından*) Sän ba, köpek... (*urêr bir yumuruk Ŧıkaya, Ŧıka düşer*).

ŦIKA. (*kalkarak*) Bän sana gösterecäm. (*oturêr*).

RADİ. Bakma ona, Miti. Alın bunnarı. Babu İvana öldüünän olsun neylän geçirmää. (*doldurêr filcanı, kaldırıp, bakêr şafka*) Turna gözül! (*içer*). Gözäl şarap. (*alêr pastırmadan, çiineyeräk*) E, Miti, pastırmaların da gözäl. Yaarına genä gelecez. Dooru dedi Ŧıka, şarap Moskvaya da läüzim olacêk.

BABU İVANA. Canavar eşek eti idiyän o eri bir yıl dolaşarmış.

RADİ. Biz canavar diiliz. Hadi, kalın saalicaklan. (*Ŧıkaya hem Topkaya*) Gideriz.

ŦIKA. (*çıkarak*) Bän sizä gösterecäm.

BABU İVANA. (*artlarına*) Siz canavardan da betersiniz...

Üçü dä çıkêrlar. Paşu da isteer artlarına çıkmaa, ama Miti brakmêr onu. Miti kendisi çıkêr.

PAŞU. (*üstünü paralêr*) Näbacez? Näbacez? Of, Allahım, näbacez. Kaybedecez bu uşakları. Kendimiz da aaçlaa kurban olacez. Of, of, of, Allahım. (*girer uşakların odasına*).

BABU İVANA. *(betva eder)* Allaa versin taligalarınız kürtünnerä batsın! Bu terekä buvazınızda ayıkırı kalsın! Patlayasınız! Geberäsiniz! Uşaklarınıza sevinmäsiniz! Allaa versin, canınızı zeetlär içindä, dertlär içindä veräsiniz! Allah sizi kör etsin! *(bayılıp, düşer pata).*

Girer Paşu, çemberi düşmüş omuzlarına.

PAŞU. Of, of, of! *(görer kayınnasını)* Mamu, ma! Mamu! *(sarsilêêr Babu İvanayı. Kaçarak, su alıp ayazma, serper biraz su Babu İvananın suratına)* Mamu, ma!

BABU İVANA. Bayıldım, kızım... Betva ettim... Betvalarımı durgutmaa deyni Allah beni bayılttı. *(içer biraz su)* Prost et beni, Allahım! Prost et! Günaa girdim.

İçeri girer Miti.

PAŞU. *(Mitiyi gördüünän)* Miti be, Miti! Näbacez bey, näbacez?!

MİTİ. Susun, aalamayın. *(yaklaşêr karısına)* Aalama, canım. Aalamaa vakıt yok. Yaarına genä geleceklär. Maazayı aktaraceklar. Radi büün brakmadı onnarı. Ama yaarına... Patta ekinneri bulmadılar. Çavdarı da geeri tavana taşıyacez. Sanêrim orada başka aaramayaceklar. Paşu, getir çuvalları. Uşaklar da hepsi giinsin. Başlayalım çavdarı içeri taşımaa. Gecä uzun. Dan Erleri aarınca işi bitirerlim läázım. *(yollanêr kapuya).*

PAŞU. Etiştirecez mi, be Miti?

MİTİ. *(kapudan)* Etiştirelim läázım. *(çıkêr).*

PAŞU. *(ellerini kırarak)* Of, Allahım, of.

BABU İVANA. Ha git, kızım, git. Giidir uşakları. Yoskayı bän bakacam.

PAŞU. İslää, mamu. *(çıkêr uşakların odasına)*

Babu İvana oflayarak kalkêr pattan. Zoruna adımnayarak yaklaşêr çuvalın yanına. Diz çöker. Yavaş çözer çuvalı. Alıp biraz tenä aucundan aucuna döker. Sora kaldırêr ellerini göklerä.

BABU İVANA. Allahım, Göktä Bobacıım. Büük günäha girerim. Prost et beni. Seni yalvarêrim: al beni yanına. Bu içerdä dokuz can çok. Şükür Sana, bukadar yaş bana baaşladın. Bukadar yıl yaşadım. Varsa taa günnerim, al bendän onnarı, baaşla onnarı uşaklarıma, baaşla unukalarıma. Uzat onnarın günnerini. Acı onnarı... Allahım, Göktä Bobacıım, af et beni. Al beni yanına. Pek yalvarêrim seni... (düşer çuvalın üstünä).

(Perdä)

ÜÇÜNCÜ PERDÄ

Hep o içer. Duvarda ayna örtülü bir bezlän. İkonanın önündä kandil yanêr. Fener, kazan hem skemnä erlerindä. Sofra erdä. Sofra üstündä iki küçücük prusurka. İçerdä başka bişey yok: ne kilim, ne perdelär, ne peşkirlär, ne palalar, ne üklük.

Patta, partallan örtülü, Miti yatêr, kırk günük sakalı var. Tüfek bir tarafta.

İçeri girer İvanka. Sırtında keptar, başında kara çember. Belli ani aaç. Onun bir elindä iki mum, öbüründä dä bir çanacık. Koyêr çanacılı sofrası üstünä, mumnarı da prusurkalara. Yaklaşêr pata.

İVANKA. Nâbêrsın, ba baçı?

MİTİ. İsläyim, kızım. Salt biraz üşüder.

İVANKA. Açan brakmêêrsın yakalım sobayı...

MİTİ. Kış uzadı, kızım. Yakacakları korumaa lâäzım. Mamun neredä?

IVANKA. Erkendän mezarlaa gitti.

MITİ. Dedim ona çıkmasın bireri, ye. Düşecek te orada da.

IVANKA. Korkma, baçı. Mamu kaavi.

MITİ. Kaavi...

Dışardan işidiler şamata. Açılêr kapu. Paşunun sesi: "Buyur, Peti, buyur içeri". İçeri girer Nüfunnarın Peti, miliğiya. Ardına Paşu.

PETİ. (çıkârêr şapkasını) Allaa raamet etsin.

MITİ hem **IVANKA.** Allaa raamet etsin.

PAŞU. Buyur, Peti. Geç içeri. Te, mamunun kırkı büün. Mitiylän dedik bir küçücük sofraya yapalım. Geç, Peti. Geç otur te burêyi. (gösterer skemneyä) Soyunma, içersi suuk. Sobayı şindi siirek yakêriz. (Mitiyâ) Te gelârkenä Petiylän buluştum, dedim çaarıym mamunun pomanasına.

MITİ. (kalkarak) Dooru yapmışın.

PETİ. Nâbêrsın, bay Miti?

MITİ. Nâbêrim... Durêrim, nicä buz güneşä karşı. Biraz raatsızım.

PAŞU. Raatsız olmaycek. İki afta oldu aazına bir trofa ekme almadı. Te şindi da suukladı.

MITİ. Nândan alacan, açan yok. Te hayvannar da biter.

PAŞU. (yaklaşêr sofraya) Aalemdän ayıp. Sofrayı kaldırmaa deyni popazı da çaaramadık.

IVANKA. Ne ayıp, ma?! Baksana, aaçlıktan öleriz.

MITİ. Git getir şarap, kızım.

IVANKA. (şaşarak) Baçı, sän ne? Ozaman hepsi şarabı da aldılar, ba baçı!

MITİ. O gecä turşu kadasının ardında bir şişä gömdüüdüm. Çıkar onu. Yarısını çölmää dök, yarısını da yılaç için brak.

İvanka alıp çölmää çıkêr.

PAŞU. İstedik masayı içeri koymaa. (*alêr elinâ kolivayı*) Ama açan aklıma getiririm, ani bu masa başında "tıkalar" iyip içtilär, da sora bizi da aaç braktılar... (*başlêêr aalamaa*).

PETİ. Susun, aalamayın, Paşu kaku.

PAŞU. (*fitasının ucunnan siler gözlerini*) H-a-a-a. Artık aalayamêêrim da, Peti. Aalaya, aalaya gözümün yaşı kalmadı.

MITİ. Getirmä onnari aklına. Büün mamunun kırkı.

PAŞU. Nicä getirmeyim, be Mitî. Onnar almaydılar ekinneri, boşaltmaydılar maazayı, mamu büün da yaşayaceydî.

İçeri girer İvanka. Çölmek elindä. Verer çölmää bobasına.

MITİ. Filcanı da ver, kızım.

PAŞU. (*uzadêr kolivayı Petiyä*) Al mamunun kolivasından.

Peti, yapıp stavrozunu, alêr kolivadan. Paşu verer koliva kocasına, kızına, sora da kendisi alêr.

MITİ. (*uzadêr filcanı*) Buyur, Peti, mamunun canı için olsun... Sansın hiç yokmuş...

PETİ. İnsan yımırta gibi: düştü, kırıldı, yok... (*alêr filcanı*) Allaa raamet etsin. (*adetä görä döker erä biraz*) Topracı ilin olsun. (*içer biraz, uzadêr filcanı geeri*).

MITİ. Buyur, Peti, buyur hepsini.

PETİ. H-a-a-a. Pek islää insandı. Nekadar tutêrim aklımda, cebindä şeker hiç bitmâzdi. Küçüklüümdä, neredä dä görsä beni, hep çaarardı: "Ya gel burayı, Petika. Babu sana bir şeker versin". H-a-a-a. (*buyurêr şarabı, uzadêr filcanı Mitiyä*) Yazık.

MITİ. Kim bilir kimä yazık: ölülerä mi, yaşayannara mı? İvanka, koy bu çölmää sofrâ üstünä, kızım.

İvanka alêr bobasından çölmää hem filcanı, koyêr onnari sofrâ üstünä. Paşu koyêr kolivayı geeri, alêr bir prusurkayı. Yaklaşêr

ikonaya. Yapıp stavrozunu, tutuşturêr mumu.

PAŞU. Oloyu salt kandil için koruyêrim. (*uzadêr Petiyâ prusurkayı*) Al, mamunun canı için, pomana olsun.

PETİ. Allaa prost etsin.

PAŞU. (*soluunu çekeräk*) Mitiyâ içerdän hepsini sattırdım. Ne kilim kaldı, ne ruba. Hepsini banatkaya diıştirdi. Hep onnar, kim ekinneri aldı, onnar da şindi o ekinnärlän rubalarımızı alêlar. İlkin aaç braktılar, şindi da çıplak brakêlar. (*alêr ikinci prusurkayı*) Te bu prusurkaları bitki ekindän yaptık. Maasuz mamunun kırkı için tuttuk. (*uzadêr prusurkayı İvankaya*) Malinin canı için olsun, kızım.

İVANKA. (*yapıp stavrozunu*) Allaa prost etsin. Gidecäm, Nüklaylarlan payedecäm.

PAŞU. (*uzadêr kolivayı*) Ko uşaklar da malinin kolivasından alsınnar.

İvanka alıp kolivayı, çıkêr.

MİTİ. Bu raatsızlıktan evdän da hiç çıkamêêrim. Peti, sän milişiyada. Çok işleri biläsin läázım. Ne, Moskova bu aaçlık için bişey mi bilmeer?

PETİ. H-a-a-a. (*çeker solunu*) Bunu sölämeyecäm, bay Miti.

MİTİ. Ama Moskova yok nicä bunu bilmesin?

PETİ. (*atêr bakışı giriş kapusuna, fisirdeyeräk*) Sanêrim – biler. Hem diil sadä biler, ama kendisi da bizä, gagauzlara, karşı bu aaçlı yarattı. İştitiim kadar Moskova türkleri sevmärmiş. Biz da türk kökenni olduumuz için...

PAŞU. P-ı-ı-ı!...

MİTİ. Ama biz da onnar gibi hristianız.

PETİ. Onnar hristian diil. Onnar antihrist. Onun için dinä bakmêêrlar.

PAŞU. E erindekilär. Onnarda hiç mi acızgannık yok? Baksana küüdä ne olêr, Peti. Bunnarı hiç mi görmeerlär?

PETİ. Yok kim görsün, Paşu kaku. Bizim küüdä taa nası-nicä. Ama görseniz dolaylarda ne olêr. Fidannarın kabuklarını kemirerlär. Yakacak için boş evleri sökerlär. Girersin küülerä ne aul, ne kapu, ne pençerä, ne örtü. Sansın cenk geçmiş.

MİTİ. Cenktä da bölä bişey olmadı.

PETİ. Çirkin iş! Ne köpek kaldı, ne kedi... Söz gelişi: sizin da aula girdiynän köpek sesi duymadım.

PAŞU. (*stavrozunu yaparak*) Allah korusun, be Peti! Sän ne, sanêrsın ani biz da mı köpekleri idik?

PETİ. Yanniş annadınız, Paşu kaku! Bän ölä düşünmedim!

MİTİ. İslää köpeklerimiz vardı, Peti, bilersin. O kart olan, "Ayboz", ihtârlıktan mı, bilmeerim, ama öldü. "Karakurt" da bir günü çözülmüş. Nänı kayıp oldu hiç bilmeerim da. Bezbelli kimä sä manca oldu.

PETİ. Köpek eti koyun etinä benzärmiş. İnsannara zarar etmeer. Ama sıçan da, patkan da iyerlär.

PAŞU. Allah korusun!

MİTİ. Sän ne deersin. Patkannar zihirlidir. Onnarı kedilär da imeerlär, sadä buuêrlar.

PETİ. Zihirli, bay Mitı, zihirli. Ama iyerlär. İyän öler. Birisinä etiştirdim sormaa neçin imiş. Dedi: "Tok ölmää isteerim".

PAŞU. Büün mezarlıkta söledilär, ani kimi ölüleri parçalanmış bularmışlar. Aslı mı, be Peti?

PETİ. (*kalkêr skemnedän*) Aslı, Paşu kaku, aslı. Hem diil salt ölüleri... Dirileri da, kesip iyerlär... Bizim küüdä bu taa duyulmadı, ama dolaylarda var... (*yaklaşêr Mitiyâ*) Bunu yapannarı bulêriz. Demir kafeslerä kapêêriz... Görseniz onnarın gözlerini! Kudurmuş gibi – belerik, hem da pek yalabêêrlar. Hep hızlanêrlar buazlarımızıza.

PAŞU. Aman, be Peti! (*stavrozunu yapêr*).

MİTİ. Çok mu var?

PETİ. Diil çok, ama var.

MİTİ. Nâbêrsınız onnarı, ye?

PETİ. Bilmeerim. Onnarı bizdän soldatlar alêr. Götürerlär nereysä. Sanêrim kurşuna urêrlar.

MİTİ. Dooru yapêrlar. Onnar artık insan diil. Onnara hobur deerlär.

PETİ. (*kaldırêr tûfää*) Tozlanmış. Yoktur gördüüm tûfää bu halda tutasınız, bay Miti!

MİTİ. Pek sevârdim bu tûfää, bilersin. Dostlarımdan beter sevârdim. Ama bu tıtsilää karşı o da yardım etmeer. Radi dooru dedi: "Bu kuvedä karşı tûfek ta bişey yapamêêr". Koy onu erinä Peti.

Peti bişey demeer, koyêr tûfää erinä. İçeri İvanka girer.

İVANKA. Kolivayı hepsinä dattırdım, mamu. Yoska taa ister.

MİTİ. Nelerä etiştik, nelerä? (*oflêêr*).

PETİ. Allah büüktür, bay Miti. Kurtuluruz. (*Paşuya*) Paşu kaku, kim sizdä taa kaavicä?

PAŞU. İvanka hem Nüklay. Neçin sorêrsın, be Peti?

PETİ. Gelsinnär benimnän. Verecäm onnara iki demirli papşoy. Getiräbileceniz mi, İvanka?

İVANKA. Getiräbilecez, ye ne!

PAŞU. Mari, İvanka! Sän ne, mari? Baksana, ikiniz da aaçlıktan sallanêrsınız. Düşärseniz, ikiniz da gideceniz.

İVANKA. Sus, ma! Erdä sürünecez, ama getirecez... Baksana Yoska, Ana, Mani aaçlıktan şişerlär, ma. Vasila da tezdä şişmäâ başlayacak.

PETİ. Bolä uşaklarlan kaybelmeyeceniz, bay Miti. (*İvankaya*) Hadi, al kızacı, da gidelim. Kalın saalıcaklan.

İvankaylan bilä çıkêrlar. Paşu geçirip onnari, geeri döner. İvankanın sesi: "Nüklay, gel bizimnän". Nüklay: "Şindi etişecäm sizi". Miti oflayarak kalkêr pattan. Yaklaşêr aynaya, alıp bezi, açêr onu. Sora yaklaşêr sofraya. Döker filcana biraz şarap. Alêr filcanı elinä.

MİTİ. Topracın ilin olsun, mamu. Aaçlaa kurban oldun. (*oflêr*) Hepsinizin topracı ilin olsun. (*döker biraz şarap erä*) Allah payetsin hepsinizä. (*içer. Döküp biraz şarap filcana, uzadêr Paşuya*) Buyur, Paşu, mamunun canı için olsun. (*sora oturêr pata*) Ana-boba öldüktän sora, biz ihtärlêêrız artık.

PAŞU. (*alıp filcanı*) Biz kahırdan ihtärladık, Miti. (*yaklaşêrikonaya*) Allahım, Panayıyacım, Hristozçuum acaba bölä günahkeriz mi bu toprak üzerindä? Neçin bizi bölä zeetleersin? Neçin kuvedi şeytan izmetçilerine verdin? Cendem et onnarı, Allahım! Yak onnarı! Yok et bu er üzüdüdü!

MİTİ. Betva etmä, Paşu. (*çekip soluunu, oflêêr*) O-f-f-f! Günaa girmä. Bän adamım, ama bendä da artık yok kuvet bu hayırsızlaa karşı koymaa. Buyur, Paşu.

PAŞU. Topracın ilin olsun, mamu! (*döker biraz şarap erä. Alıp bir yudum, koyêr filcanı sofraya*) Miti, açan mamu...

Sesläñ açılêr kapu. İçeri girer Tıka. Elindä yarım çuval ekin. Mitiylän Paşu daptur gelerlä.

TIKA. İştittim ananızın kırkıymış büün. Dedim uurıym, anıym babuyu. (*koyêr çuvalı erä*).

PAŞU. (*hızlanêr Tıkanın üstünä*) Sän, be köpek, ne üzlän geldin bu içeri, be?! Yok ol buradan, be şeytan yavrusu!

TIKA. Sän, Paşu kaku, baarma.

PAŞU. Bän sana kaku diilim, be köpek! Yok ol buradan, dedim ye!

TIKA. Benim bay Mitiyâ var bir işim.

MİTİ. (*Paşuya*) Dur, Paşu. (*Tıkaya*) Annat, bakalım.

TIKA. İştittim rubaları ekinä diiştirmişiniz...

PAŞU. Görmeermisin içersi bom-boş kaldı. Ne suratlan geldin burêy, be?

TIKA. (sansın işitmeer. Alıp bir skemnä, oturêr sofraya) Bana ruba diil lääzım. (çıkarêr bir şışä rakı, koyêr sofraya) Helal içki! (bakêr tûfää) İslää tûfään var, bay Miti!

MITİ. Bilerim. Bütün küü bunu biler. (kalkıp, alêr tûfää. Tüfek elindä oturêr pata) Ama o bana artık yardımcı diil. (koyêr tûfää yanına).

TIKA. (şennener) Te bän da deerim, ye, diişelim. (döküp kendisinä, içer) Bän booday – siz tûfää!

MITİ. Nekadar?

TIKA. (gösterer çuvala) Te!

MITİ. Sän ne? Bölä tüfek için bukadar booday mı?

TIKA. Az mı? Nekadar isteersin? Bir çuval etecek mi?

MITİ. Az, ba!

Paşu kapayıp bir elinnän aazını, şaşarak bakêr kocasına.

TIKA. (kızışarak üüselder paayı) İki çuval! (Miti sallêêr kafasını) Üç! Dört!

MITİ. Kendin deersin: islää tüfek...

TIKA. İsteersin mi bir taliga dolusu booday!!!

Miti sallêêr kafasını. Paşu iki elinnän da kapêr aazını.

TIKA. Düşün, bay Miti, düşün. Bir taliga booday!!! Siz bütün rubalarınızı bir çuval boodaya diıştirmişiniz. Düşünmeyin: bu islää bir alış-veriş!

MITİ. (alêr tûfää, severäk siler tozu. Tûfää suvazlayarak) Dooru deersin – islää bir alış-veriş. (kalkıp ayaa, doorudêr tûfää Tıkanın üstünä) Sän, ba, kurtlu köpek, çok mu düşündün bu içeri gireceykana, ba?! Ha?!

TIKA. (kalkarak) Bän... Te...

MITİ. Cendem ol buradan!

TIKA. (kapuya çekineräk) Bak... Kuvet bizdä...

MİTİ. Kuvet mi? Kuvet şindi benim elimdä! (*Ŧıka durgunêr*) Al çuvalını! (*Ŧıka kıpırdamêêr*) Al dedim, ye! (*Ŧıka, tûfääñ kavalına bakarak, yaklaşp, bir elinnän alêr çuvalı, öbür elinnän da raki şişesini*) Bak, bu kuvettir! (*sallêêr tûfää*) Bu tûfektän salt avı urdum. Açlıktan ölenär gelip, yalvardılar köpek urıym. Ama bunu yapmadım, zerä günähtir. Ama sän tut aklında: taa bir kerä girärsän bu aula, bu tûfeklän urduum ilk köpek sän olacan! Annadın mı? (*Ŧıka cuvap vermeer, çekiner kapuya dooru*) Sana sorêrim: annadın mı?

ŦİKA. (*sesi titirer*) Annadım... (*geeri çekineräk skemneyä kösteklener, düşer*).

MİTİ. Şindi cendem ol buradan !!!

Ŧıka, dört ayak çekineräk, arkaylan açıp kapuyu, hızlı çıkêr içerdän.

PAŞU. (*kaçarak yaklaşp kocasına*) Sän ne yaptın, be Miti. O seni amazlaycek, be! Sibirdä çürüdecek, be! (*savaşêr almaa tûfää*).

MİTİ. Dur, Paşu! (*bir elinnän sarılêr karısının omuzlarına*) Dur! Onun eri karşıda! (*asêr tûfää eski erinä*).

PAŞU. (*aalayarak*) Uşaklar üüsüz kalacek...

MİTİ. (*yaklaşêr karısına*) Aalama, Paşu. Korkma, amazlamayacak. Sakınacak, zerä benim erimä oollarımız kalacek. Bilersin: kan su olmaz! Oollarımız büüdünän üüreneceklär neçin bizi, gagauzları, aaçlaa kurban yaptılar. Son bukamızı kim aazımızdan aldı. Terimizlän kazandımız ekmeemizi neçin yok ettilär. Bizi neçin köklemää savaştılar... (*siler Paşunun yaşlarını*) Büün mamunun kırkı, onu analım. Hem nicä o deyärdi: Allaha dua edelim. O yardımcı olacak. Canımızda inan varkana bizi kimsey kökleyämöz! (*ikisi da dönerlär ikonaya dooru. Stavrozlarını yapıp, başlêêrlar sessiz dua etmä*)...

Süner şafklar. Karannık. Ştenada kımıldêêr salt kandilin yalını. Uzaktan işidiler çannarın ötmesi.

Ses:

“Sovet Kuvedi tarafıdan Gagauzlara karşı yapılan soy kırımı (genoğidın) sebebinä görä 1946-1947-ci yıllarda zorlan yapılan açlıkta Gagauzların yarısını mezarlar içinä soktular.

Diri kalannarın çoyunu da, hayvannar için, vagonnara ükledip, 1949-da Sibirä, Kazakistana, Altaya kaldırdılar. İnsannarın çoyu yolda öldü. Diri kalannarın çoyunu da ayaz hem açlık biçti.

Bu titsi işleri yapan eriflerin evlatboyları büün da savaşêrlar saklamaa bu kara belayı, ani geçirdi bizim büyük hem hodul gagauz halkımız. İsteerlär, ani biz aslıyı unudalım.

Bu olmaycek, zerä mezarlardan açlık kurbannarı baarêrlar: “Unutmayınız bizi! Unutmayınız kimi gömdünüz! Gagauz halkın geleceeni gömdünüz! Kendi köklerinizdän kopmayın! Brakmayın kara günär geeri dönsünnär! Kuşku olun!”

(Perdä)

Not. Pyesada yazılı işlär hepsi açlık zamanında oldular. Bu büyük belayı geçirän insannarın çoyu büün da yaşêêrlar.

Pyesanın personajları için:

- Babu İvana 1946-47 kışı raametli oldu.
  - Bay Miti 1962-dä geçindi.
  - Gelin Paşu 90 yaşında olduunan, 1995-tä can verdi.
  - Radi 60-cı yıllarda bir kaşık suda buuldu.
  - Topka 50-ci yıllarda öldü.
- Kalanı personajlar bu gün dä yaşêêrlar.

Pyesa yazıldı 1998-ci yılda, güzün.
Diiştirmeclär 2001-ci hem 2005-ci yıllarda yapıldı.

BÜÜLÜ MAAZA

(Üç perdeli komediya)

Personajlar:

(hepsi orta yaşlı)

Kiruş – batal, bıyıklı bir adam.

Kirana – Kiruşun karısı, kıvrak boylu.

Meluş – ufak güüdeli birisi, içkici.

Milana – Meluşun karısı, zabunca.

Petrana – tuyan bir karı.

Petuş – Petrananın kocası, pek zabun.

BİRİNİ PERDÄ

Koladaya karşı.

Ştena ikiyâ bölük: bir tarafında – gagauz maazası; öbür tarafında – büünkü gagauz evin içersi. Maaza hem içer arasında bir ara var – aul esabi. Aulda kaar. Burada asılı umivalnik. Uzakta görüner proçka. Maazda üç fıçı şarap (sade ikisinä çep urulmuş), bir kada turşu, peynir küpü, kartofi, alma, suvannan sarmısak dizileri asılı... Settä çölmek, filcan, çarpak hem fener. Masa erinä bir başaşaa batlacık.

İçerlär tertipli. Duvarlar donaklı. Köşedä ikona. İçerdä: televizor; (televizor üstündä, televizorun bezinnän örtülü, bir kalpak); var masa hem masa dolayında skemnelär; pençerä setindä magnitofon, fener; duvarda ayna, yanında krivat. Krivatta, hırlayarak, uyêêr Kiruş. Giriş kapusu kapalı. Kufneyä açılan yan kapu açık. Görüner duhovkalı bir gaz plitası, üstündä çüven. Plita başında Kirana, başı dartılı. Belli, ani şen.

KİRANA. (yavaş seslän çalêr) "Oglan, Oglan, boynuma dolan./ Oglan, Oglan, boynuma dolan./ Elim – yastık. Saçım – yorgan./ Boynuma dolan./ Ne gözäl Oglan, yalabık çoban".

Kiruş başlêêr eşinmää. Sora yavaşıcık oturêr krivadın kenarina. Saa-sola bakinêr. Sora iki elinnän tutêr başını, sallanêr iki tarafa. Belli, ani naşêy sa aklına getirmää savaşêr. Geçer bir parça vakit. Belli, ani istediini aklısına getirämeer. Genä bakinêr.

KİRÜŞ. Ev, sansın benim. İcersi da. (*uzanêr, bakêr kufneyä*) Karı da benim. Ye bän kimim, ye? Şindi beni kıymık-kıymık kıysınnar – bişey aklıma getirämeyecäm. Ne oldu dün? Neredäydik?.. Dur: domuzu kestik. Kimdä o domuzu kestik, ye? Kaurma vardı... (*düşüneräk*) kaurma vardı. Te o kaurma beterinä nelär şindi çekerim? (*bakêr kufnä tarafına*) Ha-ha-ha! Bizim karı şen. Bu gecä bişey mi oldu, acaba? Hiç, hiç bişey aklımda tutmêêrim. (*genä iki elinnän kafasını tutêr, genä naşêy sa aklına getirmää savaşêr*).

KİRANA. (*sesi kufnedän geler*). Kiruş, uyandın mı, be? Şindi çorba hazır olacak.

KİRÜŞ. (*bir şamarınnan urêr annısına*) Kiruş, ba!!!

İçeri girer Kirana. Ellerindä cüven.

KİRANA. Uyandın mı? Ha kalk, hadi. Bilmeerim canın ne isteer, ama yaptım sana biraz iışı çorba. Nicä beenersin. İçinä da lokmayı dooradım. İslää parçaydı. Todilär yaanyı bütün ürektän vermişlär.

KİRÜŞ. (*bir tarafa*) A-a-a. Todilerin domuzunu kesmişik.

KİRANA. Başın pek mi acıyêr?

KİRÜŞ. (*belli, ani başı acıyêr*) Acımêêr. Ne ölä erkän çorba yapmışın?

KİRANA. Nicä erken? Bilersin mi saat kaç? On! Ha git yıkan, da taa tez iyelim. Unutmadın mı, ani saadiç Nüklayda büün domuzu keseceniz?

KİRÜŞ. Genä domuzu mu?

KİRANA. Uş Kolada, ye. Hepsı domuzları keser.

KİRÜŞ. Kimdä var.

KİRANA. Hadi kalk, hadi. Şindi te çanakları hem ekmää getirecäm. (*çıkêr*).

Kiruş kalkêr krivattan. Zar-zor giiner. Girer Kirana ekmek hem çanaklar elindä.

KİRANA. Ha git yıkan, zerä geç kalacan.

KİRÜŞ. Kalmayacam. Onikidä annaştık. (çıkêr).

Dışarda Kiruş ilktän geriler, sora kaçarak gider ev ardına.

KİRANA. (krivadı toplayarak) Of-of-of. Nezaman bitecek bu içkilär? Kiruş içkiyi hiç kaldıramêr, ama avşam ipin ucunu kaçırmıştı. Ne türlü bu adam kulluu? Hep içkinin kolayını bulêrlar: ba meci, ba domuzu keserlär, ba bilmäm ne. Te Mitrana kumanın kocası may hiç içmeer. (bir aradan sora). Ama iş ta yapmêr. Benimkisi sa: e-he-hee! Adamnı – adam! İşi – iş! (yaklaşêr magnitofona koyêr kasetayı. İşidiler “Oglan” türküsü. Magnitofonnan bilä çalarak, masayı erleştirer).

Kiruş geeri aula döner.

KİRÜŞ. (auçlarını uarak) Ah-h-h! Canım raatladı. Can ürektä bulunarmış. Diil dooru! Can taa aşada bulunêr. (sesirgener. İçerdän türkü işidiler). Karı şen! Ozaman hepsi islää. (başlêr kaarlan yıkanmaa, mırıldêr) “Oglan, Oglan, kalk gidelim./ Çayırdä-bayırdä kuzu güdelim.” A-a-a-a! Sansın gözlerim açılêr! (yavaşcık girer içeri. Ayakların ucunda, enikunu, yaklaşêr karısına. Sarılêr belinä).

KİRANA. Va-a-a. Kurbaa. (döner kocasınan üz-üzä). Ya suuk ellerin var.

KİRÜŞ. İnsanın elleri suuk sa – onun karısı gözälmiş. Kim bu lafları söylemiş – pe-e-ek akıllıymış! (karısının kulaana maani söyleer) Kaar yaayêr senä-senä,/ Yambolun deresinä./ Yılan olsam, sarılsam/ Yarimin belcezinä.

KİRANA. (maaniyi söyleer) Gözümdän ateş çakar./ Yär bana gözäl bakar./ İil, bir öpcük öpeyim,/ Aazımdan ballar akar.

KİRÜŞ. (suratınan karısının suratına yaklaşêrak) Bu avşam nâbêrsın, Mari Gözäl Kız?

KİRANA. (yapılarak) Sän ne, bakışmaa mı gelecän?

KIRUŞ. (may diyer kendi dudaklarinnan karısının dudaklarına) Bakışmaa da var nicä. Ama sora... Sorêrim ye, nâbêrsin bu avşam, Mari Kız?

KİRANA. (firlêêr kocasının ellerindän. Kaçarak geçer masanın öbür tarafına) Neçin sorêrsin, be Oglan?

KIRUŞ. (kabledêräk oyunu) Avşama boynuna dolanmaa isteerim.

KİRANA. (yaklaşarak kocasına) Neçin avşamı beklemää, be Oglan? (sarılıp kocasına, fisirdeer) Oglanım benim, Kıruşum benim, şindi isteerim boynuma dolanasın.

KIRUŞ. (sarılıp karısına, fisirdeer) Şindi da var nicä. Bu işi soraya brakmaa olmaz. (kucaklêêr karısını). Ölä mi, canım?

KİRANA. Ölä, Oglanım benim.

KIRUŞ. Haliz bizim yaşta.

Hızlı açılêr proçka da aul içinä kaçarak girer Petrana – kısa enni bir fistannan; başında şalinka; ayaklarında derin kaloş; kolunda saat. Hızlı yaklaşêr kapuya, sesirgener.

KİRANA. (fisirdeer) Seni severim.

KIRUŞ. Bän da seni severim, mari Kirana. Sän haliz benim Mari Kızımsın.

PETRANA. Kirana mari, evdäsin mi, mari?

KIRUŞ. (kolvereräk karısını) Te, tırtırta genä gelir.

KİRANA. Hadi be, Kıruş. Ko gelsin. (öpüp kocasının yanaanı) Avşama bakışmaa bekleerim. (sündürer magnitofonu, sora yollanarak kapuya dooru) Hem diil sadä bakışmaa...

PETRANA. Kirana mari!

Kıruş oturêr masa başına. Kirana etiştirämeer çıkmaa içerdän. Açılêr kapu da içeri, lüzgär gibi, girer Petrana.

PETRANA. (belerik gözlärlän. Hızlı–hızlı lafederäk) Afedin. Raatsız ettim. Sabansyêrsin, Kıruş.

KIRUŞ. Kebetayêrsin.

PETRANA. Kirana, ver bana biraz tuz, mari. Çekettim yapmaa Petuşa deyni çorba hem manca. Da te, tuzum etişmedi.

KİRANA. Sän ne ölä çıplaksın? Dışarda ayaz.

PETRANA. Bän sınaşıkım. Bir minuda geldim.

KİRANA. Ha geç otur. Yısın biraz. Şindi tuz getirecäm. (*çıkêr kufneyä*).

KİRÜŞ. Buyur sofraya, Petrana.

PETRANA. (*çıkarak kaloşları*) Vakıdım hiç yok, ama bir minutçaz oturacam. (*geçer masaya*). Bilersin, ani bizim bu Petuş, beni hiç bireri kolvermeer. (*hodul*) Kıskanêr, bezbelli.

İçeri girer Kirana. Bir çıkı tuz hem da çanak elindä. O da geçer masaya.

KİRANA. (*uzadêr Petranaya çıkıyı*) Al. Nâbêrsın, mari Petrana? (*hepsinä koyêr biraz çorba*).

PETRANA. Nâbêrim. İsläâyim. İş çok. Te Petuşa bir çift çorap örmää başladım. Vakıdım hiç yok. Ba onu yap, ba bunu. Bütün gün ayaktayım! Pek yorulêrim. Var nicä demää: avşamadan kesilerim! Petuşu da doyurmaa lââzım. O imää sever! Bän da doyurêrim. Adamda kuvet lââzım olsun!

KİRÜŞ. Onun için, geçennerdä gördüm, bir kazan suyu taşıyamêr.

PETRANA. Ozaman bekim ilii yoktu. E, olêr, ani kimâr kerä salt tuz-ekmek iyer. Ama taa sıkça sofraya, ona deyni, edi türlü imäk koyêrim (*sayêr parmaklarında*): tuz, ekmek, biber, suvan, sarmısak, turşu... bir parça da peynir. Te! Kendim sa, te orda 10-15 yımırta kırıp, onnari, halak-bulak karıştırıp, kaurêrim. Hızlı-hızlı iyerim – da genä işä!

KİRÜŞ. Zavalıysın, semiçka kapçu gibi kalmışın.

PETRANA. (*iki elinnän güüsünü tutêr*) Bu – yorgunnuktan.

KİRÜŞ. (*gülümseyerek*) Bilerim senin işlerini – hep sokakta oturêrsın.

PETRANA. Oturêrim, zer! Sän sayêrsın boşuna mı? Bän sokakta kocamı iştan bekleerim. Zer llââzım biliym nesoy imäk kocama yapmaa.

Açan o çatraktan sapêr, bakêrim: herliim rakı içti sa – ozaman çorba yapıym lâázım! Şarap içti sa – ozaman manca.

KIRUŞ. Bütün hem çorba hem manca yapêrsın.

PETRANA. Yapêrim, zer! Petuş avşam şaraplan rakıyı karıştırmış. Ucunu bulamêêrim.

KIRUŞ. Bekim rakıylan şarabı?

KIRANA. Hep o diil mi? Hadi buyurun, çorba datlı oldu. Bereketli olsun.

KIRUŞ. Allaroz olsun.

PETRANA. Allaroz olsun. (*Kiruşa*) Bakêrim sän da dün filcanı kulaana götürmemişin.

KIRUŞ. Kimär kerä ucunu kaçırêrim.

PETRANA. Görerim – mahmursun. Mahmurluunu bozmadın mı taa?

KIRUŞ. Bän hiç bir kerä sabaalendän mahmurluu bozmêêrim.

PETRANA. Benimki si sa – bozêr.

KIRUŞ. Sabaalen bozarsan, ozaman yaktın yaayı.

PETRANA. Sän dün ucunu neredä kaçırdın, ye?

KIRUŞ. Todilerdä domuzu kestik.

PETRANA. Domuzu mu? Benimkisi da sizinnän bilä diildi mi? (*bakêr Kiruşun gözlerinä*) Diildi. Bilä olaydınız söyleyeceydi. O bizim kutuban neredäydi acaba? Gezmesin birerdä!

KIRUŞ. Birerdä gezärsä yok bişey. Gezmesin birisindä.

PETRANA. (*soluu koklayarak*) Neyä ölä gözäl kokêr, mari? Fırına mı bişey attın?

KIRANA. Fırını bütün yakmadım. Duhovkada. Canım bir kaz istedi. Te, dedim, pişiriim.

PETRANA. Pıııı! (*fırlêêr sofradan*) Benim mancam yanacak!!!

Petrana, tuzu alıp, kaçarak çıkêr içerdän. Döner geeri, giyer kaloşlarını.

PETRANA. (*genä soluu koklayarak*) Kirana, bän sora uurayacam. Biraz oturalım. (*kaçarak çıkêr içerdän hem auldan*).

KİRÜŞ. Deli karı!

KİRANA. İslää insan, ama birazçık çokça lafeder.

KİRÜŞ. Siz hepsiniz öläysiniz. Sansın bir anadan duumuşunuz.

KİRANA. Siz da bir bobadan. (*ikisi da sèslän gülerlär*).

KİRÜŞ. Gün ölä islää başladıydı.

KİRANA. İslää gün olacek, be Kırüş. İnanêrim!

KİRÜŞ. İnanêrsın, zerä dernek kuraceniz. Te kuman kaurulmuş kazın kokusunu duydu.

KİRANA. Da ne?! Oturacez biraz. Sän da aaç durmayacan. Krèsnîta kaurma yapmaa becerer. Saadiç Nüklay da cömert. Domuzu ütöleyincä kim-kaç filcan şarap ikram edecek.

KİRÜŞ. Dooru. Ama bilersin, ani kaz etini da severim.

KİRANA. Kolada günü sade senin için bir kaz pişirecäm. (*yaklaşêr kocasına*). Yalvarêrim, Kırüş, çok içmä. Sana sora prost olêr.

KİRÜŞ. Savaşacam korunmaa. İkidä-birdä sırayı atladacam.

Aul içinä girer Meluş. Giimni kufaykaylan; ayaklarında rezina çizmä; başında bir evelki kalpak. Elindä poyalniy lampa. Kapuya urêr: "Kıru! Kırüş!"

KİRÜŞ. (*karısına*) Meluş sabaalendän ne gelsin? (*baarêr, ani işidilsin kapu ardından*). Kapu açık, ba Meluş. Gir içeri.

Meluş girer içeri, kapuda durgunup, lampayı kokalêr, sora çıkarêr kalpaanı.

MELUŞ. Ne Petrana ölä kaçarak auldan çıktı? Koor mu almaa geldi ydi?

KİRÜŞ. Diil koor – tuz. Kaçarak gitti, zerä insanın mancası yanarmış.

KİRANA. Buyur, komşu, otur masaya. (*alêr Petrananın çanaanı hem kaşını*) Şindi eni çanak getirecäm. (*çikêr*).

MELUŞ. Saa ol, Kirana. (*kıpırdamayarak, Kırüşa*) Te, Kırüş, bu lampayı sana getirdim.

KİRÜŞ. Neçin bana? Bän bu güz domuz tutmadım. Yok ne

kesiim. Ha, Meluş, geç, buyur sofraya. Biz Kiranaylan taman imää oturduyduk.

MELUş. Saa ol. Bän sabaalen idim. Lampayı... te... nestä... Saadıcın büün domuzu kesärmiş. Düşündüm: bekim lampa lâazım olacek. Onun da domuzu büükmüş. Te lampam (*genä koklêêr lampayı*) bekim lâazım olacek. Bilersin, benim lampam pek islää yanêr.

İçeri girer Kirana. Elindä anak hem kaşık.

KİRANA. Komşu, ha buyur masaya.

MELUş. Saa olun. Te... nestä... lampa.. te...deerim ye... benim lampam eroplan gibi yanêr.

KİRUş. (*kalkarak*) Islää. Koy onu kapu ardına. Evdän ıkarkan alacam.

Kirana baŝlêêr toplamaa masayı, çıkıp-girer içeri. Meluş kıpırdamêêr. Giyer kalpaanı, sora genä ıkarêr.

MELUş. Bän te ne düşündüm, Kıruş. Benim lampamı bendän kaarä biricii islää bilmeer. Ye, Allah korusun, bişey olursa?

KİRUş. Ozaman, almayalım onu orayı.

MELUş. Taa kiminnän gidersin?

KİRUş. Kiminnän? Yalnız.

MELUş. Almayalım dedin da. Düşündüm, ani kalabalıksınız.

KİRUş. Yanıldım.

MELUş. Bilersin mi ne? (*iilder başını*) Te...

KİRUş. Ne ba, Meluş? Sölesänä... A-a-a. Sän da mı gelmäâ isteersin?

MELUş. Da, ba! (*baŝlêêr duygulanmaa*) Onu istäärdim söylemäâ, ba. Ama bir türlü kıyıŝtıramadım. (*başı iilmis*) Beni domuz kesmäâ hiç birisi aarmêêr.

KİRUş. Sän ne, ba Meluş. Bu soruŝ diil ba! Saadıcın domuzu ikiüz kilaya yakın. Diil şaka ye! Onu bastırmaa deyni adam lâazım.

MELUş. (*kaldırêr başını*) Bän ye... (*urêr kalpaanı erä*) Bendä kuvet var. (*koyêr lampayı erä, isteer kufaykayı ıkarmaa*).

Girer Kirana.

KİRÜŞ. Bilerim. Bilerim. (*yaklaşip, durgudêr onu*) Sän ozaman o maşınayı yalnız durguttuydun.

MELUŞ. (*kufaykayı geeri giyeräk*) Da, ba! Predsedatel sora bana bir kuzu baaşladı. (*alêr erdân kalpaanı*).

KİRANA. Angı maşınayı, komşu? Nesoy kuzuyu? Milana bana bişey annatmadı.

MELUŞ. Annatmadı, zerä bişey bilmeer. Sän da ona sölämä. Diil läüzim bilsin.

KİRANA. Sölämeyecäm. Angı maşınaydı, be?

KİRÜŞ. Bu yazın predsedatelin UAZii yılma aşaa yollanmıştı. Meluş da onu etiştirdi dayamaa, kalanı gelmeyincä dayadı onu. Bak Milanaya kaçırma. (*Meluşa*) Şindi gideriz.

MELUŞ. (*koklêr lampayı*) Bän dışarda bekleyecäm, zerä (*genä koklêr lampayı*) bu lampa biraz kokêr. (*çıkêr dışarı*).

Aul içindä Meluş, lampaya bakarak, biraz kendi-kendisinä lafeder. Ba çöker erä, ba lampayı elindä uzadêr. Bakêr maaza tarafına, sora evin kapusuna. Adım-adım yaklaşêr maazanın kapusuna. Yavaşıcık aralêr kapuyu. Sansın kendi kendisinä: "Bilerim, ani orada üç fiçi şarap var, ama bir bakıym!" Sokêr burnusunu.. Çekiler: "Karannik. Bişey görünmeer". Kapuyu aralık brakêr. Ev kapusunun yanına geçêräk: "Kırüş görär sä, ayp olacek".

KİRÜŞ. (*kürkünü giyeräk*) Neredä benim kalpaam?

KİRANA. Neredä dün braktın, ye?

KİRÜŞ. Hadi, mari Kirana!

KİRANA. (*gülümseyeräk, yansilêr*) Ha-a-adi, be Kırüş. Kimdä braktın kalpaanı, bey?

KİRÜŞ. Bän kalpaamı sadä bir insanda brakêrim. (*yaklaşip sarilêr karısına. fisirdeyeräk*) O insanın adı da – Ki-ra-na! Taa doorusu – benim Ki-ra-nam!

KİRANA. Öläsaydı, bän kalpaanı şindi bu-la-cam. (*hızlı yaklaşip televizora, örtü altından çıkarıp kalpaa uzadêr kocasına*).

KIRUŞ. Hele bak sän! (*isteer almaa kalpaa*).

KİRANA. A—a! (*gösterer kendi yanına*).

KIRUŞ. Büük havezlän! (*öper karısının yanaanı*). E, şindi?

KİRANA. Buyur! (*uzadêr kalpaa*). Bak, oyalanma orada.

KIRUŞ. (*gıyıp kalpaanı*) Hiç korkma. (*gösterer kendi yanına*).

Kirana öper kocasının yanaanı.

KIRUŞ. Oyalanmayacam. (*yollanêr kapuya*) Siz da bakın, kazı yavaşıcık iyin.

KİRANA. Yavaşıcık iyecez.

KIRUŞ. Ozaman bän raatım. (*çıkêr içerdän. Kapêr kapuyu. Meluşa*) Gideriz..

MELUŞ. (*kaşıyêrak kulaanın ardını*) Ama, Kıruş... (*birdän hem hızlı*) Senin o şarabın duruldu, ye?

KIRUŞ. Duruldu, ama şindi yok vakıdım. Saadıç Nüklay bekleer. Ne susadın mı?

MELUŞ. Da, ba! Susadım.

KIRUŞ. Küsmä, Meluş, ama şarap başka kerä dökecäm. Şindi işimiz var. (*kapandırêr maazanın kapusunu*) İstärsän, bir çölmek su veriim?

MELUŞ. (*buruşturêr dudaklarını*) Susadım, ama su istämeerim.

KIRUŞ. Şarap dökmeyecäm. İstärsän biraz turşu suyu veriim. O da mahmurlu islää bozêr. Kendimdäm bilirim. Bendä laana suyu da var. İsteersin mi?

MELUŞ. A—a! Susuzluumu bozmayacam. Senin saadıçın bol ürekli adam. Dökecek. (*ürkük, korkarak, ani Kıruş küsecek. Tıklayarak*) Tık. Sän da bol ürekliysin, Kıruş. Hadi hızlı gidelim.

Meluş Kıruştan ileri sokaa çıkêr. Kıruş, auldan çıktınan, kapêr proçkayı.

KİRANA. (*sansın eni sevdaya dalan kız*) Ölä severim bu Kıruşu, ye! Onunnan hiç bir minuda da ayrılmaa istämeerim.

Kirana yaklaşêr magnitofona, koyêr eni bir kaseta. İşidiler türkü "Kız oturmuş sundurmanın başına..." Magnitofonnan bilä türküyü çalarak, orasını-burasını erleştirer. Sora çekeder silmää magnitofonda görünmâz tozları. Yavaşadêr magnitofonun sesini.

KİRANA. Ne kismetim varmış. Saa olsun baka. Mamu Kırış için hiç işitmää da istemäzdi. Hep bana deyni zengin aarardı. Nâbaceydim zenginiklän, açan kismet olmayaceydı. Şindi da, şükür Allaha, aaçlıktan ölmeeriz. (neyä sä gülümseer) İrmi beş yıl geçti, ama sansın şindi görerim o dünürcülüümü.

Tokatçın yanında peyda lanêr Petrana. Petranada gözäl bir fistan, onündä fita, kendisi donaklı, boynusunda birkaç dizi boncuk, eklerindä bilezik. Elindä sepet. Sepet içindä bir yumak yapaa, kukalar hem çekettirilmiş yapaa çoraplar. Petrana hızlı girer aula. Yavaşıcık açêr kapuyu. Sokêr ilkin burnusu, sora bütün kafasını. Sesirgener.

KİRANA. (sesinnän hem mimikaylan gösterer bakasını hem mamusunu) Baka: "Ver onu, mari. Çocuk islää!" Mamu: "Vermeycäm. Ko Tırpan Trifuna evlensin. O daadan geldi. Parası var. Ev yapmaa aac da kazandı. İşittim iki vagon gelärmış."

PETRANA. (fisirdeyeräk) Ki-ra-na!!!

KİRANA. (işitmeer) Baka: "Kirana onu hiç bilmeer da, mari". Mamu: "Da, ne. Bän seni bilärdim mi? Ama te beş uşak büüttük!" Baka: "Beş da kız. Kirananın ardına taa dört var. Verelim onu, mari!"

PETRANA. (may baarak) Kirana!!! Sän kiminnän lafedersin, mari?

Kirana dapturu geler. Südürer magnitofonu.

KİRANA. Aman, mari. Aklımı aldın, mari deli.

PETRANA. (içeri geçeräk) Korkma. Sana bişey olmayacak. (sepeti krivat başına koyêr) Sän bizdä girgin insansın. (yaklaşip çimdikler Kiranayı budundan).

KİRANA. Vay. Sän haliz deliysin. (kaşyêrak çimdiklenän eri) Moraracak. (hızlanêr Petrananın üstünä) Kırış beni öldürecek!

PETRANA. (korunarak) Korkma, korkma! Öldürmeyecek. O onu hiç görmeyecek ta. (koyarak televizoru) Onnar Meluşlan bilä saadıcıniza gittilär. (televizorda bişey yok, savaşêr televizorda ne sa doorutmaa) Aşşama onnarda, nicä bu televizorda, "rezkosti" olmayacak.

KİRANA. (yaklaşp sündürer televizoru) Televizorda "rezkosti" var, ama gündüz onda bir taş göstermeelär.

Petrana yaklaşêr aynaya. Bakınêr. Auçlarınnan güüslerini doorudêr.

PETRANA. (dudaklarını yalayarak) Seninkisi, Meluşlan, auldan çıkınca kaçarak uuradım Milanaya. Çüvenneri kazımaa başlamış. Deerim ona: "Koladaa karşı kim çüvenneri kazıyêr, mari! Brak onnar! Kirana dernäa çaarêr!" (döneräk) Küsmeyecän ye, Kirana? Düşündüm, ani ikimiz o kazı iyämeyecez. (güleer). Şaka!

KİRANA. Dooru yapmışın. Zavalı Milana – mekik gibi çalışêr. Ko o da dinnensin biraz.

PETRANA. Cömertliin için seni severim. Taa ozamandan, açan eni gelin bu sokaa geldin, gördüm, ani cömertsin hem cana yakın bir insansın.

KİRANA. (üfkeli) Etti, mari!

PETRANA. (iki elini kaldırıp, auçları Kiranaya dooru) Su-sê-rım! Televizorda bişey yok. Koy barliim magnitofonu. Dur, bän kendim koyacam. (yaklaşp seçer bir kaseta. İşidiler türkü "Hay, dini-dini"). Te bu türkü tel! Haliz kef türküsü. (başlêêr oynamaa). Hadi, Kirana, sän da. (oynayarak yaklaşp, Kiranayı da oyuna çeker) Uşaklarım büüdü. Tezdä sän da kayınna olacan.

KİRANA. Pek sevinecäm hem islää kayınna olacam. Zerä benim kayınnam...

Aula girer Milana. Onun omuzlarında bir palto. Ayaklarında emeni. Koltuunun altında bir boşça.

PETRANA. (*durgunup*) Ha çeketmä. Biz bileriz: (*uzadıp lafları*)
senin kayınnan pek islää insan!

KİRANA. Açıan ölä.

PETRANA. Ölä, zerä o uzakta yaşêêr. Ya, benimkisi gibi, yanında
yaşayaydı – göreceydin sän kayınnayı.

KİRANA. Senin kayınnan da islää insan...

Milana, urmadaan, açêr kapuyu. Girer içeri.

MİLANA. Magnitofon taa sokaktan işidiler. Geçennär: "bir sıra mı
var" düşüneceklär.

PETRANA. Var. Kayınnaların kemiceklerini üütmäk sırası var.

KİRANA. (*yavaşadêr magnitofonun sesini*) Buyur, Milana. Hoş
geldin.

MİLANA. Hoş bulduk!

PETRANA. Bak buna. Bana "Hoş geldin!" demedi.

KİRANA. Deyeceydim bekim, ama sän yavruşka gibi girdin.
(*Milanaya*) As o paltonu. Oturun, erleşin kumalar. Şindi bir dernek
kuracez.

PETRANA. (*oturarak krivada*) E–e–e. Severim bu dernekleri.
Adamnar yok. Sadä karı kulluu. Neyi istäärsän lafet, ne istäärsän i, ne
istäärsän iç. Helal!

MİLANA. (*paltoyu astıktan sora, oturêr televizora yakın bir
skemneyä*) Bu diil dernek ye. Bu – sidänka! Ama hep okadar islää.
(*açêr boşçayı*).

KİRANA. Dernää sokakta oturêrlar.

MİLANA. Kışın kim sokakta dernek oturêr, mari?

PETRANA. Hep o diil mi? (*alıp, koyêr sepeti kucaana. Takêr
burnusunun ucuna "+4" gözlük*) Sokakta mı oturêrsın, içerdä mi.
(*çıkârêr 48 numaralı çekettirilmiş yapaa çorap. Kiranaylan Milana şaş-
beş kalêrlar bakarak o çoraplara*) Ne aazınızı açtınız? Kocam zabun,
ama ayakları büük!

MİLANA. (*çıkârêr yarım örülü, küçük ölçüdü bir çorap. O çoraba
bakarak*) Deerlär, ani büük ayaklı adamnarın nestesi da büükmüş.

PETRANA. Burnusu mu?

MİLANA. Diil mari, auçları.

Milaniylän Kirana gülmektän pufkurêlar.

PETRANA. Ha etti kişnediniz. Bizimkisinin sadä ayakları hem burnuzu büük. Kalan erleri nestä... A–a–a. Dernäa sölärdim. Sokakalarda oturêlar pazarlarda, açan geleni–geçeni görmäa isteerlä. Sora olsun afta arası ne lafetmäa.

Dialogun arasında Kirana kufnä–içer arası gezer. Masayı hazırlêr.

KİRANA. Maana da bulmaa.

PETRANA. Da ne? Maana bulmaa yok mu nicä?

KİRANA. Bişey demeerim – var nicä.

MİLANA. Ya çik sän afta arası oturmaa da gör! Geleni–geçeni seni lafedecekler: haylaz da, bilmäm ne da.

PETRANA. Bölä sa biz onnarı lafederiz!

MİLANA. Hem iş ta yapêrız. Çorap örmäa iş diil mi?

PETRANA. Çorap örmäa – o bızbık iş. Bän bu çorapları oldu iki yıl örerim. Ama kim bunu, sizdän kaarä, biler? Kim–sey–cii. Kocalarımız da bilmeer.

KİRANA. Kocalar... Kocalar katır gibi işleerlä.

PETRANA. Katır gibi. Seninkisi bekim. Benimkisi sa, açan avşamneyin geler evä yok neresinnän lafetmäa da.

MİLANA. Dooru. Benimkisi sa da ölä. Avşamneyin yorgunnuktan evdä bişey yapamêr.

PETRANA. Hadi, bişey. Sän aalaşma. Seninkisi taa e–he–hee!

MİLANA. (*yansılêr*) E–he–hee! Naşêy e–he–hee, mari? Her avşam kefli. Var nicä demäa sarfoş. (*genä yansılêr*) E–he–hee! Ne bir enser kakabiler, ne bir odun yarêr. Sän sa – e–he–hee!

PETRANA. Odunnarı yazın yarmaa lääzim. Kışın sa, sıcak sobanın yanında, yan–yana oturup, dinnenmäa lääzim.

MİLANA. Ye–e–e, ayıp olmasın sölemäa, ama sevişmäa da.

PETRANA. Kär sevişmää da! Da ne? Biz taa kart conga diiliz. Ne ayıp olacak!? Uşaklar büük. Erleştirilmiş. Yaşa karı-koca!

KİRANA. Şarap içeceyniz mi?

PETRANA. Pek islää olacak.

KİRANA. Angısından isteersiniz: kırmızıdan mı, osa biyazdan mı?

MİLANA. Bana hep okadar.

PETRANA. Bana sa diil okadar. Getir kırmızıdan. Bän kırmızı zayberi severim. Kırmızıyı içtinän içindä, baarliim, boyası kalêr. Biyaz sa: biyaz içersin, biyaz dışarı gidersin.

MİLANA. Püsür aazlı.

Kirana, alıp kufnedän bir toprak çölmek, gider maazaya.

PETRANA. Kim bän mi. Sän taa püsür aazlı görmemişin. İşitsän nicä benim kayınnam lafeder. (*yaymannanêr*) Aalemin yanında onun aazından bal akêr. Ama açan içerdä yabancı yok – haliz Cadı Babusu olêr! Laflarından kulakların sörpeşer.

MİLANA. Katranna ma insanı, mari.

PETRANA. Bän onu katrannamêırım. O kimi istärsän katrannayacêk. Onun aazından, lıgalarinnan bilä, katran fırlêêr. (*tükürer*) Tyfu.

MİLANA. Bak sän.

PETRANA. Milana, ya koy o televizoru, mari.

Milana, uzanıp, koyêr televizoru. İşidiler sıslıttı.

MİLANA. Bişey göstermeer.

PETRANA. Sän aara, aara kanalları. Büün "Bucaan dalgasında" läazım olsun.

MİLANA. (*kanalları aarayarak*) Sän ne? O dündü, mari.

PETRANA. Dün. Bilersin sän! Aara. O spektaklinin ikinci payını büün göstereceklär.

MİLANA. Angı spektaklinin, mari?

PETRANA. Angı. "Bayazid".

MİLANA. A-a-a.

PETRANA. O geñ artistlär pek islää oynêêrlar. Haliz o Atalida.

MİLANA. Bayazidlän Roksana da diil prost.

PETRANA. Bän Akomatı da sevdim.

MİLANA. Lafederlär da gözäl. Gagauzça, ama hepsini annêêrsın!

PETRANA. Sän ne delimisin? Gagauzça – da annaşılmasın. Uş gagauzus ye.

MİLANA. Sän kendin deliysin. Var öleleri, ani, açan lafederlär gagauzça o televizorda ya da radioda, hiç bir taş annamêêrsın.

İçeri girer Kirana, elindä şarap çölmää.

KİRANA. Neyi annamêêrsın, Milana?

PETRANA. Gagauzçayı.

MİLANA. Gagauzçayı bän annêêrim! Ama kimär kerä televizodra hem radioda lafedenneri annamêêrim. Sansın kuş dilindä lafederlär.

KİRANA. Yok bişey. Kimär kerä onnar kendileri da annamêêrlar ne söleerlär.

PETRANA. Senin bu televizorun sansın can verer – sadä sislêêr. Bişey göstermeer.

KİRANA. Can vermeer. (sündürer televizoru).

PETRANA. Ne südüdüñ, mari?

KİRANA. Bu vakıttä o halizdän bişey göstermeer. (bakêr saadına) Ama bakalım. (genä koyêr televizoru) GRTda haberlär lâüzim olsun.

Bulêr GRT kanalını. İşidiler komentatorun sesi: "...Telefonda yapılan erindeki lafetmelerin tarifleri üüseler. Ekonomika agentlerinä deyni 112 proñtä..."

PETRANA. Bak sän. Derneklär olmaydılar nekadar para lâüzimdi ödeyelim.

MİLANA. Haliz sän.

PETRANA. Bän sadä kendimi söleerim.

Telvizordan: "Bitki istatistika bilgilerinä görä, son aylarda, Moldovadan kazañça taa otuz bin insan gitti. Bu sayı içindä

Gagauziyadan da çok insannar var. Bildiriler, ani bu kişilerin taa çoyu Rusiyeya, Türkiyeyä hem İtaliyaya kazanç için giderlär”...

MİLANA. Yazık, analar–bobalar diriyeenä uşaklar üüsüz büüylerlär.

Televizordan: “Sonunda yaarınkı günün havasınnan tanıştırmaa isteeriz”...

KİRANA. (sündürer televizoru) Hava için onnar herkerä yanniş söleerlär.

MİLANA. Ama kazanç için dooru. Küüdä insan kalmadı.

KİRANA. Geçän afta Veka Pañçunun Vera da Türkiyeyä gitmiş.

MİLANA. Sän ne deersin? Onun dört uşaa var.

PETRANA. Hem Pañçunun ihtär anası da omuzlarında. Pañçu sa hiç aymêêr. O uşakları doyormaa hem giydirmää lääzim. Neredän para alacak. Busää pinmiş da gitmiş.

KİRANA. Angı busää, mari.

PETRANA. Angı? Kirçu Dokaların busiinä.

KİRANA. Ye o salt mal taşıyêr ye.

PETRANA. Mal. Mal o İstambuldan burayı taşıyêr. Buradan orayı sa – yolcuları.

MİLANA. Aman, mari Petrana. Ye geeri neylän gelecek mari? Kalmasın orada.

PETRANA. Näänı kanaraya kalacak! Uşakları bekleer. Geeri İstambuldan taa küyä kadar marşrutka var. Pinecek bir marşrutkaya da gelecek.

MİLANA. Nelerä etiştik, mari, nelerä. Dünnää bitkisi geler.

KİRANA. Bitkisi. Dünnää küçüldü. (*koyêr magnitofonu*) Şindi dünneyin herbir köşesindän bir gündä var nicä evä etişäsin. (*İşidiler türkü “İhtär kaz”*) Benim da kazım pişmiş artık. (*yollanêr plitaya. Çıkarêr duhovkadan kazı. Gireräk oynadêr kazı*) Diil kart, ama hep okadar dört saat oldu pişer. (*erleştirer kazı masanın ortasına*) Buyurun, kumalar, sofrayaa!

PETRANA. *(kalkarak krivattan, gerileräk)* Çok işledik! Biraz iyelim da lääzim. *(oturêr masa yanına).*

MİLANA. *(masaya geçeräk)* Halizdän yorulduk. Haliz dillerimiz!

Üçü da gülerlär.

PETRANA. Biraz çenä yaydık. Buvazımız da kurudu.

Kirana doldurêr filcannarı.

KİRANA. Hadi, kumalar, buyurun. Saalık Allaa versin!

PETRANA. Versin da almasın.

MİLANA. Ölä, mari, saalık büük iş. Saalık var sa – yaşamak ta var.

Trınga yapêrlar. Milanaylan Petrana alêrlar birêr yudum.

KİRANA. Ha, utanmayın. Buyurun. Birêr filcandan ne olacek?

PETRANA. Benim gibi kariya bişey olmayacek. *(alêr taa bir yudum. Koyêr filcanı masa üstünä).*

MİLANA. Bana sa olacek. Ama, hadi... *(o da alêr taa bir yudum. Koyêr filcanı masa üstünä).*

Kirana da buyurêr iki yudum. Koyêr filcanı. Sora birêr parça kaz eti koyêr kumaların farfirilerinä.

KİRANA. Bana kalsa islää pişmiş.

PETRANA. *(alêr bir buka. İlkin koklêêr)* Ah!!! Tatlı kokêr. *(atêr bukayı aazına, çineyeräk)* Pek islää pişmiş. Dadı da gözäl.

MİLANA. Pek datlı. Bän bölä pişirämeerim.

PETRANA. Bän da. Nesoy yapêrsın onu, mari?

KİRANA. Ha buyurun, buyurun. *(kalkıp diiştirer kasetayı. Oradan işidiler bir kemençedä çalınan gagauz sıra havası. Alêr filcanı)* Ha benim kazım için buyuralım.

Hepsi içerlär.

PETRANA. Kaz lokmasından sora pek islää gitti. Da nesoy onu yapêrsın, mari?

KİRANA. İlkin kazı keserim. Sora yolêrim.

PETRANA. Biz bunu bileriz.

KİRANA. Bilerim, ani bilersiniz. Ama sizdä kazı kim keser? Petuş. Bizdä sa – bän.

PETRANA. Da ne?

KİRANA. Ne mi? Senin Petuşun onu sabaalen kesmärsa, avşamneen onu çii iyecek. Diricä. Zerä kaz en aaz dört saat fırında olsun lääzım.

PETRANA. Bendä fırın yok.

KİRANA. Ozaman duhovkada. Şindi düşün. Sabaadan o kazı kesmärsän, avşamadan o dört saadi neredän taştan bulacan? Dur. Onun haşlaması da, ütölemesi da var.

PETRANA. Petuş kazı kesmärsä. Tutêrim kazı. Çıkêrim sokaa. Yoldan geçän ilk adama kestiririm onu.

MİLANA. O adamnar da ölä siirek geçer ye!

KİRANA. Dedim ye, bän kazı kendim keserim. Haşlayıp yolêrim. Ütüleerim. Sora içini paklêêrim.

MİLANA. Paklamaa biz da bileriz. Sän sölä nicä onu pişirersin.

KİRANA. Paklamaa. Sän nicä paklêêrsın? Yarêrsın onu bütünnä! Bän sa bir küçücük delik deşerim. Parmakların ucunnan barsakları çıkarêrim. Sora, kazı yıkayıp, içini bulgurlan doldurêrim. İçinä bir-iki ufak alma koyêrim. Almalar suyu içindä tutêrlar! Brakmêêrlar et fırında kurusun. Delii dikip, kazı don yaayınnan yaalêêrim. Sora da fırına atêrim. Kaz körpä sa, m-m-m, parmacıklarını yalêêrsın. Kıruş kaz etini pek sever.

MİLANA. Benim Meluşum sa kaz eti imeer.

PETRANA. Neçin?

MİLANA. Neçin zerä yok. Geçän yıl edenmää istedim. Satın aldım onbeş bıci, ama tutunmadılar. Hepsi geberdilär.

KİRANA. Bıcıları neredän aldın?

MİLANA. Paneerdan.

PETRANA. Paneerda onnar hepsi brakovanniy. Deersin Petuş kaz eti imeer mi?

MİLANA. İmeer.

PETRANA. Ye hıyar iyer mi?

MİLANA. İyer.

PETRANA. Ozaman hıyar isin.

Hepsi gülerlär. Magnitofonda başlêêr türkü "Şen oynêêr gagauzlar!"

MİLANA. Marii şaş!

KİRANA. Ha etti sizä. Bakın ne gözäl türkü. (*kalkêr başlêêr oynamaa kadınca*) Hadiyin siz da!

Kalkêr Petrana. İkisi karşı-karşıya oynêêrlar.

PETRANA. İ-i-i-h! Hadi, Milana, katıl mari.

MİLANA. (*katılarak*) İ-i-i-h

KİRANA. (*çalêr*) Taşêr, taşêr filcannar -/ Şen oynêêr gagauzlar./ Bey, buyurun ii dostlar!/ Konaklêêr gagauzlar!

Muzıka biter. Karılar geçêrlär masaya.

MİLANA. Ne gözäl sesin var!

KİRANA. E-e-e, var. Ölä - kendimä kadar.

PETRANA. Bileriz biz kendinä kadar. Sıralarda hepsi açık aazlan sesleerlär.

MİLANA. Haliz artistkaysın!

PETRANA. Kaç saat mari? (*bakêr kolunda saadına*) Hızlı koyun televizoru. (*fırlêêr masadan*) "Bayazid" spektaklisini kaçırêriz.

Kendisi koyêr televizoru. Hepsi geçêr televizorun karşıısına. Oradan işidiler "Bayazid" spektaklisindän parça.

KİRANA. (*birazdana, fisirdeyeräk*) Gidiim kaurıym biraz semiçka. Bana kufnedän da görüner.

PETRANA. (*fisirdeyeräk*) Tsss. Ha git.

Kirana geçer kufneyä, çekeder semiçka kaurmaa. Açan başlêêr Bayazidin hem Atalidanın dialogu, Kirana unudêr semiçkaları. Kapudan televizoru siireder.

MİLANA. E-e-e, ne gözäl laflar bulêrlar.

PETRANA. Sus mari. Seni sabaa da işidecäm.

Üçü da açık aazlan bakêrlar. Silerlär yaşlarını.

PETRANA. (*kokarak soluu*) Ne sa yanêr.

Hepsi bakınêrlar.

KİRANA. Pı-ı-ı! Semiçkalar. (*sündürer plitayı*) Yazık.

PETRANA. Burada sevda yanêr! Te buna yazık! Sän sa - semiçkalara.

Genä siirederlär. Dışardan işidiler inään sesi: "Mu-u-u!"

KİRANA. (*fisirdeyeräk*) İnää saayıym läözım.

PETRANA. (*fisirdeyeräk*) Etiştirecän. Şindi reklama olacek da saayacan.

MİLANA. (*fisirdeyeräk*) Bunda reklama vermeerlär.

PETRANA. (*fisirdeyeräk*) Bilersin sän.

Susarak siirederlär. Bir da şafk süner.

MİLANA. Na sana reklamayı. Genä şafklar sündü.

PETRANA. A-a-a-h! (*üfkeli*) Patlayaydılar taa islää! Kurtlar kafalarını iyäydi! Taman en interes erdä!

MİLANA. Denä şafkları ödämemää – da gör. Kaçarak gelip – keserlär.

PETRANA. Ama, açan onnar sormadaan bütün küüyün şafklarını keserlär – birinä moralniy uşçerb ödämeerlär.

KİRANA. Beklä, ödeyeceklär. O “Fenosa” sadä paaları büütmää biler.

PETRANA. Paraylan tıkıştılar.

MİLANA. Gördünüz mü Komratta ne bina yaptılar? Koca ev. Kimin parasinnan – bizim.

PETRANA. Gözäl erdä da bulunêr. Park içindä. Taman Gagauziya Halk Topluşun karşısında.

KİRANA. Bina deputatların gözlerini sevindirer baarliin.

Tutuşêr şafklar. Karılar genä televizora dönerlär.

PETRANA. Boşuna “Fenosayı” kötüledik.

Televizordan işidiler Atalidanın son monologu, onu seslärkana genä yaşlarını silerlär: “Neyi bekleirim bän?.. Eter salt bir urgu./ Da ortalaa çıkaracam bän dooruluu./ Sizlär, kimin kuvedini o istedi almaa –/ Sizin gibi şannı hem anılmış olmaa;/ Hem sän, Bayazidin şu anası,/ Hiç bilmedin ki – ecelin kör betvası;/ Aldadılmış vizir, seni, dostlarını;/ Hem da Roksanayı çaarêrım – gelin burayı;/ Cezam için beni cellat kessin,/ Zeetläyin gölgemi, kinnik ko ensesin!”

MİLANA. (sablêr üzünü) Pı-ı-ı! Kendi-kendisini kesti.

Televizordan: “Nelär oldu?..” Şafklar süner.

PETRANA. Bak sän! Brakmadılar raat siiredelim.

KİRANA. Spektakli biti şansora. Kaldıydı iki sıra (okuyêr onnar): “...Hanum efendim!... Can verdi./ Of, Allahım, ye neçin bän kaldım diri?”

MİLANA. Canım acıyêr Atalidaya, mari. Ölä gençicik kayp oldu.

KİRANA. (Milanaya) Beendin mi?

MİLANA. Beendim! Bän da sevda için bir peet okumaa isteerim.

KİRANA. Oku.

MİLANA. Okuyacam, ye ne. Ha şen olun. (*okuyêêr*): Açan geçärdik barabar,/ Dünnä dolardı kuş sesi./ Bana gelärdi – yok kenar/ O sevdaya... Ama bizi/ Artık ecel bekläärdi aar./ Titsi elinnän o çizdi/ Bir yol – uzun, ulu hen dar./ Canımızdan, nicä kesi,/ O yol geçti. Brakıp güçlü,/ Dolaştırıp, hiç yok ucu,/ Bizim mayıl sevdamızı.../ ...Uçtu yıllar. Salt aklımda/ Uzun o yol. Hem kısmetsiz/ İki gölgä yol boyunda.

KİRANA. Bravo! Sansın teatru artisti.

MİLANA. Saa ol.

PETRANA. Teatruya hiç yoktur gittiim.

KİRANA. Biz Kıruşlan gelän aftaya gideriz. Gagauz Teatrusuna.

PETRANA. Ani büyük popazın Mihail ÇAKIRin adını mı taşıyêr.

KİRANA. Ona. Bizdä sadä bir teatru var.

MİLANA. Bän işittim, ani o o Çakir diilmiş, ama ooluymuş.

KİRANA. Ooulu olsun. Hep okadar.

PETRANA. Diil okadar. Olmaz bir büyük popazın adına teatru olsun. Günaa.

KİRANA. Ne günaa? Teatru da ayozlu bir er diil mi?

PETRANA. Ölä, ama...

KİRANA. Onnarda premyera olacek. Açlık için bir spektakli – “Açlık kurbannarı”.

MİLANA. Allah korusun. O açlıkta kaç insan kurban oldu.

KİRANA. Onuştan da spektaklinin adı – “Açlık kurbannarı”.

Petrana, istärsän seni da teatruya alalım.

MİLANA. Bän da isteerim.

PETRANA. Seni kocan kolvermeyecek.

MİLANA. Bän onu yalvardıynana – kolverecek.

Dışardan işidiler inään sesi: “Mu-u-u!” Aul içindä peydalanêr Petuş. Petuş delikat giimli: kostüm, palto, galstuk. Ayaklarında iki büyük emeni. Başında paraliya. Sol gözü moor. Belli, ani üfkeli.

KİRANA. Gidiim, saayım bu malı, mari. (*girer kufneyä*).

PETUŞ. Kıruş! Kirana!

PETRANA. Bizimkisi. Beni aarêr.

Kufnedân çıkêr Kirana, elindâ kazan.

KİRANA. Petuş geldi. Çaaracam onu içeri.

PETRANA. Bak işinâ. Lääzim o bizâ!

Kirana çıkêr içerdân.

PETUŞ. Avşamayêrsın, Kirana. Benimkisi sizdâ mi?

KİRANA. Kebetayêrsın, Petuş. Petrana bizdâ. Bişey oldu mu?

PETUŞ. (*üfkeli*) Olmayacak! Geldim evâ kuşlar aaç, susuz. Domuza yal yok. Girdim içeri – buz dolabında taa sıcak! İçerleri darmadaan – Çadır paneeri gibi. Şeytan yavrusunu kaybetsin – bulamayacak.

Açılêr kapu. Peydalanêr Petrana.

PETRANA. Ha etti yaydın aazını!

PETUŞ. Sân neredâ gezersin, mari?

PETRANA. Ne görmeersin mi? Musaafirliktâyim.

PETUŞ. Görerim. Düzünmüşün kukona gibi. (*tükürer*) Tyfu! Eni gelin.

PETRANA. Naşêy?! Ne diklenersin, be? (*hızlanêr Petuşun üstünâ. Kapu kapanêr*).

Milana hızlı yaklaşêr kapuya, dayêr kulaanı da başlêêr seslemää ne olêr dışarda.

KİRANA. (*girer araya*) Çeketmeyin. (*döner Petuşa*) Petuş, ha geç içeri.

PETUŞ. Saa ol, Kirana. Ama geçämeyecäm. (*Petranaya*) Ha toplu palapurtanı da gideriz evâ.

PETRANA. Horozlanma! Horozlanma! Şindi toplanacam. Ha git yak sobayı, şindi gelecäm.

PETUŞ. Bän sana yakacam sobayı. (*geçer Petrananın karşısına*)
Şiincik.

PETRANA. Ne şiincik, be? (*koyêr ellerini yannarina*).

KİRANA. Siz ne? Uşakmısınız mı, ne? Petuş, ha buyur içeri. Tezdä Kıruş gelecek. Onnar Meluşlan saadiçlara domuzu kesmä gittilär.

PETUŞ. (*kaş altından bakarak Kiranaya*) Domuzu mu deersin?
Milana da mı burada?

Milana dapturu geler, ama kapudan ayırlmêêr.

PETRANA. Burada, da ne?

PETUŞ. Ozaman içeri girmeyecäm.

KİRANA. Neçin?

PETUŞ. O beni dün auldan kuudu.

PETRANA. Kuumayacak. İçmiştiniz Meluşlan taa donnarınıza işeyincä. (*Kiranaya*) Avşam koçınada uyumuş.

PETUŞ. Toplaa aazını, mari.

PETRANA. Ne topla aazını, be? Ko bilsinnär. Kirana bizä yabancı diil! Sanêrsin paraliya taşıyêrsin deyni hepsi senin elini mi öpecek.

PETUŞ. Sus, zerä şiincik.

PETRANA. Ne genä şiincikleersin, be?

PETUŞ. Sän mari, mozgoroy! (*yavaş seslän*) Şiincik. (*döner gitmää*).

PETRANA. Dur. (*Petuşun enindän tutunarak*) Sän da seslä. Ko sana da ayıp olsun.

KİRANA. Diil lääzim, Petrana, annatma.

PETRANA. Annadacam. Sän beni kuma sayarsan – sesleyecän. Saymarsan – bän giderim. Da bu aula başka ayaam da basmayacak. Bak sän, yok kimä aalاساسın da! (*kolverer Petuşun enini*) İçim sancıylan dolu. (*Kiranaya*) Seslä!

Petuş tutuşturêr bir ığara.

PETRANA. Sündür o boku, be.

Sündürer ıgarasını. Petrana çekettiyan annatmaa, Petuş er kendinä bulamêêr, ama auldan çıkmêêr.

PETRANA. Avsam, mari, geler evä – kütük sarfoş. Ani var bir laf – moklis. Diil ani sendellesin – örüyämeer. (döner arkasinnan Petuşa).

Petuş onun arkasında yaymannanmaa hem sessiz yansılamaa başlêêr. Kirana puflamaa hazır.

PETRANA. Bän ona ölä, yalpak seslän deerim: Petuş be, ha geç içeri da yat, be!

KİRANA. Yalpak laf yılanı deliindän çıkararmış.

PETRANA. Ölä, mari. O sa işitmeer. Neredän işidecek, açan tun sarfoş.

Petrana ansızdan döner da görer Petuşun yaymannanmasını. Şaşkın üzlän keser annatmasını. Ona soluk etişmeer.

PETRANA. Maymun! (sıkıp yumuruklarını hızlanêr Petuşun üstünä).

Petuş çekeder geeri çekinmää.

PETRANA. (baarak) Ah, seni gidisini, yä! Bän sana gösterecäm yaymannanmayı! Allah belanı vermesin!

Petuş hızlı çıkêr tokattan. Ardına Petrana. Uzaktan işidiler Petuşun sesi: "Bän sana gösterecäm maymunu!" Milana hızlı oturêr televizora qarşı el işinnän. Kirana brakêr kazanı aul ortasında. Girer içeri.

MİLANA. (sansın bişey işitmemiş) Nesoy şamata dışarda, mari?

KİRANA. Petuşlan Petrana lafedärdilär. Seni da andılar.

MİLANA. (sansın işitmeer) Onnar neredä?

KİRANA. (gülümseyäräk) Evä gittilär.

MİLANA. Ozaman bän da gidiim. (kalkêr) Artık avşam oldu.

KİRANA. Ha otur taa biraz. Bekim şafkları yakaceklar.

MİLANA. Saa ol. Hepsi islää te. Gidiim yakıym sobayı. Meluş geldiinän içersi sıcak olsun. Kal saalcaylan.

KİRANA. Dur geçiriim seni.

Çıkêrlar içerdän. Giderlär tokatçaa dooru.

MİLANA. Ya ne gözäl hava.

KİRANA. Ayaz olacak.

MİLANA. Ko olsun. Açan Koladaa karşı ayazmış – bereket zengin olarmış.

KİRANA. Allaa versin – olsun.

Mitrana çıkêr auldan.

MİLANA. Ha, kal saalcaylan.

KİRANA. Sän da. Uura.

MİLANA. Uurayacam. (*gider*).

Kirana kapêr tokatçı. Neyä sä gülümseer.

KİRANA. Şaş bunnar. Ama islää insannar. (*alêr kazanı, gider maaza ardına*).

(*Perdä*)

İKİNCİ PERDÄ

İçersi toplu. Şafk var. Magnitofondan işidiler türkü “Şu baa çotucaan altında...”. Kirana plita başında. Kıruş hem Meluş tokatçının yanında peydalanêrlar. Ellerindä birär plastik torba: Kıruşun taa büyük, Meluşun küçüräk. Meluşun elindä poyalny lampa, o biraz kefli. Kıruş ayık gösterer.

MELUŞ. Ha kal saalcaylan. Bän giderim. (*hızlanêr gitmää*).

KİRUŞ. Dur, komşu. Uurayalım bana – birär filcan şarap içelim.

MELUŞ. Da, ba! Uurayalım. (*kaldırêr torbayı*) İlkin bu yahniyi (*kaldırêr lampayı*) hem lampayı evdä brakıym.

KİRÜŞ. İslää fikir, ama yanniş. Evä gidärsän, Milana seni birtaan auldan kolvermeyecek.

MELUŞ. Da, ba! Dooru, ba. Ha, ozaman sadä biräricik.

Girerlär aula.

KİRÜŞ. Kirana!

KİRANA. (*çıkarak içerdän*) Geldin mi?

KİRÜŞ. Geldik.

MELUŞ. (*kabaatlı*) Avşamayêrsın, komşuyka.

KİRANA. Kebetayêrsın.

KİRÜŞ. (*uzadêr torbayı*) Bu sana Kati krêsniñandan. Biz Meluşlan birär filcan şarap içecek. Maazada. Getir bişey tuzlanalım.

KİRANA. Neçin maazada, be? Ha buyurun içeri.

MELUŞ. İçerdä oya olacek. Evä gidiim lääzim. (*gösterer torbayı*) Milana bekleer.

KİRÜŞ. Biz maazaya inecz. Getir bişey. (*açêr maazanın kapusunu.* Kendisi başlêr girmää. *Giriştä yakêr şafkı*) Geç, Meluş.

Kirana girer içeri.

KİRANA. Tez olaceymış. (*ekmää keseräk*) Bilerim bän o tezlii. Ama yok ne yapmaa – gagauz adeti! (*sündürer plitayı*).

Meluş bakêr lampaya, torbaya. Sora brakêr onnarı maazanın girişindä. Hızlı iner Kıruşun ardına.

MELUŞ. (*fiçıları görüncä*) E–e–e, komşu, büyük zenginniin var, ba. (*suvazlêr fiçının birisini*) Üçü da dolu mu?

KİRÜŞ. Var biirazçık.

Kıruş, alıp çölmää, akidêr çeptän. Meluş dudaklarını yalêr.

MELUŞ. Şıpırdêêr! Belli, ani fıçı dolu!

KIRUŞ. Dolu.

MELUŞ. Bakêrim içkiyi pek kaldıramêêrsın.

KIRUŞ. Nedân aldın?

MELUŞ. Fıçılardan dolu. Hiç içmemişin.

KIRUŞ. Çepi eni yıla karşı urdum.

MELUŞ. Nicä dayanmışın?! Ya saburu sendä! Eni yıla karşı benimkisi bitti artık.

KIRUŞ. Bän duruk şarap severim. (*koyêr çepi*).

MELUŞ. Ey, Kıruş, sän haliz gacal, ba!

Kapuda peydalanêr Kirana. Elindä iki çanak. Birisindä – ekmek, birisindä – kaz eti.

KİRANA. Kıruş, al bu çanakları peynir hem turşu maazada var.

Kıruş koyêr çölmää batlacının üstünä. Çıkêr eşiklerdän karısının yanına.

KİRANA. (*çanakları verärkän*) İçmä çok.

KIRUŞ. Korkma. Biz tezicik. (*dönüp, iner geeri*).

KİRANA. (*okunarak*) Ko—o—orkma. Bän korkmêêrim, ama genä ipin ucunu kaçırsalar. Pı—ı—ı. Bän inää su vereceydim. (*gider maazanın ardına*).

Maazada Kıruş döker kendisinä.

KIRUŞ. Ha saalık Allaa versin!

MELUŞ. Allaa versin!

Kıruş içêr.

KIRUŞ. Ah! Diil, ani benim, ama islää şarap.

Meluşa döker.

KIRUŞ. (*uzadarak filcanı*) Buyur, komşu.

MELUŞ. (*alıp filcanı, bakêr şafka*) Turna gözü! Saalık Allaa versin!

KIRUŞ. Allaa versin!

MELUŞ. Saa ol, komşu, ani ikram edersin. (*içer, verer filcanı geeri*).

KIRUŞ. Al, tuzlan.

Meluş alêr bir trofa ekmek.

MELUŞ. Ee, bu zakuskaylan var içmä--ä--ä! Sän bireri alatlamêêrsin ye?

KIRUŞ. Nereyi alatlıym! Evdäyim.

Proçkanın yanında peydalanêr Petuş. Hızlı girer aul içinä. Maaza ardından çıkêr Kirana.

PETUŞ. Bän ona gösterecäm. Amazçıyka! Bän ona gösterecäm amazlamaa! (*geçer Kirananı yanından, yollanêr evin kapusuna*).

KİRANA. Sän nereyi, be Petuş? Ne gösterecän? Kimä?

PETUŞ. Görecez, amazlayacak mı taa?!

KIRUŞ. Kim be?

PETUŞ. Kim?! Milana. Bütün gün bunu düşündüm: neredän Petrana bildi bän avşam saat kaçta evä gelecäm, a? O sa, beni auldan kuuncak, Petranaya telefon açmış: "Karşla!" (*tutêr gözünü*) O da karşladı.

KİRANA. Ne Milanayı burada aarêrsın? O evä gitti.

PETUŞ. Evä mi. Bak sän. Tokatta yarım saat oldu baarêrim: "Milana! Milana!" Açmêêr. Demeli duyêr, ani kafası kadar... (*görer maazada şafkı. Yaklaşêr maazanın kapusuna. Üüsek seslän*) Kıruş evdä mi?

KİRANA. Maazada. Meluşlan birêr filcan şarap buyurmaa indilär.

KIRUŞ. (*bakarak maaza aazına*) Petuş, sän mi? İn maazaya, ba.

Meluş kendisini pek yalvartmêêr.

PETUŞ. (başınnan göstereräk mazaya) Çoktan mı?

KİRANA. Diil. Sanêrim, ani sadä birär etiştirdilər. Etişecän!

PETUŞ. Bän hızlı çıkacam. (girer maazaya).

KİRANA. Umut ederim, ama sanmêêrim. (geçer içeri).

Maazada Petuş elleşer adamnarlan.

PETUŞ. Kolay gelsin.

KİRUŞ. Allaroz olsun.

MELUŞ. Buyur kolaya.

KİRUŞ. (doldurêr filcanı) Vakıdında geldin. Taman sıra sana etişti.
Buyur.

PETUŞ. (iki elini da uzadêr, birisinin aucu yukarı dooru – filcanı ona alêr, öbür elinnän da onu tutêr) Hadi saalık Allaa versin! (birdän aktarêr aazına, bir yudumda yudêr).

KİRUŞ hem **MELUŞ.** (birdän) Allaa versin!

PETUŞ. İslää şarap! Bunda rkaşiteli hem kaberne var.

MELUŞ. Muskat ta.

KİRUŞ. Siz ne, ba! Bu pak zayber.

PETUŞ. Pak "Zayber İvanoviç" mi? İslää şarap!

MELUŞ. (uzadêr elini Petuşun gözünä) Genä mi domuz kış attı?

Bu kerä sola razgelmiş.

KİRUŞ. Nesoy domuz, ba?

PETUŞ. (üfkeli bakıp Meluşa) Avşam geldim evä. Gittim domuza yal vermää. Şu meret açan kış attı ye! Dooru gözümä. Vardı nicä gözsüz kalıym. (diyer gözünä).

KİRUŞ. Kış atmış. Yalan sölämesänä.

PETUŞ. (bir parmaanı kaldırêr yukarı) Yalan sölemää deyni, aslısını bilmää läázım!

KİRUŞ. Ama domuzlar kış atmêêr.

MELUŞ. Bilersin sän. Onunkisi atêr.

KİRUŞ. (Petuşa) Al tuzlan.

PETUŞ. (bakêr Meluşa) Siz büün banmışınız. Bän sa taa datmadıydım. Bu bendä ilk filcan. Onuştan tuzlanmayacam. Ko dadı aazımda kalsın.

KIRUŞ. Taa bir dökiim mi?

PETUŞ. Taa sorêr da. Hastaya saalik sorêrlar mı? Ha, sayma zaametini, dök taa bir, ama diil bu üsüklän. Stakan yok mu?

KIRUŞ. Stakan yok, ama var çölmecik. (*alêr settän çarpaa, doldurup, uzadêr onu*) Buyur.

PETUŞ. Hadi: kim bizdän azetmeer – gebersin da kurtulsun. (*içer*) H-a-a. Gözlerim açılmaa başladı.

MELUŞ. O moor gözünä islää ilaç buldun.

PETUŞ. (*kayıl*) Faydalı ilaç! Islää açan biz bu yılacı kullanêriz – diil o bizi.

MELUŞ. Da, ba! Filozof. Sän sansın bilgiçsin. O sa yazıcımısın? Pek gözäl lafedersin.

PETUŞ. Bilgiçlar hem yazıcılar sadä gözäl lafetmäâ bilerlar. Başka fayda onnardan yok.

MELUŞ. Onnar nicä trıntor, ba!

KIRUŞ. (*döker Meluşa*) Buyur, Meluş.

MELUŞ. Ye sän, ba? Ne sırayı atladêrsın?

KIRUŞ. Bän evdäyim. Etiştirecäm taa.

Aula girer Petrana. Giimni nicä sabaalendi. Hızlı açêr içêr kapusunu.

PETRANA. Kirana, mari! Neredäysin, mari?

KİRANA. (*kufnedän çikarak*) Buradayım. Ha geç. Sepetini mi almaa geldin?

PETRANA. Cendem et o sepeti! (*geçer içeri*) Milana burada mı?

KİRANA. Yok. Ne oldu?

PETRANA. Benimkisi – üfkeli. Ortalıı koparêr. Şindi Milanalara gitti. Yapmasın bişey. Belaya sokmasın beni. Gittim Milanalara, ama tokat kapalı. Çardım-bardım hiç miş-miş yok.

KİRANA. Otur. (*oturdêr onu*) Petuş bizdä.

PETRANA. Neredä? (*fırlêêr*) Bän ona gösterecäm!

KİRANA. (*genä oturdêr onu*) Maazada. Meluş da orada. Girdilär Kiruşlan birär filcan çarap içmäâ.

PETRANA. (*çekeder gülmää*) O içmää gelmiş bän sa onu kıskanêrim. (*urêr annısına*) Ahmak karı! Kimä o, bendän kaarä, läüzim mari?!

KİRANA. Seversin Petuşu!

PETRANA. Severim, zer. Severim şu sündüü. Sän bakma, ani o ölä karaca. Nicä var bir laf – kara, ama para. İçindän o altın. Çok okuyêr, çok biler. Ama bitki vakıtlar biraz (*urêr buazına*) kaçırmaa başladı. Salniklär tutmêêr!

KİRANA. Vakıt ölä. Adamnar kazanmaa alışıık. Şindi sa çok kazanamêêrlar. Onuştan, bekim, ölä çok içerlär.

PETRANA. Canın acımasın. Seninkisi da bu sabaa mahmurdu. Onnar hepsi – bir tamazlık! Gırtlakları hiç kurumêêr.

KİRANA. Ne yapacan?! Dayanmaa läüzim.

PETRANA. Dayanmaa mı? (*kalkêr*) Bän dayanamaycam! Onnarı kurtarmaa läüzim. Bilersin mi ne? Biz te ne yapacez... (*alêr telefonu. Çevirer nomarayı*) Ne ölä oya? Petuşun maazada olmasına eminmisin. Çıkmadı mı ora... Alo! Milana, sänmisin, mari?.. Nâbêrsın?.. Brak o imäk yapmayı da gel burêyi... Diil bizä. Kiranalara... Bişey olmadı. Ha taa tez gel. (*kapadêr telefohu*) Şindi gelecek.

KİRANA. Ne yapacan?

PETRANA. Biz onnarı korkudacez!

KİRANA. Nicä ölä korkudacez?

PETRANA. Gelsin Milana da annadacam. Ha koy şu televizoru.

Maazada Petuşun elindä filcan.

KİRUŞ. Buyur. Buyur, Petuş.

PETUŞ. Hadi: yaşasın Gagauzlar, aalem da ölmesin!

MELUŞ. (*kefli*) Sän nicä internatşonalist ba! Sansın maalä kancı: hem bizimkilerä, hem onnara.

PETUŞ. Sän sa, açan içersin iki filcan şarap, ozaman naşonalist olêrsın. Ama ayıkkana – nicä pisiciksin. Ne, aallem insan diil mi?

MELUŞ. İnsan. Bişey demeerim. Ama Gagauzlar için buyurarsak, onnar için buyuralım.

KIRUŞ. Ne diklenersin, ba MeluŞ. Adam gözäl söledi. Biz da aallemin arasinda yaşêêrız.

MELUŞ. Bekim onnar bizim aramızda?!

KIRUŞ. (*üfkeli*) Etti. Sän burada demagogiya açma.

MELUŞ. Bän bişey açmêêrim.

PETUŞ. MeluŞ, sän bu lafımı beenmedisän, bän sana ölä söyleyecäm: saalık Allaa versin, da gagauzlar da insan arasinda insan olzunnar.

MELUŞ. Da, ba! Kayılım. Ama sadä gagauzlar için buyursak taa islää olacek. Açan aallem kendisi için içêr – bizi anmêêr!

KIRUŞ. Näändan sän bilersin kim kimi anêr?

MELUŞ. Bilerim. (*uzanêr da alêr settän eski bir gazeta*) Bak sän – “Ana sözü”. 1994–cü yıldan. Ozaman bizä Türkiyenin prezidenti Suleyman Demirel geldiidi. İslää vakıtlardı! Ozaman Komrat Universitetinä bir tepä para verdi. Bizim küüdän da geçti. (*Kiruşa*) Tutêrsin mı aklında?

KIRUŞ. Tutmayacan. Bütün Kongaz sokaklara dökülmüştü.

PETUŞ. (*içmedään koyêr filcanı*) Ya ver burêy ba. (*alêr elinä gazetayı*) Tutêrim aklımda, açan çıktıydı “Ana sözü”n ilk nomeri. Büük sevinmelikti. İnsannar onu biri–birinä gösterärdilär, sansın bir ikonayı. Açan gazetayı kabledärdim – taa baştan–başta okumayınca elimdän brakmazdım. Bendä şindi da hepsi nomerlär toplu.

MELUŞ. Pe-e-e-k bekläärdik – nezaman gelecek evimizä?

KIRUŞ. Ye avtonomiyayı açan başladık. “Ana sözü” kaç insanın gözünü açtı. Hem şindi da açêr.

PETUŞ. Hem diil salt avtonomiyada. (*alêr filcanı*) Açan latinişaya geçmää läázım oldu. Kim yolu açtı, ba? “Ana sözü”! Hadi: “Ana sözü” için buyuralım. (*buyurêr. Alêr bir trofa ekmek. Çiineyeräk*) Hepsi düşünärdi: geçmää mi geçmemää mi? Adam sa aldı da geçirdi. Latinişayı Kişinöv bizä nezaman verdi?

KIRUŞ. Bin dokuzüz...

PETUŞ. ...doksan üçtä! (*kaldırêr parmaanı*) “Ana sözü” sa taa 90–da başladı latinişaylan yazmaa.

KIRUŞ. (*alıp okuyêr*) Kirez ayın 1–ri.

MELUŞ. Angı ayın, ba?

PETUŞ. İyünün 1–ri. Sän ne bizimcä ayların adlarını bilmeersin mi, ba?

MELUŞ. Seftä işiderim.

PETUŞ. Ya sän karannık! Seslä da tut aklında. Sıravardı söleerim. Büük ay – zerä o ilk hem büük. Küçük ay – zerä o küçük....

Aulda peydalanêr Milana. Sık soluyêr. Kaçarak girer içeri.

MİLANA. Ne oldu, mari?

PETRANA. Otur. Sän teatruya istärdin ye.

MİLANA. İstärdim.

PETRANA. Teatru burayı geldi.

KİRANA. Annamadım.

MİLANA. Bän da.

PETRANA. (*Milanaya*) Seninkisi kara ceerindän aalaşêr mı?

MİLANA. Aalaşmêêr.

PETRANA. Benimkisi sa aalaşmaa başladı.

MİLANA. Ceer mi dayanacak, mari. Onnarın ünükleri, açan açılêr içêrlär taa erä düşüncä! Bizimkisi üçüz kila şarapçık yaptıydı. Taa durulmadaan başladı – cibelerini da içti.

PETRANA. Belliki, benimkisi da ona yardımcı oldu. Açan onnar kara ceerdän başlarmışlar aalaşmaa, biläsiniz – onnara tezdä tılsımnar görünmää başlaarmış.

MİLANA. Da ne?

KİRANA. (*sansın annêêr*) A–a–a! Korkudacez mı?

PETRANA. Dooru.

MİLANA. Herkez kendi kocasını.

PETRANA. Bakacez. Tılsım erinä biz onnara görünecez. Sän, Milana, ufaksın. Seni şeytan giydirecez.

MİLANA. Bän giynmeycäm.

PETRANA. Neçin?

MİLANA. (*stavrozunu yapêr*) Allah korusun, gecä anêrız. Bän onnardan korkêrim.

PETRANA. İstärsän Meluşun içkiyi braksın – korkmayacan.

MİLANA. Bekim taa islää onnara birär "tömnıy" yapmaa, mari?

PETRANA. Onnar lobuttan annamêêrlar. Bän bilerim!!! Taa islää onnari korkutmaa. Bän ecel olacam. (*Kiranaya*) Sän da – gelin. Gelinnik fistanın durêr mı?

KİRANA. Durêr. Ama sanmêêrim, ani ona sıyacam.

PETRANA. Sıyıracez! Bana bir kara yaamurluk lâázim.

KİRANA. Kıruşun yaamurluu var. O kam eşilcä, ama karannıkta görünmeyecek.

PETRANA. Guglası var mı?

KİRANA. Yok.

PETRANA. Yok bişey. Bir şalinka dartacam. Üzüümü da biyaz boyayacam. Sızdä kosa var mı?

KİRANA. Bulacez.

PETRANA. Benimnän kolay. Nicä Milanayı giydirmää? (*suvazlêr onun başını*) Neredän ona buynuz alacez?

MİLANA. Meluş geçän afta keçiyi kesti. Buynuzlar damın ardında. Getiriim. (*çikêr*).

PETRANA. Bir çift ta sportivny olsa.

MİLANA. Var ama pek eski.

PETRANA. Yok bişey, stenoz olmayacan ye. Ha git getir.

Mitrana, stavrozunu yaparak, gider. Petranaylan Kirana başlêêrlar giynmää. Kirana getirer yaamurluu, sora kosayı, sora da kendi gelinnik fistanını.

Maazda adamnar, Kıruştan kaarä, isleycä keflenmişlär. Meluşun elindä filcan.

PETUŞ. Geçennerdä ara sokakta bir adam öldürmüşlär. Bilersin mi neçin? Filcanı oyalatmış! Annadın mı?

MELUŞ. Da, ba! Annadım. (*oynardarak filcanı çalêr*) “Öter, öter kavallar –/ Şen oynêêr gagauzlar!” (*kefli seslän*) Biz gagauzus! Biz şen oynêêrız.

KİRUŞ. Sän baarliim bilersin mi kim o gagauzlar, ba komşu? Neredän çekilerlär, ba?

MELUŞ. Bilerim. Balkannardan!

PETUŞ. Balkannardan biz burêyı gelmişik. Ama gagauzlar taa Altaydan gelmişlär. Ozaman bizä "oguz" därmışlär. Bizim adımızda da "oguz" lafı kalmış. Ya sesirgen gag-oguz.

MELUŞ. Bilersin sän.

PETUŞ. Bilerim, ye ne! Bän Valentin Moşkovun gagauzlar için kiyadını okudum. Adam taa üz yıl geeri bunnarı yazmış. Hem bütün dünnää onunnan kayıl olmuş.

KIRUŞ. Sadä bolgarlar kayıl diil.

PETUŞ. Brak onnarı ba. Onnar kendileri da türk soyundan gelerlär. Sadä kendi dillerindän atılmışlar – slav dilini almışlar. Sän bilersin mi, ba Kirus, ani bizim yazımız da varmış?

KIRUŞ. Bilerim. Uş latiniñaylan yazêriz, ye.

PETUŞ. Brak latiniñayı, ba. Biz Orhon yazılarını dünneyä baaşlayan insannarız, ba! Bunu da Moşkov yazêr.

MELUŞ. (*kaldırêr filcanı*) Bän bilmeerim kim o Moşkov. Ama bizim için ölä islää yazdısa, bän onun için buyuracam. Zerä bizim için siirää islää yazêr! Hepsicii hep kötölemää savasêr. Hadi Moşkovun saalı için!

PETUŞ. Sän ne, ba! O çoktan raametli, ba.

MELUŞ. Ozaman (*döker erä birazçık şarap*) topracı ilin olsun. Allaa onu prost etsin. (*buyurêr. Verer vilcanı. Alêr bir parça kaz eti*) Ah. Canım bir parça güz trubu isteer. Severim güz trubunu!

PETUŞ. Bän sa düşünmää severim, zerä bän haylazım. Bän herkerä ilkin düşünêrim: nicä işi yapmaa da taa aaz işlemää olsun.

MELUŞ. Onuştan kalın kafalıysın.

PETUŞ. Bän kalın kafalı diilim. Bän büük kafalıyım.

KIRUŞ. Çocuklar, bän sa kuzu borcu severim.

MELUŞ. Bän sa güz trubu. Kirus, güz trubu maazanda yok mu?

KIRUŞ. Yok.

MELUŞ. Ama bän isteerim güz trubu.

PETUŞ. Bak sän, kara sülük gibi yapıştın insana! Ne aar başlıyısın, ba? Dedi sana adam, ani yok ye.

MELUŞ. Bän diilim aar başlı, bana biraz oya etişer. Hem da taa bir iş isteerim bän. (*çeker soluunu*) Düşsâ bir kısmet... da... bir kerä ayıım da görüim nicä aalem da içêr!

PETUŞ. (*keflicä*) Yee, Meluş, açan içersin hiç bilmeersin ne lafedersin. Sana etti.

MELUŞ. Ozaman bän şindi gelecäm. Gidiim bir güz trubu bakıym.

PETUŞ. Ha git, güz trubunu bak.

PETUŞ. (*Meluş maazadan çıkıynan, çıkarêr çakısını*) Kıruş, ver bana bir kartofi, ba.

KIRUŞ. Nábacan onunnan.

PETUŞ. (*kartofiyi soyarak*) Adam güz trubu isteer. (*böler karofiyi dördä*) Ya dök biraz şarap bunnara, ba.

Maazaya döner Meluş.

PETUŞ. Na al, bu güz trubu. (*koyêr batlacım üstünä*).

MELUŞ. (*alêr bir parçasını*) Biyaz. (*başlêêr kıtırdatmaa*) Hiç yakmêêr. Pek tatlı!

Aula döner Milana. Elindä buynuzlar hem bir çift sportivny.

KIRANA. (*içeri girär-gigmäz*) Te, buldum!

PETRANA. (*üzü biyaz boyalı. Gözleri, aazın dolayı hem burnusu kara. Döneräk*) Pek islää.

MILANA. (*ürker*) Pı-ı-ı! Aklımı alacan, mari!

PETRANA. Hem diil sadä senin. Ha giyn. Şeytanın kıç bacakları da görünsün läözim. (*Kiranaya*) Propkalar neredä? Läözim olacek şafkları südürelim.

KIRANA. Südürecez. Ko Milana giynsin.

İkisi giydirerlär Milanayı.

Maazada.

KIRUŞ. Buyur bir filcan şarap.

MELUŞ. Biraz zor gidecek, ama içecäm.

PETUŞ. (*kam sarfoş*) Korkma buazında kalmayacak.

KIRUŞ. Bän sayêrim, ani lâázım ölä içmää, ani ömür boyunca birärazçık içäbiläsin.

PETUŞ. (*peltekleyeräk*) Birärazçık içärsän, ozaman ne faydası var? Bölä sä içtin – hiç bir probleman yok.

MELUŞ. Karıdan kaarä.

PETUŞ. Karılar halizdän problema – dert gibi. Sän bütün gün işleersin. O da neredä sa hoytalanêr. Açan evä gellersin – sana taa dokunmaa da başlêêr.

MELUŞ. Haliz seninkisi. Bileriz ne malcaz o! Haliz erkeksi kadına! Açan çeker bir vıçırdak, ye! Birdän ayêrsın.

PETUŞ. Ha seninkisi da diil taa aşaa. Ama benimkisi! Bir avşam gelerim evä. Kafada islää vardı. Girerim içeri. Karı kurbaa gibi şiş, ama bişey demeer. Kim benim dilimdän çekti, bilmeerim?! Deerim: “Ne ölä tuyannadın bitki vakıt, mari Petrana?” Çeket o. “A-a-a, bän tuyanı mı? Seni zabunnara mı çeker? Bezbelli oradaydın şındiyädän. Git orêyi neredä gezdin!” Deerim: “Dur, mari, uslan. Biraz kefliyim. Yanıldım. Şindi yatacam”. Taa pek kızıştı: “Aaa, yorulmuşun. Yatacan. İçmişin taa domuza dayka deyincä. Erin da domuzun yanında! Git koçınada yat.” Üfkedän çıktım, urdum kapuyu. Kitlen o kapu! Dışarda sa ayaz. Üşüdükçä – ayêrim.

Urêrim kapuya: “Petrana, Petrana, aç kapuyu mari! Aç şu kapuyu, mari!” Kapu aşırı baarêr: “Dedim ye, git koçınada yat!” Zar-zor açtırdım kapuyu. Üşümüşüm. Yattık uyumaa. Düşümdä görerim: kaar saurêr. Ayaz. Bän sa – sadä iç donnarlan hem gölmekçä, o ayazda kaçınêrim, bir kuytu aarêêrim. Girdim koçınaya. Domuz bim-biyaz, saman üstündä yatêr. Sokuldum ona. Yıındım. Bir da domuz dürter beni. Deerim ona: “Eşinmä, mari skrofa”. Domuz, kalaanı bana yaklaştırap, grohlamaa başladı. Düş ye! Baktım ona – bizim Petranaya benzeer. Deerim ona: “Ne o zotkanı sokêrsın? Grohlama, grohlama, mari Petrana!” Bir da gözlerimdän sansın çımçırık çaktı. (*tutêr gözünü*) Açan açtım gözlerimi: Petrana!!! Baarêr: “Sän kimi skrofa yapêrsın, be?” Bän da baarêrim: “Sän ne, Petrana! Nesoy skrofa, mari?” Kapıp oklavayı baarêr: “Bän gösterecäm sana “grohlama, mariyi”. Fırla bän döşektän. Açan bir oklava haşladı ensä kökümä ye. Gözümün önündä o saat domuzun zurnii göründü. Yarım saat sora sorêrim: “Petrana mari, ne oklavaylan

düüşersin, mari?" Sadä gülümseer: sansın ne suvan imiş, ne suvana kokêr.

MELUŞ. Domuzların zurnikleri şeytan zurniinä benzärmiş.

PETUŞ. Sän neredän bilersin?

MELUŞ. Bilerim. Bän seytannar için çok bilerim. Benimkisindä da şeytan damarı var.

PETUŞ. Kıruş, ya dök taa bir, ba. Aklıma bir tost geldi. (*alêr filcanı. Peet okuyêr*) Dünnä çatlasın – biz yaşaycez./ Göklär cingilsin – biz yaşaycez./ Şeytan patlasın – biz yaşaycez./ Şarap yok olsun – geberecez!!!

KIRUŞ. Şindi mi çıkarttın?

PETUŞ. (*buyurduktan sora*) A-a. Nesoy sa kiyatta okudum.

İçerdä karılar hazır. Yakêrlar feneri.

PETRANA. Bän ilk gidecäm. Sän, Kirana, ardımdan – fenerlän. Milana, sän da ev kapusunun yanında sinecän. Bekleycän. Bakacan ne olacek. Herliim annarsalar, ani biz – biziz, ozaman – kaçarak evä. Bän da ardına. Kirana onnara bir yalan söyleycek. Annamarsalar (*kaldırêr baş parmaanı yukarı*) – super olacek!

Kirana sündürer şafkları. Karılar, biraz bekleyip, yavaşıcık çıkêrlar içerdän.

Maazada.

KIRUŞ. Genä şafkları sündürdülär.

PETUŞ. "Fenosa" derimizi soyêr, ama hep okadar şafkları sündürer.

MELUŞ. Bendä sırnık var.

PETUŞ. Bütün küüyü aydınatmaa deyni sırnık etişmeyecek.

KIRUŞ. Ya yak, ba. Bulıym feneri.

Yakêrlar feneri.

PETUŞ. Brä, pistiya kalacekları, hiç insannarı düşünmeerlär.

MELUŞ. Kıruş, ba. Ha o öbür fıçidan da birär dadalım da vsö – evä gideriz.

KIRUŞ. İslää. *(ikinci fıçidan şarap akıdêr. Kaçırêr çepi. Parmaannan delii kapêr)* Petuş, ya bak neredä o çep ba.

Petuş başlêêr aaramaa çepi.

MELUŞ. Karıları annadardık. Bän da bir kerä gelerim evä... Geldim... A-a-a, gelmişim! Sabalän uyandım – üzükoyuyum. Bizimkisi arkasını dönmüş – uyêêr. Düşünerim: nicä kalkıym da karı uyanmasın. Uyanarsa genä mırıldamaa başlayacak. Milana pek kuşku uyêêr!

Dışarda Petrana, kosa elindä, ilk kerä kapunun yanından geçer. Kirana da ona bir taraftan şafk eder, ani maazadan sadä siması görünsün. Meluş sansın onu esap alêr, ama bakıp kapuya, taa ötää annadêr.

MELUŞ. Kafa semeli ama hep düşünerim: karı uyanarsa!

Dışarda Petrana ikinci kerä kapunun yanından geçer. Meluş bunu genä esap alêr, uuêr gözlerini. Bu vakit Kıruşlan Petuş, bulup çepi, kalkêrlar fıçının yanından.

MELUŞ. Deerim e. Mahmur, mahmur ama kafa kompyuter gibi çalışmaa başladı.

KIRUŞ. İslää kafan var. *(döker kendisinä)* Kompyuterın için buyurêrim. *(içer, döker Meluşa)* Buyur.

MELUŞ. Ha saalık Allaa versin! *(aktarêr buazına şarabı).*

KIRUŞ hem **PETUŞ.** Allaa versin!

Maaza kapusunda durêr Petrana. Meluş içärkenä görer onu.

MELUŞ. Gördünüz mü, ba? *(uzadêr parmaanı kapuya).*

Petrana hızlı saklanêr. Kıruşlan Petuş bakêrlar kapuya.

KIRUŞ. Kimi, ba?

PETUŞ. Kimsey yok.

MELUŞ. O oradaydı ba, kosaylan.

PETUŞ. Kim ba?

MELUŞ. Ecel.

PETUŞ. Bân sa sandım tılsım.

KIRUŞ. Sän ne ba, Meluş? Orada yabancı olaydı "Boz Ayı" çoktan salaceydı. O çoban köpää, ba.

Meluş sansın uslanêr. Ama sık-sık bakêr kapuya. Kıruş döker Petuşa.

PETUŞ. Ha buyuralım, ani tılsımnar bizä hiç bir kerä görünmesinnär.

Kıruşlan Petuş gülerlär. Meluş gülümsemää savaşêr. Kapuda genä peydalanêr Petrana.

MELUŞ. Te, ba! Te, ba!

Petrana hızlı saklanêr. Kıruşlan Petuş bakêrlar kapuya, sora Meluşa.

PETUŞ. Ona başka dökmä. (buyurêr).

KIRUŞ. (annadêr Petuşa) Biz açan asker slujbasını yapardık, lääzımdı çasovoy durıym. Ko-o-rkardım. Bilersin mi nedän? Hoburlardan. Onnar ölülr, ani gecä insan iyerlär, taa sık cumaalara karşı.

PETUŞ. Meluş, büün cumaaa, ye.

Meluş sansın işitmeer, hep kapuya bakêr.

KIRUŞ. Bana mali annattıydı onnar için: "Varmış üç kızıardaş.

Oturêrlar o kızlar cumaaya karşı kenevir işlemää. Çok mu işlemişlär, aaz mı, gecä yarısı olmuş. Gelmiş o kızlara bir hobur. Hobur tutêr kızların ikisini da iyer. Ama küçük kız kaçmış. Hobur takışêr onun ardına, etişer kıızı".

Kapuda genä peydalanêr Petrana. Meluş belerik gözlän bakêr ona, ama kafadarlarına artık bişey sölämeer. Petrana parmaannan çaarêr onu.

KIRUŞ. "Kız piner bir kenevir gugulasına. Geler kızın yanına o hobur – iyecek kıızı. Kız deer: "Sän beni şindän sora iyecän, annadım sana bir masal da sora i beni".

Bir zombi gibi Meluş yollanêr maazanın kapusuna. Kıruşlan Petuş sansın onu görmeerlär.

KIRUŞ. "Çekeder kız sölemää masalı, deer: "Keneviri ekerlär, da sora sbirkasını toplêêrlar, da sora keneviri köklän çıkarêrlar, da sora yıslêêrlar, da kurudêrlar, da sora düüyerlär, da fırçalêêrlar, da sora yıslêêrlar, sora da işleerlär, da sora kaşalêêrlar, da sora çözerlär..." Kız sölärkän masalı, horoz da öter. Hobur da patlêêr, kız da kurtulêr. Masal da biter".

Meluş yaklaştıynan, Petrana gösterer ona, ani diz çöksün. Meluş diz çöker. Petrana alêr poyalnıy lampayı elinä.

MELUŞ. (sesi titrer) Canabiniz ne ütöleyeceniz mi beni?

PETRANA. (diişik seslän) Sana sormayınca lafetmä! Tut! (uzadêr lampayı).

Meluş dişçä, alêr lampayı. Kalêr lampa elindä.

PETRANA. (sallêêr kosayı, sora çıkarêr bir pak yaprak) Adın?

MELUŞ. (sesi titirer) Meluş.

PETRANA. Dooru. Laabın?

MELUŞ. Suiçmâz.

PETRANA. Dooru. Nezaman duudun?

MELUŞ. 1959–da, noyabrinin 15–dä.

PETRANA. Yıl hem gün dooru. Ayı annamadım. Gagauzça sölä.

Meluş, lampayı brakıp, mırıldayarak ne sa sayêr parmaklarında.

MELUŞ. Petuş temen ayların gagauzça adlarını üürettiydi, ama... Kasım.. Te – Kasım ayı.

PETRANA. Bu da dooru. Hepsi dooru. Hadi gel benimnän. (*uzadêr elini*).

MELUŞ. (*saklêêr ellerini ardına*) Bän istämeerim. (*aalêêr*) Bän istämeerim. Bu bir yannişlık! Bän yaşamaa isteerim. Uşaklarıma sevinmää. Karımnan ihtärlı karşlamaa.

PETRANA. (*bakêr yapraa*) Burada karına karşı en çok günaa yapmışın.

MELUŞ. Bän başka yapmayacam, sadä almayın beni.

PETRANA. (*suuk seslän*) En büük günahlardan birisi da – içkicilik. Boşuna Suiçmâz laabını taşımêêrsın: üçüz kişininin üz yıllık şarabını otuz yılda içmişin.

MELUŞ. Bän sudan kaarä başka bişey içmeyecäm. Sadä baaşlayın taa bir 10–15 yıl.

PETRANA. İçkicilää komşunu da, Saksan Petuşu da, dadandırmışın.

MELUŞ. Bu yanniş. O kendisi dadandı!

PETRANA. (*genä uzadêr elini*) Gittik. Yaprak dolu. Erin (*bakêr yapraa*) – cendemdä!

MELUŞ. (*aalayarak*) Bän istämeerim! (*ne sa savaşêr aklısına getirmää*) Durun. Durun. Siz benim bobamın adını sormadınız. Orada ne yazêr?

PETRANA. Bobasının adı – Lambu.

MELUŞ. (*sevineräk*) Gördünüz mü! Yannişlık var! Benim bobamın adı diil Lambu. Benim bobamın adı – Miti.

PETRANA. (*kiyada bakarak*) Hakına yanılmışım. Kısmet sendä. (*çıkıarêr ikinci yapraa. Bakêr ona*) Bu seninkisi. Günahlar biraz taa

aaz, ama... (*genä bakêr yapraa*) A-a-a, senin saadın taa gelmemiş. Git genä şarabı patlamaa.

Meluş hızlı iner eşiklerdän. Petrana çekiler kapudan.

PETUŞ. İslää masal. Hem da ölä içini suuldêr. Ha dök birär yısıdalım içimizi. (*Meluşa*). Gördün mü, ba? Uzun dil kimär kerä yardım eder!

Kiruş döker Meluşa. Petuş kapuya karşı kalêr.

MELUŞ. Bän istämeerim. Çekmeer. Atladıym sırayı.

KIRUŞ. Sän bilersin. (*uzadêr Petuşa*) Buyur, Petuş.

PETUŞ. Buyurcam, ye ne. (*sallanarak*) Beni çeker. Bölä masaldan sora (*aktarêr buazına*) Ah!

MELUŞ. (*alêr bir parça kartofi*) Hoburlardan te güz trubu hem sarmısak koruyarmış.

PETUŞ. Brak o sarmısakları ba... Bu hoburları taa çok amerika kinolarında göstererlär.

KIRUŞ. Hem diil salt hoburları. O kinolarda çok ters işleri göstererlär. Hiç biri düşünmeer, ani onnarı uşaklar siirederlär.

PETUŞ. Durmamayca ekranda türlü şeytannıklar peydalanêrlar.

Kapunun yanından geçer Milana, baarak: "Hi-hi-hi". Petuş aazı açık kalêr, ama komşularına bişey demeer.

PETUŞ. Ayêrim mı, ne? Ya dök taa bir.

KIRUŞ. (*dökeräk*) Ačan bizim Vanuş sekiz yaşındaydı polişiya olmaa istäärdi. Alêrim onu yanıma, bara. (*uzadêr Petuşa filcanı*) Girdik. Oturduk. Bän kendimä bir pivo aldım. Ona su almaa isteerim. Deer bana: "Bän su istämeerim. Al bana şarap hem ıgara". Şaş-beş kaldım.

PETUŞ. (*alêr filcanı, kapuya bakarak*) Ha, şeytan patlasın! (*buyurêr*).

Kapunun yanından genä geçer Milana, baarak: "Hi-hi-hi!"

Petuş uzun–uzun bakêr kapuya, sora birdän içer şarabı. Kıruşlan Meluşa bişey sölämeer.

KİRÜŞ. Deerim ona: “Nesoy poliţiya olmaa isteersin, açan sän şarap hem ıgara içecän”. Bilersiniz mi ne o bana cuvap etti? Deer: “Boba, sän görmedin mi, ani kinolarda bütün poliţiya şarap hem ıgara içer? Hem da yabancı karırlan yatêrlar”.

Kapunun yanından peydalanêr Milana. Bakarak Petuşun gözlerinä, başınnan çaarêr onu. Petuş, yumup gözlerini, sallêêr kafasını. Açêr gözlerini. Şeytan onu genä çaarêr. Petuş yollanêr kapuya.

KİRÜŞ. Ya bak sän, sekiz yaşında bir sümüklü – karıları düşünêr!

MELUŞ. Uşak, ba. O karıları düşünmeer. O poliţiya olmaa isteer, ba. Kinolar da ona örnek.

Milana durmamayca erindä oynêr. Petuş yaklaştıynan, uzadêr Petuşa bir kutu sırnık. (bütün dialog fisirdeyeräk).

MİLANA. Gel burayı. Diz çök. Dört yak dur. Kıpırdama. Kapa gözlerini.

Petuş, dört ayak olup, don kalêr, gözleri kapalı. Milana ona atlı piner.

MİLANA. Ya kaçarak gezdır beni.

Birkaç adımdan sora cingilerlär.

MİLANA. Al bunnarı. (*uzadêr sırnık kutusunu*) Yak komşunun evini.

PETUŞ. (*yumulu gözlän yoklêêr sırnıkları*) Sän ne, şeytan, delimisin?!

MİLANA. Bän şeytan diilim, bän şeytancıkım. İstâmeersin mi yakmaa?

PETUŞ. İstämeerim.

MİLANA. Ozaman (*kaldırêr Meluşun torbasını*) al bu torbadan eti, at onu köpää.

PETUŞ. (*uzadêr elini*) Bunu var nicä yapmaa.

MİLANA. (*elindä kantarlayak nekadar et orada var*) Vazgeç. Bundan taa çok fayda olacak, nekadar zarar. O köpää hiç sevmeerim. (*koyêr torbayı erä, alêr lampayı. Söker kapacı*) Na, git dök bu benzini fiçılara.

PETUŞ. (*alêr lampayı*) Ama biz oradan iğeriz. Sora benzinä kokacak.

MİLANA. Bişey olmayacak. İki-üç stakandan sora siz hiç bir koku duymêêrsınız. Hadi git dök.

PETUŞ. Gidecäm, ama dökmeyecäm.

MİLANA. Aaz içmişin. (*alêêr ondan lampayı*) Git taa bir-iki küp iç, da bän sora genä gelecäm.

Petuş, ölä yumulu gözlän geçer dostların yanına. Milana yok olêr. Petuş açêr gözlerini, ama kapuya başka bakmêêr.

Aulda karılar.

PETRANA. (*Kiranaya*) Sendä sıra.

KİRANA. Bän gitmeyecäm.

MİLANA. Sık kendini, mari. Sän ne korkêrsın mı?

KİRANA. Korkmêêrım, ama bän orêy gidärsäm onnar hepsini annayaceklar. Taa islää bän onnarı aul içindä bekleyecäm. Siz gidin, kocalarınızı evdä karşlayın.

PETRANA. Pek dooru. Hadi Milana, kaçarak, zer şindi çıkaceklar.

KİRANA. Yaarin unutmayın konuşa gelmää. Masayı biz koyêriz. Karı-koca gelin.

MİLANA. Gelecez, kol-kola.

Petranaylan Kirana çıkêrlar auldan. Kirana girer içeri. Şafklar tutuşêr.

Maazada

KIRUŞ. Dooru, ba, kinolar uşakları bozêlar. (*uzadêr Petuşa filcanı*)

Buyur.

PETUŞ. Saa ol komşu, ama başka içmeerim. Etti.

KIRUŞ. Sän da, nicä Buruk Vasyka. Bilersin mi, açan gitmişlar Kırbıyık Petriya şarap içmää?

Petuş susêr.

KIRUŞ. Bılmeersin mi? Buruk Vasykaylan Mitaçu Kosti, ikisi, giderlär. İnerlär maazaya. Kırbıyık Petri yıkram eder. Bilersin Petri daa gibi adam, kaavi hem içkiyi da kaldırêr. İçerlär, nekadar içerlär. Vasyka keflener. Petri sa hep döker. Açan genä sıra etişer Vasykaya, Vasyka därmış: "Vatit!" Vatit – vatit! Petri koyêr çölmäâ setä. Çıkêrlar maazadan. Sokaa çıktıynan Kosti açan şarladêr bir şamar Vasykaya ye. Vasyka - erdäl Sorarmış: "Neçin, ba Kosti?" Mitaçu därmış: "Neçin dedin vatit ba? Bän taa içmäâ istärdim".

PETUŞ. Bän başka içmäâ istämeerim.

KIRUŞ. Neçin, ba? Taman eni fıçıya çep urmaa istärdim.

MELUŞ. Brak, urma, bän da içmeycäm.

KIRUŞ. Komşular, sizä ne oldu, ba?

PETUŞ. Bişey. Geç oldu. Bän evä gidecäm.

MELUŞ. Bän da giderim. (*yollanêr çıkmaa*).

Kirana alêr Petrananın sepetini. Çıkêr içerdän.

KİRANA. Kalmasın bizdä. Veriim Petuşa, evä alsın.

Meluş, Petuş hem Kuruş çıkêrlar maazadan. Kuruş sündürer şafkı.

PETUŞ. Saa ol Kuruş.

MELUŞ. (*düşüneräk*) Pek islää şarapların var.

KIRUŞ. Afedin, ani aaz buuyrduk.

PETUŞ. Af istämä. Hepsi islää. Bän birazçık yoruldum.

MELUŞ. Hadiyin: herkez evinä – sıçan da deliinä.

KİRANA. Petuş, al Petrananın sepetini da.

Meluşlan Petuş dönerlär Kiranaya karşı. Görüncä onu biyaz rubalarlan ikisi da dapturu geler. Bakêrlar Kıruşa.

KİRUŞ. Bak suuklamaasin, Kirana. Ver burêy sepeti. *(alıp verer onu Petuşa).*

PETUŞ. Biz gittik.

MELUŞ. Gecemsäyersin.

KİRANA hem **KİRUŞ.** Hayıra karşı.

Meluşlan Petuş yollanêrlar tokatçaa. Kıruş onnarı geçirer. Selemleşip ayrınlêrlar. Kıruş döner geeri.

KİRUŞ. Üşüdün mü?

KİRANA. Üşümedim. Seni bekleerim.

KİRUŞ. Neredä buldun bu fistanı?

KİRANA. Sandıkta.

Girerlär içeri. Kıruş sarılêr karısına.

KİRUŞ. Ne giymişin gelinnik fistanını?

KİRANA. Sän unuttun mu?

KİRUŞ. Hi-i-i. İrmi beş yıl!

KİRANA. İrmi beş yıl geçti nicä yavklu olduk, be Kıruş. Sansın bir gün!

KİRUŞ. Diil bir gün. *(alêr karısını kucak)* Koca bir kısmetli ömür.

Süner şafk. Karannıkta işidiler Kıruşun sesi: "Seni hep ölä severim, mari Kirana". Birazdana Kirananın sesi: "Bän da seni severim, be Kıruş".

(Perdä)

ÜÇÜNCÜ PERDÄ

Sabah. Kirana içerdä yalnız. Şen. Hem hazırlêêr masayı, hem "Saurgun, saurgun..." türküsünü çalêr. Maazanın ardından peydalanêr Kıruş, bakêr yukarı, sora içeri girer.

KİRÜŞ. Dışarda ölä bir hava! Haliz yortu havası.

KİRANA. İslää. Musaafirlerimiz da gelecek. (bakêr saadına) Saat bir için annaşlık.

KİRÜŞ. (yaklaşarak karısına) Korkma, geç kalmayacaklar. Ya ver elini. (takêr onun parmaan bir üzük) Bu sana.

KİRANA. (üzää bakarak) Pek gözäl! (sarılêr kocasına) Naazlandırêrsın beni. Paalı mı?

KİRÜŞ. Sän bana bu dünneydä en paalıysın.

KİRANA. (suvazlêêr kocasının saçlarını) Sacların aarmış.

KİRÜŞ. Onnara artık kraa konêr.

KİRANA. Bu diil kraa. Bu gümmüş.

Tokadın yanında peydalanêrlar Petranaylan Petuş, kol-kola. Petrana şen. Petuş kam dürük.

PETRANA. (aula gireräk) Adetmiş! Bu yanlış bir adet. O evel adamnar ileri gidârmiş, karılar da üç adım geeridä. Şindi – ravnopraviye! Yannaşık gitmää läâzım.

PETUŞ. (homurdanarak) Ravnopraviye. Sizin o ravnopraviyanızlan bak nereyi cendemä etiştik. Sizin beterinizä – printiplerimizdän atilêriz.

PETRANA. Kirana! Biz geldik.

İçerdä.

KİRANA. Petranalar! (yollanêr kapuya).

KİRÜŞ. Ozaman şarap çıkarıym. (alêr kanayı, çıkêr Kiranaylan bilä).

KİRANA. Hoş geldiniz!

PETRANA hem **PETUŞ**. Hoş bulduk.

Karılar öpüşerlär. Adamnar elleşerlär.

KİRÜŞ. Ha buyurun içeri. Şindi şarap getirecäm.

PETRANA. (*içeri gireräk*) Milanalar taa gelmedilär mi?

KİRANA. Yok taa. (*girer onun ardına*).

Petuş biraz oyalêêr Kıruşu.

PETUŞ. Kıruş, ne oldu dün, ba?

KİRÜŞ. Neredä?

PETUŞ. Sizin maazada.

KİRÜŞ. Angı maazada.

PETUŞ. Sizin.

KİRÜŞ. Bişey olmadı.

PETUŞ. Nicä ölä bişey olmadı, ba?

Bu arada tokaçtın yanında peydalanêrlar Meluş hem Milana, kol-kola. Milana şılêêr. Meluş kefsiz.

KİRÜŞ. Bişey. Ha gir içeri. Şindi gelecäm. Te Meluşlar da geldi.
(*seslän*) Buyurun.

MİLANA. Buyurêriz, buyurêriz.

Yaklaşêrlar. Adamnar elleşerlär.

MELUŞ. Karılar içerdä mi?

KİRÜŞ. Ye neredä olaceklar, ye?

MELUŞ. Milana, sän da içeri gir. Biz şindi gelecez.

MİLANA. Genä maazaya mı?

KİRÜŞ. Geç içeri, Milana. Maazaya yolculuk içmää girecez.

PETUŞ. Atın çılbrırlarına.

MİLANA. Petrana çıkarsa, görecän cılbrırları! (*girer içeri*).

İçerdä magnitofondan "Zamanayêrsın, evim!!" türküsü işidiler. Kiranaylan Petrana kufnedä. Milana soyunêr paltosunu, kalêr eni bir fistannan. Yaklaşêr aynaya. Doorudêr sacını, mayıl olêr kendi fistanına.

PETUŞ. Şansın annaşmışlar. Benimkisi da dündän beeri hırlanêr.

MELUŞ. Pek akıllı oldular!

PETUŞ. Kıruş, köpek baalı mı?

KIRUŞ. Baalı.

PETUŞ. Öbür kerä, açan üstümä abandı, ye! Gidiim ayak yolunu dolaşıym. (gider).

KIRUŞ. Şindi abanmayacak, korkma.

MELUŞ. Kıruş ba, var bir lafım sana.

KIRUŞ. Buyur.

MELUŞ. Açan Nüklaylardan geldik, maazana girdik mi?

KIRUŞ. Girdik.

MELUŞ. Da sora.

KIRUŞ. Buyurduk.

MELUŞ. Başka bişey mi olmadı?

KIRUŞ. Ne olsun? Lafettik. Sora sän dedin evä gidecän.

MELUŞ. E nereyi gittim ye?

KIRUŞ. Bunu bilmeerim.

Meluş neyi sa düşüneer. Döner Petuş.

PETUŞ. Canım raatladı! Ne oldu ona, ba? Hiç salmêêr.

KIRUŞ. Seni tanımaa başladı. Geçin içeri. Şindi, şarap çıkarıp, gelerim. (gider maazaya).

MELUŞ. Avşam sana bişey mi görünmedi?

PETUŞ. Bişey. E, sana?

MELUŞ. Banada.

Girerlär içeri. Kufnedän çıkêrlar Kirana hem Petrana.

KIRANA. Petuş, Meluş, geçin oturun.

Petuşlan Meluş sessiz soyunêrlar, sora oturêrlar.

PETRANA. (Milanaya) Ne gözäl fistanın var! (yaklaşêr, diyer fistan) O cat eni, mari. (çimdikleer) Kutluca olsun.

Kirana da yaklaşêr onnara.

KİRANA. Kutluca olsun.

MİLANA. Saa olun. (gösterer fistanı).

PETRANA. İleri onu yoktur gördüm.

MİLANA. Çin sabaalen tükäna gittik. Bana pek yakıştı. (bakêr Meluşa) Kocam aldı!

MELUŞ. (Petuşa) Lesepet gittik almaa da fistan aldım.

MİLANA. Ne canın mı aciyêr?

MELUŞ. Acimêêr. Sanki...

İçeri girer Kıruş, şarap çölmää elindä.

KİRUŞ. Şarap taa şıırdêêr. Buyurun, geçin sofraya. Konuşalım biraz.

Hepsi geçêrlâr masa dolayına. Çift-çift oturêrlar. Petranaylan Milana yannaşık.

PETRANA. (sansın laf hiç kesilmemiş) Petuş sa, bana bir norkovaya şubka almaa adadı. Ölä ye, Petuş?

PETUŞ. Ölä. Motoşıkla almaa düşünärdik, ye?

PETRANA. Motoşıkla. Nâbacan onunnan, be? Şeytannarı mı gezdirecän?

Şeytan lafını işittiyän Petuş dapturu geler. Kafasını kapuya çevirer. Sora, ölä, ani görmesinnär onu, masa altına bakêr. Kıruş doldurêr filcannarı.

PETUŞ. Bekim bir palto alalım?

PETRANA. Ölä, zer! Mayız gibi donıym mı onun içindä?!

PETUŞ. İslää, islää. Alacam sana bir norkovaya şubka.

KİRUŞ. Hadiyin buyuralım.

PETRANA. Şindi, Kıruş. Hepsiniz işittinz mi? (*Petuşa*) Bak sora lafından atılma. Burada martur var.

PETUŞ. Atılmayacam. Pek sana läözım o norkovaya şubka. Gii kürkünü da yısın. Hem sıcak, hem da yaamurda da yıslanmêêr.

PETRANA. Sän ne, ba, sarı yılan?! Petuş, çilelerimi çıkarma!

PETUŞ. (*kaldırêr iki elini da yukarı*) Alêrim, alêrim.

KİRUŞ. Hadiyin bitirelim bu kavgaları. Aramızda tatlı dil olsun. Saa olunuz, ani saydınız da geldiniz. Hepsiniz için buyurmaa isteerim.

PETRANA. Diil ölä. İlk läözım sizin için buyuralım. Siz Kiranaylan bukadar yıl bilä yaşadınız! Ne bir kavga! Ne bir şamata! Ne bir patırtı! Sizin için.

Hepsi genä yapêrlar trınga. Petrana görer Kirananın elindä üzüü.

PETRANA. Ne gözäl üzüün var!

KİRANA. (*hodul*) Kıruş baaşladı.

MİLANA. Ozaman kocan için buyuralım.

PETRANA. Taa islää karı-koca için.

Hepsi yapêrlar trınga. Meluşlan Petuşu karıları dürterlär. Petrana hem Milana içêrlär dibädän. Kirana, Petuş hem Meluş sadä dadêrlar.

KİRUŞ. Ne oldu, çocuklar? Şarabı mı beenmediniz?

Karılar şalvir-şalvir biri-birlerinä bakêrlar.

PETUŞ. Beendik, ama çekmeer.

KİRUŞ. Sän çek onu. Hadi, ilk filcanı dibinädän.

MELUŞ. Dün biraz zeedecä kaçırdık. Başıım acıyêr.

MİLANA. Acımıycek. Dün – pupuktun!

PETRANA. Nicä insan kendi-kendisinä yaparmış – hiç biri ona ölä yapamazmış.

KİRÜŞ. Şindi yıllaçlanacez. (*ikisinnän da trınga yapêr*).

Petuşlan Meluş çekerlär soluklarını. Buyurêrlar. Karıları onnara sert bakêrlar.

PETRANA. Nekadar o üzük yapêr, mari?

KİRANA. Bilmeeirim. Kırüşa sor.

KİRÜŞ. Çok para.

PETRANA. (*kocasına*) Görersin mi?

PETUŞ. Dedim, ye: a-la-cam.

PETRANA. Alacek. Herbir leyi kerpiddennän çıkardêrsın. Açan onnara patlamaa sıra gelir – paraya cannarı acımêr.

MİLANA. Ölä, mari.

MELUŞ. Siz da o parayı türlü bulendralara harcamaa becerersiniz.

PETUŞ. Dooru, Meluş. Adam evä istärsä taligaylan taşısın, kari iinenin kulaannan daadarsa – fikaara kalêrsın.

PETRANA. Ölä, zer! Yuvayı dişi kuş yapêr! Bizdä Milanaylan tersinä. Biz korumaydık siz ço-o-oktan çıplak gezeceydiniz.

KİRÜŞ. (*doldurarak filcannarı*) Bän uzun lafetmää bilmeeirim. (*alêr kendi filcanını*) Anam her kerä deer: ev için er ayırmêêrlar – ev için komşu ayırêrlar. Komşularımız da pek islää. Ölä mi, Kirana?

KİRANA. Ölä!

KİRÜŞ. Onuştan sizin için buyuralım isteerim.

Karılar hodullanêrlar. Adamnar da şennenmää başlêêrlar. Yapêrlar trınga. Buyurêrlar.

KİRANA. Bir zorun olêr, kimä ilkin kaçêrsın – komşuya.

PETRANA. Ölä mari, güneşi taa görmedään, ilkin komşunu görersin.

MİLANA. Haliz sän.

PETRANA. Sän da diil taa aşaa, korkma!

MELUŞ. Siz ikiniz da ne malcazlarsınız.

PETUŞ. Sän ne isteersin, ba, onnar bir kaluptan çıkma. Yok nicä eridäsin da enidän dökäsin.

PETRANA. Bakêrim dirilmää başladın.

PETUŞ. Uş konuş, ye. Şen olalım lâázım.

MELUŞ. Şarap şennendirer.

MİLANA. Şennii şaraptan kaarä türkü da kaldırêr. Kirana çalsana bir türkü, mari.

KİRANA. Taa sora.

PETRANA. Ha, yalvartma kendini.

KİRUŞ. Çal, mari Kirana. Çal bizim türkümüzü.

KİRANA. (*kayıl olêr*) Ha, cümnä, şen olun.

Hepsi: "Saa ol!"

Kirana çalêr "Şu baa çotucaan altında, Mari Kız" türküsünü. Türkü bitiyän hepsi şamarlarını düüyerlär.

PETUŞ. Bravo! Bravo!

MİLANA. E—e—e, sendän haliz bir artistka olaceydı, mari!

PETUŞ. Lüdmila ZİKİNA!

MELUŞ. Nesoy ZİKİNA, ba?! Kirana KUYUMCU!!!

PETUŞ. Artistka için buyuralım lâázım.

PETRANA. Artistka için salt karılar buyuracek.

KİRUŞ. Adamnar da buyursun deyni, teklif ederim karılar için buyuralım. Helal karılarımız var!

KİRANA. Bän sa isteerim adamnar için buyuralım. Biz bileriz nicä sizä zor. Ama bilin, ani sizin yanınızda biz varız. Bizi korumaa lâázım. Onun için sizdä saalık olsun.

PETRANA. Hem da kuvet.

KİRANA. Kuvet ta.

MİLANA. Canım bir oyun oynamaa çeker.

KİRANA. Hadiyin buyuralım da sora bir kadınca basalım.

PETUŞ. Bän sa teklif ederim ilkin oynayalım (*koyêr filcanı*) da sora buyuralım.

Karılar biri-birinä bakêrlar.

MELUŞ. *(koyêr filcanı)* Oynayalım, ama diil kadıncayı. Oynayalım "Hardalka" oyununu.

KİRUŞ. *(koyêr filcanı)* Kayılıım. Kirana, koy o "Hardalka"yı, mari.

Kirana koyêr magnitofonu. Hepsi oynêêrlar.

MELUŞ. Hadi şindi, sora genä!

PETUŞ. Yaşasın gagauzlar!

Hepsi hızlı ritmaylan oynêêrlar.

(Perdä)

18/02/2004

Jan RASSİN

“BAYAZİD”
(Beş perdeli tragediya)

Gagauz dilinä çevirdi
Todur ZANET.

Jan RASSİN (21.12.1639 - 26.04.1699) anılmış
frantuz dramaturgu hem poetı.

Yaşamasında oniki pyesa yazdı: "Alexandre",
"Andromahe", "Britannicus" h.b.

Onnarın taa çoyu peetlän yazılı. En anılmış
pyesaları birisi da – "Bayazid" (1675 y.).

BİRİNCİ PERDÄ

BİRİNCİ ŞTENA

A k o m a t, O s m a n

A k o m a t

Buyur, Osman, Roksana yok, salt ol kuşku,
Lafedelim seninnän raat hem da uslu.

O s m a n

Ölüm beklärdi garemä girenneri,
E şindi ne, vakit mı dîşildi?
Biz burada kalarsak, hiç mi diil korku?

A k o m a t

Şaşêrsın mı? Hiç şaşma, bu dooru,
Ya, annadıym da gör nelär olêr.
Alatlaylım, zerä Roksana tez geler.
Seni beklärkän pek bän darsıdım:
Kuşku bir iş yapmaa sän alındın,
Ama geeri geldin, buna pek sevindim.
Annat, sän, neylän Stanbula geldin,
Hiç gözellätmä lafını, tut aklında, dooru
Haberlerin var nası diyştirsin yolu
Ani devlet aldı. Annat, durêr mı hep Bagdad?
Nicä asker ruhu? Nelär yapêr sultan Murad?

O s m a n

Gözäl Bagdad hep inanêr şahı,
Askermizi gördüynän, bezbelli, o korkmadı,
Ona imdat için geler başka asker,
Düüş olacek geçennerdän da taa betêr.
Gezer laflar insan arasında,

Ki Muradı alkalınamak brakmaz raada.
Da şındılık o vazgeçti cenktän,
Ama söleerlär: atılmaz enseyiştän.
Şu Stanbula yolum uzak tuttu.
Çok gün bän kaybettim, makar atım uçtu.
Allah biler nelär oldu bu vakıtta,
Ani bän kaybettim uzun yolda.

A k o m a t

E ne yapêr yanıçarlar? İsteerlär mi düüşmäâ?
Etiştirdin mi sän esap almaa?
Bu boşuna cengä onnar taa bıkmadı mı?
Murad da nicä, taa kuvetli mi?

O s m a n

O savaşêr ki inansın asker,
Ani sultan girgin hem da şalver,
Hiç birini o aldadamadı heptän -
Kaldı korku - sardı her taraftan.
Makar ki orduya o hep yalpaklanêr
Hem korkusuz önnerinä çıkêr,
Ama tutêr aklısında o izini ,
Angısına yanıçarlar karşı gitti,
Da onnarın kuvedindän kaçmaa deyni,
O kannan doldurdu dereleri.
Yanıçarı gördüynän hep duyêr korku,
Onnar da Muradtan korkêr, bu da dooru.
Pek gücenik onnar, hiç bişeycik unutmazlar,
Aklılarna seni hep getirip, oflêêr onnar,
Da darsiyêrlar o vakıt için, açan seninnän
Enseyişä yolu açardılar eminnän!

A k o m a t

Osman, sanêrsın büündä mi ölä
Şilêêr o geçteki şannıym doz-dolaya?

Türk ordusu beni tutarsa aklında,
Gelmää hazır mı o saat ardıma?

O s m a n

Onnar hazır mı - gösterir Bagdad,
Açan düüşeçeklär biri-birinnän şah hem da Murad,
Askerimiz düüştä bizi utandırmaz,
Makar ki Murada sevda var aaz.
Kimi ecel çiyneer, kimi da kaldırêr,
Bunu, efendim, salt Allah biler,
Da bu cenktä girgin yanıçarlar
Ensärsä duşmanı, genä onnar
Geldiynän Stanbula olaceklar çırak
Şu Muradın gözlerindä. Gülümseycek Murad.
Da o kullar sana geleceklär.
Ama Muradlan eceli oynarsa hep
Da şah onu kolay ensärsä,
İki-Derä dä perslara kalarsa
Te o zaman bulup kabaatlıyı
Yanıçarlar yaparlar kalkıntı.
Ama bundan onnar durur uslu.
Üç ay geeri bir laf uçtu,
Ki getirmiş sana esir bir dä ferman;
Korkuylan fisirdärdi askerlär, ani sultan
Ürük atlı sana tez yollamış,
Kardaşının kellesini o istemiş.

A k o m a t

Dooru, sultan kardaşına ölüm isteer,
Ama, Bayazidä canım pek aciyêr.

O s m a n

Nelär olur her Murada atlı
Getirmärsä Bayazidin kafasını?

A k o m a t

Orêy gidämeycek o kul hiç bir zaman,
Ki Marmara suyu oldu ona kapan.

O s m a n

Taa üürendiynän ki haber yok atlıdan,
Cuvap için seni çaarır sultan -
Nelär olur te ozaman?

A k o m a t

Birkaç güncâz salt geçecek,
Başka işlär onu enseyecek.
Beni salt düşündüynän Muradı üfkä enseer.
Geldir gibi beni ölüm bekleer,
Hem düüş, hem enseyiş sultan kendi aarêêr,
O vizirä asker vermää korkêr.
Asker başı oldu o. Bän sä Stanbulda,
Onun kuvedinä hem tronuna oldum arka.
Şu viziri işsiz brakmaa o savaştı,
Ama faydaylan geçirdim bän vakıdı.
Ona kötü haber tezdä etişecek,
Da kinniymä benim o şaşacak!

O s m a n

Ne düşündün sän?

A k o m a t

Roksana salt trona
Bayazidi, sultan şu oolunu, isteer koymaa.

O s m a n

Ne işittim, efendim? Roksana mı bunu isteer yapmaa,
Roksana mı, angısını sultan izin etti bakmaa,
Angısını aldıynan garemä,
Başkasını istämeer hiç görmää?

Makar ki yok hiç oolları, ona Murad,
Emirlerä hiç bakmadan, kadın sultana verdi bir ad.

A k o m a t

Bundan başka: açan sultan cenktä,
Diil bän, Roksana kuvedi aldı elä.
Kendin bilersin nesoy adetlär.
Ya aklına getir kaç kardaşı, burda öldürdülär:
Kardaş tronu istärsä - o saat kan,
Kardaş kardaşını kesip, ondan yapêr kurban.
Şu İbrahim burda olur dursun salt raat.
Saalık tarafından o Allahtan sakat.
Ne yaşasın, ne da ölsün yok doorusu,
Yufka kafa - onun koruyucusu.
Şu Bayazid sä akıllı, girgin bir kahraman,
Bu beterä ondan korkêr sultan.
İnan, ani canı onun pek pak.
Taa küçüktän o diil di hiç korkak.
Taa ozaman silählara o alıştı,
Düüştä da ensemää tez sınaştı.
Sän aklında tutêrsın mı, Osman,
Taa ilk cenktä oldu o kahraman,
Askerleri hep ardına çaarıp,
Tatlı enseyiştän seftä dadıp?
Makar Murad şalver hem canabet,
Kardaşını kesmää onda hiç yok kuvet.
Acızgannık bunun diil sebebi:
Allah ona bir ool da vermedi;
Taa olmayınca Muradın oolu. Salt Bayazid
Soyun kökü kalsın deyni verer umut.
Murad sa gideceykänä, Bayazidi tez kapadı,
Roksanadan da bir emin aldı,
Duyarsaydı, ki Bayazid isteer trona pinmää,
Kardaşının kafasını o saat kesmää.
Azarlamak salt sultandan gördüm,

Ona görä umudumu Bayazidä koydum.
Roksanaya dedim ki Muradın bitti işi,
Kaçtı ondan bitki enseyişi,
Cenktä kismet sık ardını döner:
Hem enseyiş, hem da ölüm olêr.
Roksanaya Bayazidi hep metettim,
Derin akılını, güzelliğini hep söledim.
Nelär oldu? Rokšana şindi sevdadan yanêr,
Onunnan buluşmaa salt düşüner.

O s m a n

Bayazidin itrafında bekçi çok var.
Nicä onnar buluştular?

A k o m a t

Bir gün yalan haber getirtilâr,
Ani cenktä şu Muradı öldürmüşlâr.
Roksana yapıldı ki inandı,
Da tez sultan şu ooluna o yollandı;
Onun candan dizmeleri
Yaş içinä soktu bekçileri,
Kendileri kapuları da açtılar,
Ölä - salt bir kerä - onnar buluştular.
Roksana Bayazidin güzelliğnä şaştı,
Da o saat sultanın izinini açtı,
Da Bayazid diri kalmaa deyni,
Kadın sultanayı bakışlan büüledi.
Roksana sevdaya kardı o saat
Da cannarı birtaan hiç durmadılar raat.
Sert Muradtan gelän o izini
Baaladılar sevdaylan bireri,
Benim neetim haliz ölä oldu
Birdän iki canı sevda buldu.
O bekçilâr da tez alıp baaşışları,
Bir vakıdadan braktılar raada hep onnari.

O s m a n

Açan Rokšana sevdayı açıkladı
Bekçilerdän da mı utanmadı?

A k o m a t

Yok, Atalida Roksanaya yardım etti:
Sevdasını açıklamaa deyni.
Bilersin mi, Osman, o - sultanın senselesi,
Hem Bayazid oldu ona kardaş gibi,
O da Bayazidä haliz bir kızkardaş,
Şindi sevdasına onun oldu adaş,
Roksanaya deyni vermää o sevdayı,
Ölä o sakladı aldatmayı.
Da Atalida... biläsin ki kadın sultana adadı
Vermää onu bana, olsun bana karı.

O s m a n

Sän ne! Beenersin mi onu?

A k o m a t

Bu yaşımda, Osman,

Kimi sa var nicä seviym mi bän?
Açıklaycam, sevda hiç diil yolcum:
Esap - o kan, ani akêr damarında onun.
İşim için olur paalı baaşış almaa,
Diil genç kızın sevdasında yanmaa.
Taa Atalidayı bana verdii gibi
Şu Bayazid her zarardan koruyacak beni.
Zerä, bilersin, kuvettä kim bulunêr
O viziri herbir iştä hep kabaatlı bulêr;
Candan baalı olsa o saabiya,
Sultan onu brakmaz yaşamaya.
Büün Bayazid bana yalpaklanêr,
Zerä o ömürü için korkêr.
Ama dostluu unudacak, sultan olduu gibi,

Da her istärsaydı cellatlamaa beni,
Bilerim, kurtarmaz bundan
Ne izmetim, ne baalantım, ne da sevdam.
Bitki günnerimi isteerim uzaltmaa,
Yok havezim cellatlan buluşmaa.
Biz sultanı, elbetki, sesleylim läözüm,
Ama onu Allah mı yapalım?
Taa akıldan bozulmadım bunu yapmaa,
Bän düşünerim nicä ölümdän kurtarılmaa!
Sana heptän açıkladım. Şindi duydun
Neçin Roksanaylan karı odasında bän buluştum.
İlktän o sert emirlerä bakardı,
Buluşmakta bendän saklı durardı,
O üzünü korkardı göstermää,
Sora bundan da başladı o vazgeçmää
Da ayırıp heptän saklı oda,
O başladı benimnän buluşmaa orda,
Hiç korkmadaan kuşku kulaklardan
Hem yabancı insannarın bakışından.
Ya sus! Geler... Dur burada, Osman,
Laflarına olasin sän kurban.

İKİNCİ ŞTENA

Roksan a, Atalida, Akomat
Zaira, Osman

Akomat

Kadın sultanam, aslı olmaz yalan,
Te şindi atından indi Osman.
Bagdad dolayından o getirdi haber:
Yanıçarlar isteerlär bire-bir,
O Muradı, ani korkêr şahtan, tez devirmää
Da boş tronu Bayazidä vermää.
Hem da düüştä isteerlär üürenmää
Kimdän kismet düşünmeer atilmaa.

Bizim ecelimiz da düüşlän hep baalı,
 Ama aylak läözüm mı duralım,
 Ne durgudêr bizi? Ko ensesin Murad,
 Ona bu kısmeti verärsaydı Bagdad.
 Kadın sultana, oyalanma, alatla:
 Stanbul tokatlarını da tez kapa.
 O tarattıysa, ne korkmaa ondan?
 Kär ensediysä da, o sevinmäz buna
 Her alatlırsan o yolu kapmaa,
 Ki tez Bayazidi trona koymaa.
 Kasabaya gelärsa enseyiş haberleri,
 Birtaan sendän arka olmaz hiç biricii,
 Stanbul tez tanısın seni deyni,
 Kendi tarafıma çektim dincileri:
 Zerä insan düüşünmedän gider,
 Orêy, nerey din yolları hep gösterer.
 Kayıl ol - o saat Bayazid serbest olur,
 Olmasaydın kayıl, o orada çürür;
 Sultan şu oolunu kurtar - Ay bayraanı kaldır,
 Ko dolaylar sendän görsün sadä hayır.
 Bayazidi stanbullular sever
 Kim kapadı onu hem neçin kapadı, onnar biler.
 İnsan arasında bän çıkardım yalan,
 Ani istämeer burada kalmaa sultan:
 Ani buralardan pek uzakta
 O başlamış kurmaa eni baş kasaba.
 İnsannara da söleycez, ani Murad dedi,
 Hodul kardaşının kesmää kellesini;
 Da sora Bayazid önnerinä kendi çıkar,
 Tronu ona vermää insan kayıl olar.

Roksana

Etti! Bän lafımdan atılmadım.
 Git ta sölä gelsin şu dostlarım.
 Kararımı sana tezdä açıklaycam,

Ama ilktän ko kurtulıym şüpelerdän.
Bayazidi bekleirim. Ko gelsin,
Da sevdası için emin etsin.
Bunu salt işidiim, bän verecäm cuvap,
Git, Akomat.

ÜÇÜNCÜ ŞTENA

**Roksna, Atalida, Zatima,
Zaira**

Roksana

Atalida, sän seslä,
Bayazidtän, onun laflarından, biter işlär.
Kendim onunnan buluşmaa isteerim,
Ki annamaa.

Atalida

Nelär? Vakit mı, deerim,
Ölä kuşkulanmaa? Şüpelenmää yok vakıdın,
Bayazidi läözüm şu Muradtan kurtaralım!
Vizir sölämeer boşuna,
Ki serbestlik salt sän verirsin yärinä.
Oyalararsan, sultan şu oolunu bekleer ölüm.
Bana dedin Bayazidsiz olmaz şu ömürün,
Da şindi düşünersin mi... Sanki nedän?

Roksana

Onun için işitmedim cuvap sendän!

Atalida

Bayazidin tatlı lafı, çalışması
Uyandırmaa deyni sevdanızi,
Senin Bayazidä iiliklerin
Ne diil mi bu kurban sevda için?
Onun saygıları, biläsin, kenarsız.

Roksana

Yok, işi yapmaa deyni bu aaz. Bir şüpesiz
 O raatlımı istärmiş korumaa,
 Bän sa aslı bir söz isteerim işitmää.
 Biläsin, Atalida, seni pek inandım
 Bayazidin sevdasına havezlän bän daldım,
 Bu üzerä dä düşündüm çoktan,
 Sevda laflarını bän işidiym ondan,
 Getirsinnär onu izin ettim.
 Çok bekledim ondan, aaz işittim:
 Onun laflarında hiç yok ateş,
 Bölä işlär gidärsa, olamaycez biz eş.
 Bän canımı hem da tronu ona baaşlêêrim,
 Bu üzerä ondan kesin cuvap isteerim.

Atalida

Sanki nelär inandırır seni?

Roksana

Sevdasını onun inandırır evlenmesi.

Atalida

Ona mı evlenmää isteersin? Of, Allahım!

Roksana

Biläsin, olacek salt bütakım.
 Burasının tisi emirleri:
 Evlenmektän hep koruyêr sultannarı.
 Genç karılar şu sultanı hep suvazlêêr,
 Kimär kerä salt birini o ayrîrê.
 Yalpak olup, o sultanı sever,
 Sultan bu sevgiyä salt bıkmasin korkêr,
 Allah baaşlarsaydı bir ool ona,
 Bu işlän sultanı baalêêr o yanına.
 Murad adetlerdän salt atıldı:

Sevgisini kadın sultana o yaptı.
Onun ellerindän kabul ettim kuvet,
Bayazidin ömürünä saabiyim bän, elbet.
Hiç bir kerä Murad ama
Eşim demää adamadı bana,
Bän sa bunu salt işitmää isteerim,
Başka iiliklerni hep unudêrim.
Nelär oldu, bunu bän unuttum.
Sultan şu oolunun hatırını güttüm:
Ne başına gelmiş Bayazidin,
Taa buluştuu gibi buna şaşım.
Da ansızdan can erimdä sevda peydalandı.
Hem vizir da bekçilerinnän satıldı bana,
Bayazidä bän savaştım vermää yardım,
Da te artık kaldı salt bir adım,
Sultannardan almaa deyni tronu,
Hem Bayazid ta te artık görer onu.
İnan, hazırım hepsini ona vermää,
Ama bana istärsaydı o evlenmää,
Emirlerä görä, o bu işä bakarsa hep dürük,
Hiç bakmadaan ona, ani sevdam pek büük,
Hem, ani başıma bela aldım,
Hem, ani var nicä tezdä ölüm bulıym,
Bän o saat ondan atılacam -
Esapsızı geeri kapayacam,
Bundan ötää yaşaması biter cuvabından,
İsteerim o bilsin hem annasın bunu heptän.
İstâmeerim seni da yorultmaa,
Büün gitmeycän onunnan buluşmaa.
Te şindi Bayazid görär içerimi,
Da önümdä açar can erini,
Bunu yapmazsa - yok zarar.
Gözlerindä bulurum bän karar,
Da ii yolu seçärim. Sana sözüüm bitti.

DÖRDÜNCÜ ŞTENA

Atalida, Zaira

Atalida

Zaira, bän olacam kayıp! Bitti, her şey bitti!

Zaira

Bitti mi?

Atalida

Görerim ne bizi bekleer.
Can erimi hem başımı sancı saplêêr!

Zaira

Ama nedän?

Atalida

Sän annasan o kararı,
Tutar sancı senin da başını.
O Bayazid, yärim benim, ya evlenir,
Ya başını koyar tokmaa! Ne taa beter?
Her o Roksanayı alırsa - bana deyni dünnä sünür!
Ondan inkär olursa - sabaadan Bayazid ölüür!

Zaira

Ani işin olur olsun bölä sonu,
Hiç esaplamadın mı sän bunu?

Atalida

Akil işlär mi yanarkan sevdadan?
Kismetimiz uyardı her bir taraftan:
Sevdii gibi, Roksana açıldı
Beni da taa ilktän o inandı,
Bän aracı olmaa tez alındım
Roksanaya yalan hep söledim.

Uyardı hepsi! Hep düşünürdim: tä
Kendi elinnän o tronu verär Bayazidä,
Da bu gündän ötää Bayazidim - sultan...
Yalannan başıma bela aldım, aman!
Sölä bana, lääzımdı mı açıym doorusunu,
Da kaybediim heptän onu?
Yok, Roksana uyduramaz bana istediini:
Severim bän hem da bilerim, bän da sevgili.
Sana deyni açık: taa küçüktän
Bizi sevgi yakêr, diil kan,
Bunu Bayazidin da anası esap aldı,
Şu işleri duaylan o hayırladı.
Makar ki ömürdä pek çok köstek bulduk,
Duyguların keskinniyni biz koruduk,
Bu sevdayı hiç bilmärdi insan,
Salt biz onu unutmadık hiç bir zaman.
Roksana da hiç bişey bilmärkän,
Bu sevdaya daldı heptän,
Da başladı o yärimä hatır gütmää,
Bana izin edip, ona yardım etmää.
Ne yapaceydı Bayazid? Buna şaştı,
Sora Roksana saa olsun dedi.
Ama ne kör sevda! Ne aaz lääzım ona!
Kadın sultana sevinärdi lafıma,
Bunu gördüyünän başladık esaplamaa
Nası onun inanını tez kullanmaa,
Büük kıskançlık yakardı içimi,
Gecä-gündüz bulmazdım erimi.
Roksana adadı ona vermää tronu,
Bän neylän vardı nicä durgudıym onu?
Ona baktıynan - yok bendä kuvet,
Da kıskançlıym olardı taa da bet,
Buna ilaç hiç dünnedä da yok.
Roksana sa ilik yapardı çok,
Bana kalardı göklerä dua etmää

Hem yärimin sevdasını sevmää!
 Ölä ki Bayazid beni aldatmadı,
 Benim yärim ölä da o kaldı.
 Şindi her şey bitti. Roksana da artık
 Tez annaycek, ani onu biz aldattık,
 Da Bayazid ölä. Hiç bir kerä
 O kimseyi yalandırmaz bilä,
 Sultan-kadınaya Bayazidtä
 Sevda için sözlär sölärdim bän.
 Roksana her brakaydı ilersi gibi
 Yärimnä sözleşiyim, da sözləri
 Ona bän getiriyim.
 Ya yanında olıym
 Da bir nışan bakışlan salt veriyim;
 Bän söyleycedim: ko alsın onu,
 Kalsın diri, ölä, dooru!
 Bayazidim - ko başkası olsun karın!
 Yok, taa ii öläsin!.. Yok, diil, ko yaşasın,
 Sultan şu oolunu unudacam, başka hiç görmeycäm!..
 Beki istämeer o ölmää, bunu da annaycam
 Beki düşündüümü o işidär,
 Da o Roksana'yı kendi istär?

Z a i r a

Hanum efendim, sän yanêrsın!
 Neçin başımıza bela çaarêrsın?
 Olmaz ölä, uslan, bilersin, salt seni
 Bayazidin sever, bu halizdän belli,
 Ofarsan çok, Roksana annaycek.
 Biläsin, Bayazidi salt o kurtaracak,
 Sän brak işlär hep ölecä kalsın
 Kadın sultana da seni hep inansın.
 Git bir başka erä, uslan,
 Da hepsi olacek islää, inan.

Atalida

Of, Allahım, yalan için verärsän takaza,
Sevdamızı almarsan esaba,
Bän yalvarêrim, ver ceza bana!
Benim salt kabaatım bu yalanda!

İKİNCİ PERDÄ

BİRİNCİ ŞTENA

Roksana, Bayazid

Roksana

Bayazid, sendän göklär da pay tutêr
Saadın geldi da kapanın biter.
Karar aldım, bän atılmam ondan:
Ölä kurban isteer benim sevdam.
Kuvet kılıcını vererim elinä,
O olmaycek ilin hiç bir zaman bilä;
Bän bu kadar sana salt verecäm,
Ama duşman bununnan enseycän.
Titsi bir ölümdän seni bän kurtardım,
Kalanını yaparsın sän kendin.
Yanıçarlar trona seni isteer koymaa,
Stanbul artık hazır bunu da tanımaa,
Hem dincilär bundan arka olur
Her caamidä senin için dua tutur.
Hem da unutma, ani bu evdä
İzmetçileri tutêrim elimdä:
Onnar sıkı, tez onnarı satın aldım,
Sana deyni geniş bir yol açtım.
Salt alatla hem yap bu adımı!
Kuvet alıp, kurtar şu canını,
Görersin mi, geniş o yol açık!

Hiç korkma, sän yanılmaycan artık:
Hem evel, hem da şindi yol trona
Hep getirer onu, kimin neeti onda.
Seni ii uur bekleer, ama taa ileri
Lääzım toplanalım biz bireri:
Ko üürensın dünnä, ki kocama
Bölä şennik bän becerdim hazırlamaa,
Lääzım taa büün evlenelim -
Da kismetä sevinelim.

Bayazid

Taa ne isteersin?

Roksana

Ne var mı iş,
Ani brakmaz alasin beni eş?

Bayazid

Senselemi bän yoktur hiç utandırdıym...
İzin ver bukadar sana söliym.

Roksana

İlerlediyim: Açan Türkiyeyä geldiymi Tamerlan,
Angora yanında tez tarattı sultan,
O karısınnan barabar esir oldu,
Da karısı Tamerlanın izmetçisi oldu.
Ozamandan sultan siirek pek evlener,
Duşman gülüntüsü olmaa korkêr.
Haliz sevda için emir da diil köstek.
Bu iş için hiç diil lääzım örnek.
Sölä bana: taa eveldän angı sultan
Oldu taa büyük hem taa üüsek Suleymandan?
Da bu asker hem da hodul adam,
Emirlerä hiç bakmadaan,
Sevip kul kızını, onunnan evlendi

Da Roksalanaylan tronu o payetti,
O pek gözäldi hem şalverdi... Bu dooru.

Bayazid

O Suleyman! E bän? E kimim bän?
Ona uydurmaycan beni hiç bir zaman.
O devleti tutardı elindä.
Komuşular da titirärdi önündä.
Baş iildän Alcir, yıkık Tunis,
Hem Persiyadan alınma Tavriz
Şu Tuna derenin yanı, hem rişar Rodosu,
Bunnar hem başkası durêr uslu,
Suleymanın bakışına görä
Bakardılar kendi emirlernä.
Bendä sa salt kahir hem can sıkıntısı.
Askerlerdä hem insanda aarêêrim imdatı.
Esirim bän, beni kılıç bekleer.
Kaç saat kaldı bana, salt bir Allah biler.
Hanum efendim, ya aklına getir sän Osmanı
Angısını cinkti titsi bir kalkıntı.
İnsan onda salt bir kabaat buldu,
Ki emirä karşı aldı karı. Da o öldü!
O evlenmäk öldürmenin da sebepi.
Ko o ölüm yannış yoldan hep korusun bizi.
Yanıçarlar yapar sa kalkıntı
Kahırlarım durgudacek mı onnarı?
Salt sora, o tronda kaavileştii gibi,
Bän, beki, beceririm onnara koymaa karşı.
Emirleri olmaz biz çineylim. Vakıdında
İilik için ilik yaparım bän sana.

Roksana

Önümä hiç bakmadaan alatlamışım,
Ama görerim hepsini esaplamışın.
Dooru söleersin: biz kayıpız, her bölä yaparsak

Benim salt duyğumu seslärsäk.
 İşi yaparkan gelecää läözim sayıklamaa
 Üzümüzü olmaz bataklamaa.
 Ama unutmadin mı sän, te burada
 Diil sora - şindi te bekleer seni bela?
 Sän akıllıysın, ama salt bir iş gelmedi fikirinä,
 Diil insanı, Kadın sultanayı olmaz gücendirmää,
 Kadın sultananın sevdasını läözim hep aaramaa,
 Zerä tronu verir salt o, diil insannar!
 Sän unuttun mu, ani ecelin ellerimdä
 Da herliim duymaydım sevda can erimdä,
 İnkär oldu gibi bendän - o saat sän öleceydin,
 Da kim biler angı erdä gömüleceydin?

Bayazid

Bilerim, koruyêr beni sevdan,
 Ama sanêrim pek sevinecän,
 Açan bildirecäm trondan,
 Ani yardımnarınnan bän çıktım burdan.
 Ne sanki, bunnarı unudacam mı?
 İlää iilıklän gelmeycäm mi?
 Ona kim baaşladı bana sevda?
 Ama isteersin...

Roksana

Yok! İstämeerim başka!

İstämeerim bilmää köstekleri,
 Hem seslemää yalan sözlerini,
 İstämeerim beni karı alasin.
 Sän ölümä son adımı yaptın, bunu biläsin!
 Ne burada durêrim? Neyi bekleerim? Nedir bu?
 Hem neçin ölümä yollamêêrim onu?
 Bän işittim artık cuvabını:
 Sözlerindä sevda için yok anması.
 Bilerim neçin sän bölä yaptın!

Sanêrsın kör işlerinä beni da baaladın,
Da şindi hep isteersin ardına gidiym mi,
Her bir iştä sana yardım ediyim mi?
Bu olmaycek! Sän erken sevinersin;
Sultan afedecek beni, bunu bilersin.
Zerä seni cellatlayıp, kabaat ta bitecek,
Bunu gördüynän sultanın da sevdası dirilecek,
Kendi kabaatımı kanınnan silecäm.
Ama seni severim, sensiz bän ölecäm.
Cuvap et taa neyi bekleersin?
Karlıların titsiydir üfkesi, bunu bilersin:
Bıktıynan beklemää - çıkar bitki lafım
Da o lafa kurban olur başın.

Bayazid

Sana canım lääzımdır, al onu,-
Bununnan sän kurtar ömürünü.
Şu sultanın ayaklarına koy kellemi
Da genä kaplaycan onun sert üreeni.

Roksana

Ne üzlän çekettin bunu sän sölemää?
Senin salt üreeni isteerim kaplamaal!
Ne genä mi kalkıp bu uykudan
Bän görmeycäm onu? Sevinecek sultan!
Neyä ömürümü koruyacam?
Bu diil lääzım, açan sän ölecän.
Bir tarafta utanmayı da brakacam,
Sana başka siläh ta verecäm!
Sevin bey, Bayazid - sän ensedin;
Sensiz yaşamama yok kuvedim,
Sän kıyılırsan, bän da kıyıldım.
Ne sanki, boşuna mı çalıştım?
Ne hep susêrsın? Sän diilsin pek kinni.
Cuvap et tez bana!

Bayazid

Olaydı kolayı!..

Roksana

Belli ki inatlıyn diil ansızdan.
Sölä, nelär saklêêrsın canında?
Bu işleri bana açıklaycan.

Bayazid

Kadın sultanam, şindi sän ayıracan:
Trona yolu bana açıklamaa mı,
Osa beni cellatlamaa mı.

Roksana

Ölä olsun! Kendin sän eceli seçtin.
Ey, bekçilär!

İKİNCİ ŞENA

Roksana, Bayazid, Akomat

Roksana

Akomat mı? Sän boşuna geldin
Git buradan, hiç diil läüzim imdat,
Zerä te genä canımda bir er buldu Murad.
Dedim e, git! Bundan ötää saray da kapalı,
Ömür da akacek ölä, nicä o şındiyädän hep aktı.

ÜÇÜNCÜ ŞENA

Bayazid, Akomat

Akomat

Nelär oldu? Saklamêêrim - korktum!
Ensemizi bekleer sanki angı odun?
Ne burada oldu? Kimdä kabaat?
Bendä mi?

Bayazid

Yok, sän var nicä durasın raat.
Başka köstek peydalandı yolda.
Kinnik yapmaa sıra Roksanada.
Ne yapacan bak da kurtar sän kendini,
Beni raada brak hem unut neetimizi.

Akomat

Nelär söleersin?

Bayazid

Biläsin, Akomat,
Bizdän arka olan, herkez olsun kaçak.
Hiç brakmadı ecel ödeşelim -
Başlarına bela salt getirdim.

Akomat

Roksanaylan siz akıldan bozuldunuz.
Ne kösteklär aranızda taa buldunuz?
Onu istämeersin mi sän açıklamaa?

Bayazid

İsteer Roksana ki karım olsun.

Akomat

Neyä şaşmaa?
Elbetki, havezi diil emirä görä,
Şindi senin da bu emirlerä
Bakmaa yok kuvedin. Sana açık öbür dünnä,
Salt canını düşün sän kurtarmaa.
Hem diil salt canını - ama sultan o kanını,
Ani insannara hem askerä paalı!

Bayazid

Neyä o can, her bataklarsam üzümü,
Birtaan kim kurtarar nüfüzümü.

Akomat

Lääzim mı gelecää ölä dürük bakmaa?
Getir Suleymanı sän aklına!
O korkmadı emirerdän. Hem da cellat
Onu beklämäzdi, nicä seni bekleer oldu kaç saat.

Bayazid

Bu üzerä da ayıplık yapmam -
Roksanaya, benim karım, demäm.
Şu Suleyman emirlerä karşı kalktı,
Zerä candan sevärdi o esir kızı,
Da evlendi ona diil zoruna.
Nicä da olsa, bän bakmaycam ona.

Akomat

Roksanayı seversin mi?

Bayazid

Sän işittin artık.

Hem sanma, ani kendimä canım yanık.
Bän esaplamêêrim, ani ölüm bela:
Cenktä da buluştum onunnan göz-gözä,
Bu kapanda da kaç vakıt oldu,
Benimnän üz-be-üz ölüm durdu.
Heptän bän sınaştım ona artık,
Ko canımı alsın. Bundan olmaz kıtlık!
İnan, bu dünneydän açan ayırılcam,
Salt o işlär için bän aalaycam,
Ani sana hem dostlarna verämedim baaşış,
Ani sizä da salt birkaç saatçaz kalmış.

A k o m a t

Her biz ölärsäk - salt sendä kabaat,
Hepsi hazır: inan hem da kayıl ol raat.
İzin et salt: yanıçarlarlan beçilär,
Hem din insannarı - adetleri koruyannar,
Hem da şu Stanbulun zengin adamnarı,
Sana, iilip, açırlar yolları
Aydın odalara, nerey girdiy gibi, ordan,
Efendim, çıkacan sultan.

B a y a z i d

Aslısaydı, ani dostlar beni severlär
Da bu tronu bana vermää isteerlär,
Sän ozaman tez onnarı topla, da sarayı
Kuvetlän alın hem beni kurtarın.
Hiç bir zaman ko olmayım sultan,
Ama Roksanayı karı almam!
Onnarlan korkusuz hep düüşecäm,
Şu vakıdı bän uzaltmaa savaşacam
Da sän etiştiräsin sarayı almaa
Beni da nası-nicä kurtarmaa.

A k o m a t

Efendim, bän hazırım, ama korku enseer
Her öldürüselär seni, bizi nelär bekleer:
Kalkıntıyı sayaceklar ceza
Ataceklar bizi ya cellata, ya maazaya.
Taa ii kayıl ol. Çıktıynan kapandan
Adamaklar boş laf olur - sän görecän.

B a y a z i d

Yalan mı sölemää!..

A k o m a t

Hiç üfkelenmä. Yä sölä
Olur mu zorlan verilmä lafı tutmaa?
Tut aklında, efendim: kimdä kuvet
O düşüner salt nası yaşasın devlet.
Bu düşünmäk onu cengä ya barışa yollêêr.
Ama bakmaa mı emiri, salt o biler,
Bu üzerä zarar olmaz ondan:
Tutmaa mı osa atılmaa mı lafindan.
Gücendirdin beni.

B a y a z i d

Hiç birisi ama,
Kim bu uuru aldı, ki devletä fayda yapmaa,
Korumadı ne canını, ne ömürü
Hem satkınnık ta yapmadı, bilersin e bunu.

A k o m a t

Açıklıını, akıllıını severim,
Kahramannık ta var sendä, bilerim,
Ama sän onnarı ya unudursun, ya da ölüm...
O, Atalida, sana pek seviner gözüm!

DÖRDÜNCÜ ŞTENA

Bayazid, Atalida, Akomat

A k o m a t

Bayazidä versänä bir nasaat.
O ölümä gider.

A t a l i d a

O üzerä geldim bu saat.
Roksana üfkedän kırıp döker.
Tokatları o kapamaa ister.

Git saraydan, salt yakında bulun,
Lääzim olursun, bak ta ölümdän korun.

BEŞİNCİ ŞENA

Bayazid, Atalida

Bayazid

Prost olalım. Yalan için bizä
Şu göklerden geldi bu takaza.
Da ayırıym lääzim: ya ölümü bulıym,
Ya da seni heptän bän kaybediyim.
Gördün mü yalannar ne getirdi?
Te şindi da yalannan uzattım can vermeyi.
Ne olacek, bilärdim ilerdän,
Ama sevda için yanı oldum sendän.
Seslä beni. Dayan. Aalama. Sil yaşlarını.
Ya git, uzaltma boşuna bu vakıdı.
Seçerim ölümü, ama ölürsün sän da,
Kahırını bişeylän gösterärsän.

Atalida

Ecellän biz buuşmuşuk boşuna,
Benim beterimä gidärsän ölümä.
Bän dayma kısmetsiz olarım, bil bunu
Kayıl ol evlenmää da al tronu.

Bayazid

Hiç bir zaman!

Atalida

Kayıl ol! Çok bän düşündüm,
Da bu işä istämedään kayıl oldum,
Ama açan o aklıma geler,
Ani başkasının sän olacan, beni sıklet alêr.
Yärim benim, afet sözlerimi:

Ama gördüynän ki Roksana kismetli,
 Zın kıskançlık cancaazımı kaplêêr,
 Bölä zeettän ölüm salt kurtarêr.
 Nicä ölersin sän bän düşümdä gördüm.
 Hem annadım, ki sänsin o. Ama duydum,
 Ani o diilsin sän ölä
 Nası seni bilärdim ömürdä.
 Bilerim, Bayazid, seni korku almaz
 Cellat ta laf sendän hiç işitmäz,
 Ölümnän sän hazırsın göstermää,
 Ani sevda paalı bu dünnedä.
 Ama sendän yufkayım bän, anna
 Da koyma aar ükü kahrırma.
 Kayıl olarsın ölümä gitmää -
 Etişmeycek hiç ömürüm seni dizmää.

Bayazid

Roksanaya kayıl olarsam evlenmää
 Seni vazgeçmeycek bu zeetlemää.

Atalida

Ne sana, ne da bana bunu bilmää olmaz.
 Beki uslandıynan zeetlenecäm pek aaz,
 Bulup raatlık düşünmedä, ani heptän
 Sän kurtuldun tıtsi bu ölümdän
 Roksanayı karı alıp. Ama benim yärim
 Bitki günnermizädän sän kaldın.

Bayazid

Yok, görmeycän yaslı bu yortuyu!
 Hem nekadar taa pek bu duyguyu
 İsteersin unudıym, te okadar annêêrim,
 Ani dooru yolda bän bulunêrim.
 Ne şindi sevdayı, ani büüdü bizimnän barabar,
 Hem yalını, ani cannarmızda yanêr,

Emineri hem yaşları gözlerindä
Lääzim satıym mı bän bu üzerä,
Ani beni koca isteer bu kul karı,
Angısının kayıp olmuştı esabı,
Hem angısı bana ölüm isteer,
Ne var nicä olsun satkinnıktan beter?
Seni satmam, zerä hazırsın her zaman,
Benim için hem sevdamız için olmaa kurban,
Hem da bilersin adanmış taa duumandan,
Sevgim, ani bana karı olasin sän!
Yok, Roksanaya bän baş iiltmäm,-
Ko sultana kalsın kelläm.

Atalida

Ayrılmadaan bendän, olur sän kurtulasın.

Bayazid

Kayılim kurtulmaa. Angı paaya hem ne yapasın?

Atalida

Seni sever Rokšana, o şindi üfkeli,
Becer sän yapılmää, nelär tutêr seni
Beni sevärkän Roksanaya da göstermää,
Ani taa sora beki...

Bayazid

Becermeycäm yalandırmaa.

Düşünmä, ani girginnik beni braktı
Da bän korktum adınamaa o adımı,
Ani yolu açer trona hem kuvedä,
Diil korkudan hazırım ölümä.
Dedelerin kahramannı bana örnek,
Bu beterä arsızım taa da pek,
Ama isteerim bän da kahraman kalmaa,
İstâmeerim bu yalancı yolu kapmaa.

Beni ko kabaatsız öldürsünnär,
 Yalan sölämeycäm bu insana hep okadar,
 Diil lafıma, gözlerimä Roksana bakacek.
 Da o saat aslıyı annayacek.
 Açıan canınnan diil kayıl aazın,
 Biläsin, boşuna sän çalıştın:
 Zerä ikiüzlülümü gördüü gibi,
 Roksananın taa pek tutuşacek o üfkesi.
 Of, Allahım! Emin ederim önündä:
 Kendim için korkaydım, tez Roksanaya
 Açılacedım bän. Ama, o kıskançlık dolu
 Seni da bu iştä o kabaatlı bulur.
 Yok, yalancı emin verämeycäm,
 Namsız kalıp bän canımı kurtarmaycam!
 Nicä geldin bu fikirä, annat, gerçek,
 Nedän aldın ki Bayazid yalan yolunnan gidecek?
 Ama diil sän - sevda bölä karar aldı,
 Da bu titsi fikirlän başını çeldi.
 Afet! Roksanaya istediyni yapsın bän deyecäm.
 Kal saalıcaklan!

Atalida

Sanêrsın burada mı kalacam?

Roksanaya gidersin - bän da gidecäm,
 Bizim sevdamızı ona bän açacam.
 Sän kudurdun, ölmää aldın karar,
 Ölä olsun, biz ikimiz öläriz barabar.
 Senin istediynä karşı gidip birdän,
 Roksana cellatlar bizi kıskançlıktan.
 Kütää biz yaklaşırız kol-kola, ama ilktän
 Sän görecän nası tukurlanêr benim kelläm.

Bayazid

Durgun, bän yalvarêrim!

Atalida

Yalvarma hiç, inan

Bän sevmeerim yaltıklanmaa hem sölemää yalan.
Açan Roksanaylan seni hep lafedärdim,
Kızarmasın üzüm, bundan korkardım,
Makar ki kurtarardı yalannar.
Şindi sä ölüm bekleer beni - salt okadar!
Benim için istämeersin bişey yapmaa,
Roksanaya eter bir laf salt sölemää -
Anna, diil eminin, eter yalpak lafın:
Seni o prost etmää çoktan hazır.
Kim bilsin, o viziri tutursa burada,
O saat şu bekçilär gelir senin da ardına?
Yok, kendim gördüm, Roksana pek aalêêr.
O umutsuz, darsık hem küsülü. Bu gösterer,
Ki lafını sän diyştirirsän ansızdan,
Bitki siläh düşär onun ellerindän.
Kurtar bizi, umut tatlı laflarında.

Bayazid

Sölä, nelär bän annadıym Roksanaya?

Atlida

Bana hiç sorma - yardım vermäm.
O lafları läözüm kendin bulasın sän.
Ha, git. Bana olmaz orêy, o görecek
Karışmamı da o saat hepsini annayacak.
Ha, git, istämä hiç nasaat hem da karar.
Sölä nelär istäärsän, salt canını kurtar.

ÜÇÜNCÜ PERDÄ

BİRİNCİ ŞTENA

Atalida, Zaira

Atalida

Sölä, aslı mı ki Roksana üfkedän döndü?

Zaira

Brak annadıym sana nelär gözüm gördü.

Açan burêy gelärdim bän, te şindi kâr,

Şu viziri saray odalarına geçirdilär.

Üzü onun şıladı güneştän beter.

Bu şılamak laftan da taa ii gösterer,

Neçin Roksana saraya onu çardı:

Kör kavgalar da bezbelli heptän bitti.

Roksana uslandı, üfkeleri braktı.

Atalida

Kismet için umut bendän ayrıldı!

Şennik ta, sevinmäk ta gidecek heptän,

Ama yaptıklarına hiç diilim bän pişman.

Zaira

E şindi genä ne gücendirer seni?

Atalida

Neyä geler Roksananın diyşmekleri?

Sultan oolu sultan kadınayı bir işlän ensedi,

Kendi sevdasını kurban ona verdi.

Roksana üfkeliydi, hem yapılmardı;

Bu gösterer, ani kurban da fit aslı.

Kayıl oldu mu o?

Zaira

Bän bilmeerim bunu.

Açan yok nası kurtarmaa başka türlü,
Hem da yapsın ölä kendin dedin ona.
Da o...

Atalida

Onu alêr mı? Ne sustun? Annat!

Zaira

Görerim, sän da başladın pişman olmaa,
Ki brakmadın onu o kütüktä ölmää.

Atalida

İnan, Zaira, diilim bän pişman!
Ko evlensin o - salt bunu istärdim bän.
O, kıskançlıym, can erimdä, yumak olup, uyu,
Da sevdamin kurbanını diveç koru;
Hiç fisirdämä, ani o başkasının;
Hem canıma damnatma sän zehir damnasını.
Ani trona onu sevdam getirecek,
Bunu canım bana annadacek.
Atılmêirim bän lafımdan hiç bir zaman,
Zaira, bil - beni severlär, benim da var sevdam.
Sevdasından var hodulluum hem kısmetim,
Bu üzerä hazırım bän öliym.

Zaira

Hanum efendim, sän ne, hazırsın ölümä mi?

Atalida

Ne vardı, onnarı da kaybettim, neyä şaşmaa?
Düşün, olur mu ölümdän korkmaa, açan
Bir kıpımda kahrımı o kesecek birdän?
Diri kalsın - salt bukadar isteerim bän.

Neyim var - hepsini bu üzerä bän verecäm.
 Hiç saymêêrım belaları, ani bana verdi -
 Ondan ayırılmaa etişecektir kuvedim,
 Ama bendän kabul edärsä kurbanı,
 Şu Bayazid ta annaycek zeetlerimi.
 O annaycek, ani karar aldım ölmää,
 O beterä, ki düününü da görmemää.
 Bän olduunu lääzim biliym. Gittik.

Z a i r a

Ya dur.

Şindi üürenecez orda nelär oldu.
 Vizir geldi.

İKİNCİ ŞTENA

A t a l i d a, A k o m a t, Z a i r a

A k o m a t

Gökü braktı şu bulutlar;
 İki sevda barış için annaştılar.
 Sultan kadına üfkeyi braktı da sesledi,
 Da sora kararı bizä o bildirdi.
 İzin eder o toplamaa insannarı,
 Önnerindä yaymaa aydın bayrakları,
 Bu işlerin sebepini açmaa bän çıkacam,
 "Sizä eni bir çorbacı seçtik!" - bän deyecäm.
 Hepsi korkar benim laflarımdan,
 Bayazidä koronayı koyarım bu zaman.
 Hanum efendim, getirerim aklıma,
 Ani bu iş için da adadın ödek bana.
 Bendän beklämä yangını, ani yanêr
 Bayazidin can erindä, Roksanaya canı öter.
 Benim yıllarımda başka türlü nişan:
 Saygıylan, seslemäklän yapılêr ikram,

Angısını düşer yapmaa şannı o soyuna,
Bän veräcäm...

Atalida

Buna da gelecek sıra -
Kendi işinnän gösterirsın saygını.
Şindi sölä, gözlerindä gördün mü yangını?

Akomat

Açan sevdaları da toplandı bilä,
Nedän inanmêersın ki var yangın gözlerindä?

Atalida

Doorusunu söliym, bu iş fasıl geler.
Ne üzerä onu Roksana prost eder?
Alêr mı Bayazid onu?

Akomat

Haliz ölä.
Ani sever, emin etti Roksanaya.
Bilärdim ki onnar çekişikli heptän,
Bu üzerä braktım bän sarayı birdän,
Yaşamayı hem sevdayı betvaladım,
O gemiyä, ani beni beklärdi, bän gittim.
Zenginniymın küçük bir payını aldım,
Yabancılaa da yollanmaa hazırlandım.
Bu aar saatta geldi atlı da getirdi haber,
O saat bän saraya uçtum onunnan bireber,
İnanmayıp, ki doorulêr bizim işlär.
Taa etiştii gibi kapuları da açtılar,
Roksananın kulu beni tez geçirdi bir içeri
Da orada annaşmayı etiştirdim.
Durdum bir tarafta, makar ki yakışardı
Bän yaklaşıym da onnara. Burda beklärdim

Roksana hem da Bayazid annaşsınnar,
Sevda için sözlerini başarsınnar.
Bayazidä Roksana pek yalpak baktı
Sevda için elceezini o uzattı,
Bayazid ta baaşladı ona iki bakış,
Belli oldu, ki o da sevdaya karmış.

Atalida

O, başıma bela!

Akomat

Beni esap aldı onnar
Da pek yalpak hem da gözäl karşladılar.
Dedi Roksana: "Te eni sultanınız.
Da kuvedi ona salt siz vereceyniz.
Biz burada emin edärdik sultana,
İzin et insanı toplasınnar bu caamidä."
Canım o saat sevgi, sevinmelik doldu,
Bayazidin da önündä bän diz çöktüm,
Alatladım sana ii haberi tez getirmää,
Kismetlerä bilä seninnän sevinmää.
Emin ederim: Bayazid kurtarıldı,
Hem da trona bu gün yolu açtı.

ÜÇÜNCÜ ŞTENA

Atalida, Zaira

Atalida

Gittik! Bu sevdaya bakmaa bana titsi.

Zaira

İnan, hanum efendim...

Atalida

İnanıym... neyi?

Görersin e, yabancıyı alêr yârim?
Roksana kısmetli: ki olacektır düünneri,
Gördü ki Bayazid onu candan sever,
Hiç kızmêêrim - bunu salt fikirim isteer.
Zaira, aklında tutêrsın mı, bir saat geeri,
Benim için ölmää o istedi
Dedi ki satkinnıktan can satın almaz,
Hem da Roksananın istediynä bakmaz?
Sân aklında tutêrsın mı yaşlarımı,
Ani döktüm ondan alıncak kayıllı?
Te neçin ansızdan şaşım bu işlerä,
Ki o bölä laflar demiş Roksanaya.
Açtıynan sevdayı, beki kendi şaştı
Da yalancı laflarını o inandı;
Beki Roksananın bakışında gördü:
Sevdaylan karışık kara kahir ükü,
Dalgalattı onu Roksananın bu bakışı,
Angısına dalıp, o kuvedi aldı.
Bayazidin canı cömert: tutuşturdu
Roksananın şu sevdası onu.

Zaira

Roksana erken başladı pek sevinmää.
Emin ederim...

Atalida.

Etmä! Yok nicä görmää

Roksanaylan mı Bayazid? Bän düülmeycäm,
Hem belamı da dünneyä göstermeycäm.
Korkardım bän başka iştan, ki Bayazid
Bu sevdamız için kellesini verir.
Açan ayırıldık, dedim kuşku olsun,
Keskin eminneri o saat o unutsun.

Zaira, esapla: ne, diilim mi dooru?
 Of, neçin bän sana bu işleri sordum?
 Bän taa çok düşünerim, ki ona olsun islää.
 Benimnän Bayazid istärsä buluşmaa
 Buluşacak. Ama taa sora şüpesiz,-
 Roksananın gözlerindä sayar o esapsız
 Kendisini. Sölä, ne var bundan beter?
 Başka buluşmaycez.

Z a i r a

Te kendisi geler.

DÖRDÜNCÜ ŞTENA

Bayazid, Atalida, Zaira

B a y a z i d

Te şindi kär Roksanaylan bän lafettim,
 Da kendimä ömür için umut bän kablettim,
 Her esabım bölä zeetlämeydi beni,
 Olurdu kismetli sayıym bän kendimi
 Hem da haliz sevdam da prost etsä beni,
 Nicä temen Roksana prost etti.
 Ama serbestim bän da ko korksun kılıcımdan
 Duşman o kardaşım, o temenki sultan!
 Yärimnän bireber olmaa deyni bän savaştım,
 Bu savaştta sevdam verdi yardım,
 Ama yakın vakit, açan el tarafta
 Bän duşmanımnan düyşecäm açık düüştä,
 Da ozaman kuvet için bitirecez baası
 Da alacak ecel duşman kardaşımı.
 Nelär oldu, sän ne aalêêrsın mı?

Atalida

Hiç bişey yok.

Bän her zaman sana kismet istärdim çok.
Yärim, büük iş oldu - sän kurtuldun,
Dua ederim, ko Allah seni da korusun.
Şu uykusuz gecelerdä bän annadım,
Ani bela getirecek sana benim adım,
Sän yaşayasın ki bir şüpesiz, yärim,
Hazırım canımı kurban bän getiriyim.
Bitki saatçazımı ölä beklärdim,
Ha büün, ha yarın alacak umut edärdim,
Ama Roksanaya evlenmendä köstek
O olmasın - bundan korkardım pek:
Te ozaman Roksanaya hiç duymarkan sevda
Kayıl olurdun sän yatmaa bir döşektä.
Sevinmektän o olaceydı pek kanaat,
Mezarımda da kendimi hiç duymayceydım raat:
Da bileciydım, ki Roksanaya dedin karı,
Da bu demäklän kendini sän kurtardın;
Hem becerdin kuvetlän serbestlii almaa,
Şu mezardan da salt bir laflan kurtulmaa.

Bayazid

Nedän aldın, ani hazırım evlenmää,
Roksanaylan gelecektä aylä kurmaa?
Kimdä sän yalancı bu haberi buldun?
Sanêrsın bän heptän mi esapsız oldum,
Hiç sevmedän sevda için mi söledim,
Osa Roksanaya yalan emin mi bän verdim?
Dooru, biz buluştuk onunnan, orada
Laf olmadı hiç düün için. Ama
Roksana, bezbelli, esapladı, ani döndüm
O sebepä ki bän bir sevdaya düştüm.
Kayıl oldu o tez, vakit mı kalmadı onda,
Osa korku mu kapladı onu bu zamanda?!

Salt çekettim bän lafetmää, Roksana aalayıp,
 Osaat sözlerimi kesti, ilersini alıp,
 Da istedi olıym ona arka zor vakıtta,
 Ama tez düün için o anmadı da lafında.
 Roksananın sevgisini gördüm açan,
 Er altına girdim utanmaktan:
 Roksana bir uşak gibi açık,
 Da annadım bän, ani pek ayıp
 Onun duygusunda ölä bet oynamaa,
 Sän olmaydın - becermeyceydım dayanmaa.
 Pek zor aslısını bän sakladım:
 Roksananın sevdasına kurban kaldım.
 Geldim burêy uslandırmaa sıkletimi,
 Tatlı sözlerindä bulmaa o raatlıymı
 Da işiderim salt ölüm için laflar:
 Umut kaçmış, saplêêr beni onnar.
 Benim laflarıma karşı kalktın,
 Sölä, nelär yaptım, hem nedir kabaatım?
 Ha gücendirmeelim biri-birimizi.
 Bän daadacam şüpelerni, ani seni
 Hem da gözäl sevdamızı sattım,
 Bu işlerä, inan, artık candan bıktım:
 Roksanayı bulup, bän söleycäm ona,
 Ani hiç yok ona sevdam can erimdä.
 Te kendisi geler.

Atalida

Bän yalvarêrım, sus, aman!
 Her açılırsan - kendini kıydıracan.

BEŞİNCİ ŞENA

Roksana, Bayazid, Atalida, Zaira

Roksana

İnsannarı toplasınnar izin ettim
Da sarayda onnar sana versin emin.
Hazırsın mı? Ha, gidelim taa tez. Onnar
Çoktan bekleer bizi, artık darsıdılar.
Ne diişildi her şey... Hazırdım bän, inan,
Bayazidi da çıkarmaa can erimdän,
Zerä beni da başladıydı bir üfkä yakmaa,
Da sevdamı artık hazırdım unutmaa,
Kinnäa açtıydım yol can erimä:
Bayazidi artık hazırdım öldürmää.
Ama açan geldi o odama, birdän
Üfkäm sündü, kalktı sevdam can erimdä.
O her zaman bendän tutmaa emin etti,
Hem gözleri bir açıklık bana verdi.

Bayazid

Emin ettim unutmamaa seni hiç bir zaman
O üzerä ki kurtardın bu kapandan,
Bakışlan söledim sana: var umudum,
İliliklerin için hiç kalmasın borcum,
Ama bölä paaya alarsam ömürü,
Bitki günnerimädän kalacam borçlu.

ALTINCI ŞENA

Roksana, Atalida, Zaira

Roksana

O, Allahım!... Bolä cuvap ondan beklärdi kim?
Sanki aslı mı o, ne işittim?

O sansın bir duşman... Sanki nedän
Benimnän bozuşmaa isteer o ansızdan?
Nelär oldu? Ne diişildi? Brakıp şüpleri
Ona açtım kendi neetlerimi, ani
Biz evleniriz tez. Ölä bän düşündüm,
Ama sevinmeer o. Bunu da te gördüm,
Bu iş pek şüveli bana geler, aman...
Bu yalana olmam mı sora bän kurban?
Gördüm ki lafedärdiniz siz ikiniz.
Neyi?

Atalida

Onu, ani keskin var sevdanız.

Roksana

Bayazidin şu ömürü kertää geler,
Kendi da bilmeer o nelär yapêr.
Sölä, benimnän neçin o pek don oldu.
Hem nereyi sevdasının şu yalazı uçtu?

Atalida

Esap hiç almadım, ani o diişildi,
Hiç durmamayca salt seni o lafetti,
Hep annattı Canabinin iiliklerini.
Ki diişilsin - bunu bän görmedim.
Onu ama, hanum efendim, pek annêırım bän:
Ona görä da sayıklêırım bu zaman,
Ani kendisinin ecelini o düşüner,
Canabini da hep ölä sayêr.

Roksana

Savaşmêêrsın mı sän pek çalışmaa
Onun sözlerinä hep dooruluk bulmaa?

Atalida

Bana da neçin bu...

Roksana

Bitir şu lafını.

Senin sözlerinin bilerim paasını.

Git buradan. İsteerim bän yalnız kalmaa.

Olan işlär başladılar kuşkulatmaa.

Diil Bayazidtä salt - bendä da var şüpä,

Yalnız läüzüm bän düşüniym bu üzerä.

EDİNCİ ŞTENA

Roksana

Roksana

Sanki nedän işlär bölä fasıl döndü?

Beki bu kız sultan oolunnan uruştu?

Ne etmeer mi bana onun suuk bakışı,

Hem aaz mı annadır onun dürük kaşı?

Şu Atalidanın hiç inandırmadı lafi.

Ecel bir ayıplık mı taa hazırladı?

Ölä kara mı sanki sevdamin sonu?

Bu iş için mi bunca gün oldu,

Hep potreyläñ yaşêêrim? Sultanı sattım

Da sonunda kendim yalannan donandım.

Yok, boşuna zeetleer beni şu kıskançlık:

Sultan oolu da pek kuşku olmuş artık,

Bän başladım inanmamaa onu.

E herliim sevdası yalan sa, erken üzünü

Açıkladı o, düşünüp, ani bensiz

O var nicä tronu alsın bir şüpesiz?

Yok, sultan oolu benimdir, da boşuna

İnanmêêrim onu, kabaat salt sevdamda.

E Bayazid bu kızlan annaştı sa her?...

E angımız ikimizdän ona tronu verer?

Ne bilmeerim mi: sevdanın pek büüktü kuvedi,
Bayazidi bu kız, elbetki, büüledi,
Makar ona kuvet hem da ömür vererim bän,
O enseyämecek şu kuvedi, ani gelir candan,
Beni o brakacak. Örnek hiç diil lâázım:
Bän unuttum ilii da Muradı braktım.
Ne isteyceydi mi şu Bayazid inkâr olmaa
Ondan, ani beni karı almaa,
Hem koyaceydi mı kurban o canını,
Her sevmäydi o halizdän başkasını?
Bu şüpelärlän dolaştım artık heptän...
Kim bu?

SEKİZİNCİ ŞENA

Roksana, Zatima

Zatima

Atlı geldi asker tarafından.
Emirinä görä İstanbul tokatları
Gecä-gündüz durardı kapalı,
Ama onnar o atlıya tez açıldı,
Salt sultandan şu fermanı o gösterdi.
Ama fasıl gelir bir iş, atlı - Orhan.

Roksana

Orhan mı?!

Zatima

O. İzin şu sultandan
Te getirdi şu kul, onu sever Murad,
O kul - kara üzlü hem da kara canını arab.
Seninnän buluşmaa osaat o istedi,
İzin ettim geçirsinnär onu tez içeri,
Kendim da kaçarak geldim burêy, sana,
Razgelmesin deyni seni o ansızdan.

Rokšana

Ne belalar başımıza o getirdi?
Nelär için şu sultanın o izini?
Murad üfelener bana, esapladım,
Ani Bayazidi taa cellatlamadım.
Sultan şu oolunu bän kurtarıym olur...
Ama läüzim mı bu? Nelär yapıym? Ne iş dooru?..
Murad mı osa Bayazid mı çorbacım?
Biri satmaa hazır, birisini kendim sattım.
Beki suratam da bana duşman oldu?
Pek inanardım bän sultan şu oolunu.
Onu gözledecäm: candan baalisaydı bana,
Yardım edirim o pinsin trona,
Ama inkär olur sa sevdamdan, te ozaman
Hiç bişey kurtarmaz onu şu cellattan.

DÖRDÜNCÜ PERDÄ

BİRİNCİ ŞENA

Atalida, Zaira

Atalida

Sızlêêr canım fasıl duygulardan,
Ne ansızdan peydalandı bu canabet Orhan.
Onunnan buluştuynan korkudan dondum.
Bayazidi gördün mü sän? Açan o okudu
Benim bitki kiyadımı, nelär dedi?
Roksanaya gidir mi? Ne o söledi?

Zaira

Şindi Roksanaya pek zor girmää:
Onu görmää deyni - läüzim teklif kabul etmää.
Kadın sultana ölä emir verdi:

Orhannan Bayazid buluşmasın deyni.
Bayazidä kiyadını vermää bän becerdim
Osaat sana deyni cuvap kabul ettim.

A t a l i d a (okuyêr)

“Hep yalvarêrsın, ani bän

Hem yapılyım, hem kendimä karşı gidiym.

Hazırım canımı kurban veriyım,

Ama bana deyni canın paalı, inan.

Roksananın üfkesini savaşacam

Zapa koymaa, iilii unutmamaa adayacam.

Ömürümü da beki bu paaya

Satın bän alacam. Ama Roksanaya

Can sevdamı adamaycam, zerä

Seni severim salt bu dünnedä.”

Nelär yazêr o! Ne bilmeerim mi bän,

Ani beni sever taa küçüktän?

Bu iş için hiç diil lääzım beni inandırısın:

Hiç diil bana, Roksanaya lääzım emin etsin.

Can erimi tıtsi umutsuzluk saplêêr,

Bet kıskançlı bunda canım salt kabaatlı bulêr!

Onunnan pek kuşku bän lafettim,

Ama lääzımdı lafımı o seslesin.

Pek iidi işlerim: sevârdi Bayazid beni,

Roksana sa hep inandı sevdasını...

Sultan şu ooluna osaat sän git. Ko Bayazid,

Sultan kadınanın odasına gidip,

Sevdasını yalpak sözlârlän göstêrsin.

Olaydı kolayı onunnan bän gidiym,

Benim canım için o korkaceydı salt,

Sözlerinä da koyaceydı bir ateş osaat.

Of, Allahım, ona olamam pek yakın.

Z a i r a

Roksana burada.

Atalida

Taa tez! Ondan sakla şu kiyadı!

İKİNCİ ŞTENA

Roksana, Atalida, Zatima, Zaira

Roksana (*Zatimaya*)

Ha, girelim. Onu isteerim korkutmaa.

Atalida (*Zairaya*)

Git kaçarak. Ko düşünsün nasaatımı yapmaa.

ÜÇÜNCÜ ŞTENA

Roksana, Atalida, Zatima

Roksana

Kabul ettim haber uzak şu Bagdadtan,
Sanêrim, neylän düüş bitti bilersin sän?

Atalida

Ani sultan bir atlıyı kiyatlan yollamış
Bän işittim, ama hiç bilmeerim nelär yazmış.

Roksana

Murad cengi kismetlän başarmış,
Onu sesleer Bagdad, - artık o uslanmış.

Atlida

Ama Osman...

Roksana

Bilmäzdi o ecel ne kantarlêêr.

Onun da ardına Murad bir kul yollêêr
Enseyişi haberlesin.

Atalida (bir tarafa)

Ne yapacan!

Roksana

Hem da

Bana o bildirdi, ani geler tezdä.

Atalida

Becermemiş mi şah onun o yolunu kesmäâ?

Roksana

Becermemiş. Murad burêy hazırlanêr gelmäâ.

Atalida

Alatladêr vakıt, da pek fasıl, ani
Sän hiç düşünmeersin yapmaa o neetini.

Roksana

Kim ensedi, onunnan dartışmaa korku.

Atalida (bir tarafa)

Of, Allahım!

Roksana

Kararını Murad sayêr dooru.

Te kiyadı, sert lafları ellerimi yakêr...

Atalida

Ne iş için?

Roksana

Seslämärsäm, beni ölüm bekler.

Al, var nicä sän okuyasın onnari.

Atalida

Şu Muradın müürü, onun yazıları...
"Taa düşünärdim Bagdadı almaa açan,
İzin ettim cellatlamaa kardaşımı.
Ani seşlämedin beni hiç yok şüpäm:
Umut ederim ki verdi o canını.
Ayırılêrım şindi Bagdadtan taman,
Da genä tekrarläêrım izini:
Bayazidin ölüsünü görmää isteerim bän,
Gelmesin sıra cellatlamaa seni"

Roksana

Ne susêrsın?

Atalida (*bir tarafa*)

Kendimi tutıym läázım çetin!..

Roksana

Ne söleycän?

Atalida

Bu Muradın korkutması çirkin,
Ölä isteer o öldürmää kardaşını,
Hiç bilmedän, ki Bayazid sana paali
Hem da ani onu seversin ürektän
Da taa ii ölecän kendin...

Roksana

Aldın nedän?

Bayazidi istärdim kurtarmaa, ama
Bana da...

Atalida

Ne karar aldın?

Roksana

Cellatlamaa?

Atalida

Sän ne!

Roksana

Murad beni öldürecek dedi,

Da bän...

Atalida

O sevgili... senin yärin -

O ölecek mi? Bakmadaan ona ki yok kabaat?

Roksana

O ölümä mahkul - onu bekleer cellat.

Atalida

Vay başıma!

Zatima

Kendisini o kaybetti.

Roksana

Hiç korkma, tez kendisinä gelir, belli.

Sän, Zatima, kal burada, beki becerecän,

İkisinin kabaatına bulmaa nişan.

DÖRDÜNCÜ ŞTENA

Roksana

Roksana

Bu kız heptän açıkladı kendisini.

Baksana sän kimä verdim ecelimi!

Altı aya yakın onu hep inandım,
Sevdam için hep çalıştı esapladım,
Ama görerim şimdi - hepsi boşuna,
Altı ay çalışmışım düşmana:
Bayazidi sevmää kolayını verdim,
Sultan oolunnan buluşmaa yardım ettim,
Onun istediynä olup kurban.
Of, Allahım, ne körmuşum mu ozaman!
Nelär yaptım? Bän üüreniym läözüm,
Ne uurlaradan etişti şu sevdası.
Nelär gördüm, onnar ne aaz mı gösterer?
Doorusunu te üürendim, canım saplêêr,
Bu bayılmak ta gösterdi heptän,
Ani bu kız sevda gördü Bayazidtän
Da şimdi fikiri - onun ecelini üüder,
Hiç diil şüpeleri, ani beni zeetleer.
Heptän mi inanêr onu bu kız?
Nasil beni, onu da hep brakarsaydı yalnız?
Aslısını bilmää deyni koyurum bän ilmek...
Yapamaycam bölä, bana titsi bu pek!
Her utanarsaydım koşmaa fikirimi,
Te ozaman bu kız, sevineräk, çiinär beni.
E o duyarsaydı şalverliymi? Nelär yapıym?
Vakit beklämeer hiç - läözüm pek alatlıym,
Zerä bendän bekleerlär hepsicii karar.
Elbetki, şimdi önümdä salt bir iş var:
Nelär oldu te burada, ona hiç bakmaycam,
Hem kendimi heptän da kör bän yapacam,
Sultan şu oolunu pindirecäm trona,
Da sora bakacez. Ama gelärsaydı bela
Da Bayazid, şu ilikleri da unudup heptän,
Şu Atalidayı karı alar sa, ozaman
Duyduu gibi bu satkını, kör kinniymi
Havezlän beceririm göstermää. İkisini
Bir zapada bän ansızdan kollayacam,

Da bıçaamı bütün üreklän saplaycam
İkisinin da güüsünä. Keskin çelik
Cannarını birleştirir. Ölä kinnik
Beni sevindirir. Bunu yaptıynan - kendimi
Bıçaklaycam.

BEŞİNCİ ŞTENA

R o k s a n a, Z a t i m a

R o k s a n a

Sän getirdin mi haberi?

Şu Atalida ne yapêr? Neyi açıkladı?

Hem annattı mı o kendi sevdasını?

Z a t i m a

Hanum efendim, o ölü gibi patta
Taa şindiyädän hep yatêr. Kendisinä
Taa gelmedi. Salt ikidä-birdä oflêr,
Hem da Bayazidi anıp, o sölener.
Yardım için bän kulları çardım;
Soyundursunnar onu izin ettim;
Onun da güüsündä buldum bän bir kiyat,
Angısını sana da getirdim o saat -
Kendi elinnän Bayazid yazmış bu kiyadı.
Kendin bul şindi onnarın kabaatını.

R o k s a n a

Ver burayı onu... Korkum sanki nedän?

Nedän kiyat pek titirer ellerimdä?

Hiç satmadaan beni olurdu o yazsın,

Hem da olurdu... Ama bakıym: ne aslısı.

“... Ama Roksanaya

Can sevdamı adamaycam, zerä

Seni severim salt bu dünnedä.”

Te neredä yalan üzä çıktı heptän!
Ama, te şükür, kurtuldum ilmeklerdän.
Miskin adam, ölä mi ödedin
O iş için, ani seni bän kurtardım!
Ama bana sevinmelik kalêr:
Görmää nicä bu esapsız satkın düşer
O kuyuya, ani bana kazdı.
Sert üfkemi ondan bän çıkarıym kaldı.
Sän, Zatima, bu kullara sölä şunu:
Ko şindi alsınnar sultan şu oolunu,
Ko yapsınnar ilmek onu buumaa deyni,
Sölä ki bän verdim bu izini.
Durêrsın ne? Tez git, kullar seni bekleer!

Zatima

Hanum efendim...

Roksana

Ne?

Zatima

Afet beni, kolver

Alıym seni bir tarafa düşünmektän
Kinnik için. Bekim, bendän işidecän
Boş laf, ama seslä beni: bu satkinnik,
Elbetki, pek kötü bir iş. Hem da artık
Miskin Bayazidi çoktan bekleer cellat.
Ama sana taa korkulu sultan Murad.
Hanum efendim, karar al sän kendin:
Taa üürendii gibi, ani Bayazidi sevdin,
Şu sultanın canı acımaycek sana -
Bilersin ki azarlamak prost etmeer birinä.
İnan, Murad pek büyük acızgannik gösterecek,
Açan seni bir zindana yollayacak.

Rokšana

Elbetki, gördülär ki kör oldum heptän,
 Da ikisi da güldülär beni, açan
 Büülü gibi, seslärdim bän yalannarı!
 Biläsin, canabet şu Bayazid, ki onnarı,
 Kim sevdayı satêr, bekleer ölüm,
 Sän tarattın, bu üzerä geberecän bu gün!
 Brakıp kuvet üüsekliyni indim sana
 Olmaa deyni bir yardımcı kör belanda,
 Beklärdim: te birleştiriz eceli
 İstärdim ki olasin sän kocam benim,
 Ama seni hiç dürtmedi acızgannıym,
 Sevda laflarına hiç yoktu cuvabın.
 Bu aklımda geçirmenin ne var mı faydası?
 Aalêêrim bän... Bu yaşların te ozamandı sırası,
 Açan onunnan buluştum, da sevdaya kardım,
 Hem boşuna da tek umutlan yaşadım.
 Bilerim, Bayazid hazırlanêr sözä,
 İsteer beni o sözlän aldatmaa da te ölä
 Kendisini salt korutmaa başkasına.
 Ko gebersin o!.. Sän taa burada mı, Zatima?
 Ha git! Yok, dur... Bän te ne yapacam:
 Ölüm için ona kendim salt söyleycäm,
 İltän gösterecäm ona bu kiyadı
 Da sora da onu - sultan ne yolladı.
 Ko Atalida da görsün onu nicä
 Şu Bayazid ölärkänä baarêr bitki kerä -
 Korkusundan isteerim bän olmaa kanaat.
 Sölä ona, ani izin ettim gelsin osaat.
 Gülmää aldıydı o beni. Ama ödek
 Buna deyni bir iş salt olacek:
 Sevineräk gösterecäm şu kaskatı teni,
 Da görecäm, nicä biter dünnä ona deyni.
 Onun zeeti da canımı yısıdacek,
 Kinniyim da üreemä raatlık getirecek.

Git ta geeri dön kızlan barabar.
Kim sa geler? O neetimä benim köstek olar.

ALTINCI ŞTENA

Rokšana, Akomat, Osman

Akomat

Hanum efendim, salt sendän bekleeriz biz izin.
Şennii yapmaa mı karara geldin?
Stanbullular toplu, bekleerläär dışarda,
Ama biläsin, şamata var orada,
Te dostlarım başladılar buna kuşku bakmaa.
Anna, hanum efendim, ki olmaz oyalanmaa.
Bän işittim, ani almiş seni řüpä.
Devir bu yalanı, kararını sölä -
Herbir lafçazını kuşku sesleyecäm...

Rokšana

İslää, sevin, vizir, te şindi söleycäm...

Akomat

Sert bakışın da hem sesin da gösterer bana,
Ani hazırsın hepsindän sän atılmaa.
Artık geçtik biz bukadar köstek da te bu gün...

Rokšana

Şu Bayazid sattı bizi, ko o ölsün.

Akomat

Sän ne?!

Rokšana

Altı ay, saklayıp duyguları,
Bizä yalan o söledi.

A k o m a t

Yalan mı?

R o k s a n a

Onnarı

Annamadık. Da ikisi da, annaşıp,
Yalan söledilär, sevdamızı bilip artık.

A k o m a t

Bu yok nicä olsun!

R o k s a n a

Oku, da sora al karar:

Olur mu yapmamaa bu hırsıza zarar?
Artık bilersin ani yıkıldı Bagdad
Hem Stanbula pek alatléêr kinni Murad,
Ama ona karşı bir korkusuz biz çıkacez,
Açan bu satkını o saat cellatlaycez.

A k o m a t (*kiyadi geeri verer*)

Var dooruluun. Prost etmeycäm hiç onnarı.
Lääzım te şindi yok ediyım hayınnarı.
Kolver ikisini da bän cellatlaycam.
Da onnarın kanınnan ayıplı yıkayacam.
Cellatlamaa giderim.

R o k s a n a

Dur, olmaz gitmäâ!

Canabeti kendim isteerim öldürmäâ,
Onun ayıplıyna doyunca sevinmäâ.
Hiç alatlama sän onu cellatlamaa.
Te şindi cellatı hazırlaycam,
Sän da sölä ki insannar daalsın heptän.

EDİNCİ ŞTENA

Akomat, Osman

Akomat

Şu saraydan olmaz gitmää. Bän kalacam.

Osman

Sän ne, suulamêêrsin mı bu kıskançlıktan?

Hem zapaya koyamêêrsin mı üfkeni,

Ani isteersin sän görmää onun ölmesini?

Akomat

Bän kıskanıym mı? Sän nedän aldın? İnan

Sultan şu ooluna hiç yok üfkäm.

Allaa versin da üfkelänmesin o pek,

Açan benim satkınıymı o görecek.

Osman

E neçin olmadın ona arka sän, Akomat?

Akomat

Salt kaldıraydım sesimi - o saat

Bän da ölürdüm, ki Roksana üfkeli -

İzin edär o tez cellatlamaa bizi.

Gözäl bir düşünmäk kayıp, her şey bitti,

Sultan oolu da körmuş pek! Yok, diil, kendim

Haliz bir kör silähtım bu düüştä!

Lääzımdı onnarı kaçırmıym gözümdän,

Unutmadaan, ani onnar pek genç, kızgın,

Hem ani bu iştä salt akılım verär yardım.

Osman

Brak ikisi da şu sevdaylan kalsınnar.

O ayırdı ölüm, sän kendini kurtar.

Hiç korkma sän, ani bizi açıklaycek duşman,

Dostlar satmaz bizi hiç bir zaman.
Sän sultanın gelmesini bir korkusuz beklä.

A k o m a t

Var nasıl salt Roksana düşünsün bölä.
Osman, üç sultanın vakıdında
Bän çorbacı oldum bu devletä,
Kurallar: da üürendim, ihtärladım,
Hem kaç kerä aşaa düşmäk gözä aldım,
Da deerim bän: Salt bir işä vär umudum -
Ona ne kazandım, hem ne verdi şu ömürüm.
Her çıkarttı sa kul şu saabinin üfkesini,
Titsi ölüm onundur eceli.

O s m a n

Ozman kurtar sän kendini.

A k o m a t

Osman, kaçmaa

Hazırdım buradan geçennerdä, ama
Te şindi bir kaçmak için sebep hiç yok.
Her taradarsam, ozaman, elbetki çok
Çirkin işlärlän kaçmayı nişannaycez,
Ardımızdan da etişän asker beklämeycez.
Sultan oolu dirişkan var bir umudum.
Taa büük belalardan onu bän korudum.
Ko ölümü o aarasın, neeti biz yapacez.
Bizä hem da Roksanaya onu kurtaracez.
Kadın sultana şindi da sever onu,
Bu üzerä da brakmadı cellatlamaa şunu,
O kendisi da hiç düşünmeer kinniini:
Ölüm için söleer salt korkutmaa deyni.
İnan, Bayazidi Roksana tez dolaşacak,
Hem bileräk kabaatını, onu prost edecek.

O s m a n

Kendi umuduna olarsan sän kurban?
E prost etmärsä o, nelär sän yapacan?
Bu binada var sayısız...

A k o m a t

Kullar, inan,
Onnar hazır yaltıklanmaa, ama cenktän
Korkêrlar pek. Osman, seni Murad gücendirdi,
Da bunca yıl ecel ayırtmadı bizi.
Hazırın mı benimnän taa ötää gelmää?

O s m a n

Efendim, barabar hazırım bän ölmää.

A k o m a t

Dostlarımız bekleer bizi bu aulda.
Haber verdii gibi - geleceklär ardımıza;
Kadın sultana inanêr beni;
Bän da bilerim sarayın köşelerini,
Herbir delii hem da taşı... Sıbit şüpeleri,
Taa tez Bayazidä şu serbestlii getirelim!
Ama ecel ölmää sa, ozaman, Osman,
Ölürüz: bän - vizir gibi, dostum gibi da sän.

BEŞİNCİ PERDÄ

BİRİNCİ ŞTENA

A t a l i d a

A t a l i d a

Kayıp oldu kiyat, aarêêrim boşuna;
Burasını aktarmışlar. Nelär yapmaa bana?

Sultan Şu ooluna bän getirdim bela.
 Of, Allahım, ölä mi günahlı sevdam?
 Göktä Boba, kurtarmaycan mı yärimi?
 Ne brakacan Roksana üürensini mi hepsini?
 Açañ kadın sultana içeri girdi,
 Tez sakladıydım güüsümdä o kiyadı:
 Pek ürküttü beni onun bu gelmesi.
 Ama açan Roksana izini da söledi
 Tez kaybettim bän kendimi bet korkudan.
 Ama, açan bän kendimä geldim, te ozaman
 Dolayımdan izmetçilär tez yok oldu,
 Kaçmalarna baktım bän pek uslu.
 Satkın çalışmanın ödää paalı:
 Roksanaya Bayazidin yazıları kaldı!
 Bilsäm nelär kadın sultana düşüner
 Kimä üfkesini hem kinniyni o hazırlêêr,
 Üfkesini kimin kanınnan suuldacek?
 Benim yärim da, beki ölecek
 Osa öldü mü? Şindi, beki, zeetlener?
 Kim sa geler... Te Şindi hepsi açılar.

İKİNCİ SŐENA

R o k s a n a, A t a l i d a, Z a t i m a, b e k Ő i l ä r

R o k s a n a (*Atalidaya*)
 Tez yok ol önümdän!

A t a l i d a

Afet, afet beni...

R o k s a n a

Sän ne, işitmedin mi, ne? Yok ol dedim.
 Ya alın buradan onu!

ÜÇÜNCÜ ŞENA Roksana, Zati ma

Roksana

Bil, Zati ma, hazırlıymı:

Orhan hem da cellat bekleerlär lafımı.
Bayazidi bän korudum cellatlardan,
Ama o tez ölür, sölärsaydı yalan.
Geler mi o burêy?

Zati ma

Geler o ardıma.

Ama o bilmeer kararı, bana kalsa;
Hiç bilmedän kendi ecelini,
O korkusuz gelir bu içeri.

Roksana

Ne titirerim bän, pek yımışak ürääm!
Aldıym şu kararı temelledärim bän.
Ama can erimdä bir umudum salt var,
İştittiyän sesimi, sultan oolu dönär.
Lääzım bän prost ediim onu o saat!
Da sora beklesin beni kör satkinnik mı salt?
Ne şindi kinniymi tez unudıym mı bän?
O ölecek!.. Te o kendi girer bu kapudan.

DÖRDÜNCÜ ŞENA Bayazid, Roksana

Roksana

Yok vakıdım boş laflara, inan,
Hiç korkma, almaycam onu sendän, -
Hem kabaatı sana atmaa da boşuna.
Diri kaldın bilersin sän ne üzerä.
Sana sevdam kaldı bir cuvapsız.

İslää, bölä olsun - kalêrim bän yalnız.
 Ne saklamaa, sevda sendän da bekledim
 O iilliklär için, ani sana yaptım.
 Sevdam için hem da inan için, ama
 Nelär kabul ettim? İkiüzlüysün sän,
 Hep yalancı duygu da gösterdin,
 Makar beni hiç bir kerä da saymadın.

Bayazid

Hanum efendim, ne söleersin?

Roksana

Salt onu,

Ani yalandırdın beni, bilersin sän bunu.
 Sän genä, allelem, bet laf isteersin sölemää
 Kendi kör sevdana beni inandıрмаa,
 Makar ki Atalidaya sevda güdersin sän,
 Düşünmedään, ani bän hepsini üürenecäm.

Bayazid

Ne? Atalidaya mı? Kim? Sän ne? Aman!

Roksana

Al kiyadı, oku, da, bekim, ayacan.

Bayazid (atıp bakış kiyada)

Sän üürendin o zavalı can sevdamı.
 İşitmeycän ondan inkâr gelär laflarımı.
 Dooru, yazdım bu kiyadı. O elinä geçti.
 İnan, çoktan açıklamaa bän istedim,
 Ani ona can üreemdän sevda duydum
 Çok ileri ondan, nicä seninnän buluştum.
 Bän sevdamı verdim ona uşaklıymdan
 Da kimseyi başka sevmäm hiç bir zaman.
 Açan bu zındanda bir kabaatsız bän zeetlendim,

Bana tronu hem sevdanı teklif ettin,
Bu haberi da Atalida getirdi
Hem da benim için sana cuvap etti.
Ne vardı nasıl bän yapıym? Yalandı bu,
Ama sana o aslıdan paalı oldu.
Üüsek kuvet girgin ürekleri çeker,
Hem onnarı da şüpelär enseer.
Ama, hep okadar, hodulluumu kırdım
Da zındandan çıkmaa deyni teklifini aldım.
Bilärdim bän, her almaydım onu,
Kaybedeceydım hepsini - hem ömürü;
Annardım da: ecelini koydun sän kantara,
Bu gösterer - yanêrsın sevdadan bana.
Bilerim, ki benimnän buluştun deyni,
Sultan oolu alır senin da kelleni.
Ama bän yoktu nicä seveyim seni,
Sölä, sana sevdam için verdim mi bän emin?
Beni sän herkerä hep kabaatlı buldun,
Ani sevdam için buluşmakta sustum.
Ama can erimdä düülärdi dalgalar,
Açan pek yaklaşardı sevdalı şu kıpımnar.
Gökä bän sayısız duaylan danıştım,
Kuvet hem sabur oradan hep istedim.
Emin ederim, kuvedi bän alacam açan,
İilikleri unutmaycam hiç bir zaman;
Sana saygılarım, inan beni,
Geçeceklär girgin arzularnı:
Herbir işi, şannı sana...

Rokšana

Ne veräcän,
Açan sän sevdanı bana baaşlamaycan?
Ne verecek bana senin o tanıman?
Sultan oolu, sän unuttun kim bän?
Seni cellatlamaa deyni eter salt bir lafım.

Kadın sultanayım: Murad izin braktı,
 Bana kalsın şu Stanbulda şu kuvetlär.
 Bana sevdan läözüm, diil saygılar.
 Acızgannık adêêrsin hem saygı
 İsteersin sän buna mı bän olıym kayıl?
 Elbetki, pek gözäl işlär bekleer beni,
 Kayıl olarsaydım brakmaa bu kuvedil!
 Kim olacam bän - kul mu, bekim izmetçi
 Senin o Atalidana? Başaralım bu çekeşi:
 Beni artık heptän o yorulttu.
 Diri kalmaa isteersin mi? Almaa tronu?
 Bän var nicä seni diri brakıym,
 Sesiärsaydın beni.

Bayazid

Nelär yapıym?

Roksana

Te şindi Atalidayı alır cellat, ama
 İlktän o ko görsün ikimizi bilä.
 Kellesini ayıracek nacak açan,
 Te ozaman bana evlenecän,-
 Bölä kurtulacan. Başqa bir yol hiç kalmadı.

Bayazid

Kayıl bän olaceydım salt bir iş için,
 Ani görsün dünnä ne pek miskin işin,
 Da yaptıyna görä seninnän ödeşsin!..
 Yok, üfkemi läözüm bän zapaya koyıym,
 Zerä ona kinnii olur zeedelediyim,
 Biläsin, önündä onda hiç yok kabaat.
 Bunu söleerim diil ki sän durasin raat:
 Canım için korkup, o söledi bana,
 Ani "karım benim" deyiyim sana.
 Kabaatsızlı becer, ayır kabaatlardan.

Cuvap etmää hazırım, bän korkmêêrim şu cellattan.
Şu Muradın izinini sän yap, ama sultan
Ölüm için karar ona yollamadı ordan.
Cana yakın ol Atalidaya, zerä
Bän ölecäm sana üfkä tutup can erimdä.
Acızgannık kaldı sa üreendä, ozman
Beni anmaa deyni...

Rokšana

Git buradan!

BEŞİNCİ ŞENA

Rokšana, Zatıma

Rokšana

Bitki kerä benimnän buluştun, satkın.
Geber! Bu eceli kendin sän ayırdın.

Zatıma

Gelmiş şu Atalida, yalvarêr seni,
İsteer brakasın sän girsin bu içeri:
Emin eder, ani bir iş açıklamaa isteer,
O iş saklıymış hem büük maanalıymış deer.

Rokšana

Girsin. Kendin da git, gözlet Bayazidi -
Haber et tez onu cellatladı gibi.

ALTINCI ŞENA

Rokšana, Atalida

Atalida

Bän önünä geldim diil yapılmaa deyni,
Hem da kullanmamaa iiliklerini:

Pişmannıymı koyêrim önünä, sendän
 Beklämeerim acızgannik hem da aman;
 Hanum efendim, bir şüpesiz, sattım seni:
 Eski sevdam can erimdä çaktı gibi,
 Kendi ecelimi salt düşündüm,
 Birtaan sevda için sana yalan döktüm,
 Dünü bozmaa deyni zahir bän aaradım...
 Ama biläsin, Bayazidi taa küçüktän sevdim,
 Onun da anası hayırladı bizi,
 Bir bet saatta birleştirep cannarmızı:
 Belam için Bayazidä sevdayan tutuştun.
 Bendän saklanaceydın sän, biläydin duygumu,
 Da becerämeyceydım bän, seni satmaa!
 Savaşmêêrim hiç kendimä kabaat atmaa,
 Bayazidi da kurtarmaa. İnan, bu iş için
 Hiç gelmedim sana: te şindi önündä senin
 Benimnän barabar durêr dedelerim:
 Acızgannik isteerlä Bayazid için!
 İnan, senin açıklıyna o pek mayıl,
 Bu üzerä seninnän birleşmää kayıl.
 Makar ki Bayazid paalı bana deyni,
 Bir annaşmak aramızda olsun deyni,
 Bän olmadım inkâr hiç bişeydän:
 Ne üfkedän, ne kavgadan, ne yaşlardan.
 Büünkü titsi gündä da hep ona dedim,
 Ani ölärsa o, ölürüm bän kendim,
 Ama onu ölä da enseyâmedim,
 Makar ki çok, pek çok bän yalvardım,
 Sana sevda için emin etsin:
 Ama yalvarmaya karşı hep "yok" dedi.
 İliklerni, bän yalvarêrim, ilerlet,
 Onun don üreeni, duygularını afet -
 Kabaat bendä. O gelecek sana te ozaman,
 Açan bu sevdadan onu kurtaracam.
 Bölä sevda için bana ödek - ölüm,

Bän yalvarêrim, kanımı dökmää korun,
Zerä beni verirsän cellata,
Evlenmenä senin gelir bela:
Sultan oolu prost etmeycek seni,
Bunu bilerim. Brak kendim ecelimi seçiyim.
Da kendimi kendim bän bıçaklıym.
Kazanacan, her dökmärsän al kanımı.
Açan Bayazidä sän verecän tronu,
Aranızdan gölgäm hiç geçmeycek. Bunu
Biläsin sän. Hanum efendim, git, açan
Geeri sän döneçän, artık bän suacam.

Rokšana

Bölä paalı kurban bän kabletmäm.
Ecelinä kendim daava bän kesecäm.
Hazır, aldım karar, ayırtmaycam sizi,
Bundan ötää ikinizi toplarım bireri.
Beklä, te şindi yärini getirerlär.
Kalk dizlerdän. Ne, Zatima, oldu nelär?

EDİNCİ ŞTENA

Rokšana, Atalida, Zatima

Zatima

Bir bet hem da titsi haber bän getirdim:
Şu Akomat hem dostları, hırsız gibi,
Bir kalkıntı yaptı. Onnar buralarda artık
Kullar da onnardan kaçtı, brakıp
Hem sıbıdıp silâhları. Korkêrlar pek.
Tezdä içerinä şu Akomat ta girecek.

Rokšana

Satkın! Ama onun da önünü bän alacam.
Dur burada! Bu kız için düşär kellän.

SEKİZİNCİ ŞTENA

Atalida, Zatima

Atalida

Kimin için dua ediyim? Roksana ne yapêr?
Şu Akomat ta ne yapmaa aldı karar?
Sendä da, Zatima, kaldısaydı acızgannık,
Bana canın acımaycek mı hiç artık?
İstämeerim saklıları açasın sän,
Salt soracam, da sora cuvabı bekleyecäm:
Ne Bayazid diri mi? Raat mı ölecäm?

Zatima

Seni, hanum efendim, gücendirecäm.

Atalida

Onu cellatlamaa mı verildi izin?

Zatima

Afet, ama cuvap için dönmöz dilim.

Atalida

Ölä kinni hem da cansız mı sän?
Taa ii olur, açan beni öldürecän,
Ani sän susacan! Roksana da sevinecek,
Bu iş için sana yalpak o bakacek,
Gösterecän: ona baalysın sän bütün ömür.
Ne, canabet, durêrsên? Ur! Öldür,
Zerä giderim aaramaa Bayazidi.
Of, Allahım, taa ii ölüm, ani bölä olur zeetim!

DOKUZUNCU ŞTENA

Atalida, Akomat, Zatima

Akomat

Bayazidi gördün mü? Neredä onu bulmaa?
Taa tez sölä: geç kalmadım mı kurtarmaa?
Hanum efendim, bän ayırılmaa karar aldım,
Bu üzerä dostlarımı iki çata yaptım:
Birisinin başı Osman, birisinin da bän.
Bayazidi bulamadım, makar her taraftan
Biz aktardık bu sarayı. Salt razgeldik
Esirleri, hem da ürkük karıları.

Atalida

Sultan oolu için yok haberim.
Sor te ona.

Akomat

Sölä, onu bän neredä aarıym?
Taa tez!...

ONUNCU ŞTENA

Atalida, Akomat, Zatima, Zaira

Zaira

Hanum efendim...

Atalida

Ne? Haberini annat.

Zaira

Sevin, kadın sultana yok başka, dururuz raat!

Atalida

Roksana yok mu?..

Z a i r a

Pek sän şaşacan:
Hanum efendim, Öldürmüş onu Orhan.

A t a l i d a

Ölä mi?

Z a i r a

Kurtarmaa sizi karar almış,
Bu üzerä bir şüpesiz onu cellatlamış.

A t a l i d a

Vizir, ha gidelim taa tez Bayazidä.
Bän inanêrim, o diri. Şükür gökä!

Z a i r a

Oldukları sana sölä Osman:
O hepsini gördü.

ONBİRİNCİ ŞTENA

A t a l i d a, A k o m a t, Z a i r a, O s m a n

A k o m a t

Sölä, Roksana halizdän öldü mü?
Tez annat.

O s m a n

Açan girdik odalara
Gördüm kendim: Orhan soktu bıçaa
Roksananın güüdesinä. Bölä o çıkardı
Üzä şu Muradın izinini:
Gördüü gibi ölü Bayazidi,
Cellatlasın Roksnayı kendi.
Gördüünän o beni dostlarlan barabar,
Orhan baardı: "Diz çökün, satkınnar!

Okuyun, bu firmanı verdi sultan,
Nelär yaptım, buna izin geldi ondan".
Da yaklaşıp bizä, yaydı o kiyadı,
Kendim gördüm şu Muradın imzasını.
Kör sancılar çöktü can erimä
Da vazgeçtik onu biz seslemää,
Kuvetlän biçaamı ona bän sapladım,
Sultan oolu için bän kinniymi yaptım.

A k o m a t
Ne?

A t a l i d a
Bayazid?!

O s m a n
Artık solumêêr... örtülü
Bir odada...

A r a l i d a
Aman!

O s m a n
Onu Roksana öldürttü:
Taa kalkıntı için o üürendii gibi,
Bayazidi buumaa izin etti.
Açan Bayazidin güüdesinä iildim,
Ömür için haber ya bir nişan bän aaradım:
Tepäylän ölülär düşmüş dolayına,
O canını da becermiş paalı satmaa.
Pek çok cellat almış o ardına
Da raametli olmuş o cenk tarlasında.
Geldi sıra kendimizi düşünelim.

A k o m a t

Nelär yapmaa? Esir aldı şu ecelim...
 Hanum efendim, bûük senin bu kaybın,
 Ani te şindi te sän kaybettin,
 Bu üzerä da yok nasıl veriyim yardım
 Nasıl sultan oolu verdi, hep o takım.
 Bän saabimä karşı kalktım, da kurtulmaa
 Te düşüniym läözüm: makar başlamadım korkmaa
 Kendi cezam içim şu cellattan,
 Dostlarımı läözüm bän kurtarıym ondan,
 Onnar beni inandılar da ardıma
 Tez geldilär. Onnar taa sarayda, ama
 Osaat getirerlär seni bana,
 İstärsaydın benimnän barabar kaçmaa.
 Afet, ani zeedä hiç yok nasıl kaliym:
 Läözüm, gidip, yola hazırlanıym
 Bekleerlär gemilär deniz kenarında,
 Bän inanêrim, ki seni görürüm orada.

ONİKİNCİ ŞTENA

Atalida, Zaira

Atalida

Şüpelerin, kavgaların sonu ölä,
 Onnar getirdilär başımıza bela:
 Yärcezimi kesti şu canabet cellat,
 Onun ölümündä salt bir bendä kabaat.
 Kinni ecel ona daava kesti,
 Makar ki diil o, bän läözümdü mezara giriyim.
 Şüpäylän hep bakardım bän ona,
 O ölümü buldu benim betirimä.
 Yollamadı onu Roksana ölümä,
 Murad ta diil sebep bu ecelä,
 Kabaat bendä, zerä koparmadım ilmekleri,
 Ani sultan oolunnan baaladı beni.
 Bayazidä ölüm verdi onnar,

Bilärkenä, ani onu bekleer titsi işlär,
Lääızımdı canımı veriyım kurban,
Da kurtarıym onu şu cellattan,
Neyi bekleerim bän?.. Eter salt bir urgu.
Da ortalaa çıkaracam bän dooruluu.
Sizlär, kimin kuvedini o istedi almaa -
Sizin gibi şannı hem anılmış olmaa;
Hem sän, Bayazidin şu anası,
Hiç bilmedin ki ecelin kör betvası;
Aldadılmış vizir, seni, dostlarını;
Hem da Roksanayı çaarêrım - gelin burayı:
Cezam için beni cellat kessin,
Zeetläyin gölgemi, kinnik ko ensesin!
(Kendi-kendini saplêêr)

Z a i r a

Nelär oldu?.. Hanum efendim!.. Can verdi.
Of, Allahım, e neçin bän kaldım diri?

Gagauz dilinä çevirildi 1991 yılda.

Todur ZANET

(Biografiya)

1958-ci yılın Kirez ayın (iyün) 14-dä, Kongaz küüyündä, büyük hem çalışkan bir ayledä geldi dünneyä bir çocuk. Sokakça o ayleyä deyardılar Todur Yançular. Neçin zerä bu evdä en geçirili adlar Todur hem Yançu (İvan). Bu üzerä da eni duan çocaa verdilər dädusunun adını – Todur.

Taa küçüktän Todiye taa çok malisi, Ekaterina İvanovna, bakardı. Zerä onun bobası hem anası gecä-gündüz çalışdılar bir buka ekmek kazanmaa deyni. Bobası, İvan Födoroviç, çalışardı demir tükänında. Anası, İvana Dmitrievna, sa - keremit fabrikasında.

O sokakta, neredä bulunardı Zanetlerin evi, çok rus ayleleri yaşardı. Bu üzerä dä, o aylelerin uşaklarınnan, Todur pek hızlı rus dilini kavradı. Ama evdä sadä gagauzça lafedärdilər. Malisi, Ekaterina İvanovna, yabancı dilleri bilmäzdi. Da açan Todi danışardı malisinä bir yabancı dildä, emen kabledärdi soruşu: "Ne, türkçä bilmeersin mi?"

Uzun kış gecelerindä, lampa ya fener şafkında yapaa işleyeräk, annadardı malisi o uzak, eski zamannar için, ani geçirmişti gagauzlar. İlk gagauz türkülerini, maanileri, masallarını, bilmeceleri hem bulmacaları işitti küçük Todi malisindän. Sora, açan o student oldu, yazdı onnarı bir magnitafona, koruyup malisinin sesini.

Todurun küçüklüü düştü o vakıtlara, açan şkolalarda gagauz dilini üürenärdilər. Batüsunnarın kıyatlarından o üürendi, ani var gagauz literaturası da, gagauz yazıcıları da. Kimär kerä batuları alardılar onu şkolaya, gagauz dili uroklarına. Şükür

ozamankı üüredicilerä, ani uuratmadılar Toduru klstan. Ama, açan Todi gitti ilk klasa, 1965-ci yılda, gagauz dilini şkolada artık üürenmärdilər.

Todurun aylesindä beş uşak vardı: dört kardaş bir da kızkardaş. Todi - ortancısıydı. Vakitlar zordu. Todi giyardı onnarı, ne kalardı batularından. Bir kış günü, beşinci mi osa altıncı klsta mı, Todi geldi şkolaya bir keptarlan hem belinä sarılı dädusunun kuşaannan. Çeketti urok. Üürediciyka çıkardı Todiye klasın önünä da rusça baarak "çık ar bu çingenä rubalarını" başladı Todiye soyundurmaa. Bu oldu Todinin gagauzluk için ilk baskısı. (Sora kaç taa bu baskılar oldu!) Bu olaydan sora Todur annadı, ani gagauzların da bu er üzündä läüzüm olsun kendi eri.

O vakıtlarda Todura deyni açıldı taa bir gagauz dili çöşmesi: Komrat gazetasında çıkan "Bucak dan erleri" sayfası. O sayfa ları okuyup, susuz yanmış gibi, içardı o temiz, tatlı, gözäl Ana dili çöşmesindän.

1975-tä, başarıp Kongazın birinci orta okulunu, Todur yollanêr Kişinêuya. İkin savaştı girmää "lötçik" okuluna. Saalık komisiyasını geçip, ekzamennerä artık hazırlanmaa başladıydı. Ama ortaya çıktı, ani Todur "R" bukvasını söyleyämeeer. Bu "sebebä" görä onu ekzamennerä kolvermärdilər.

Sora o savaştı girmää Politeknik institutun tehnologiya fakultetinä "Şarap hem şarapçılık tehnologiyası" bölümünä. Ekzamenneri verip, girmäk için eterli ball etişmedi.

Dönüp Kongaza, söledi bobasına, ani Kişinêuya işlemää gider. Bobası dedi: "İnstituta girmedin. Ozaman kıra!" Erken sabaalen kalkıp, Todur, bobasının izininä karşı gidip, gitti Kişinêuya. Kesin karar alıp, hazırlanıp, mutlaka instituta girmää. Başladı işlemää santehnik hem da eni ekzamannerä hazırlanmaa.

1976-da, bir problemasız girdi Politehnik institutun "stroitelny fakultetinä", angısını başardı 1981-dä.

İlk peetini "Mali" yazdı 1977-dä. Gelip Kongaza, bük başta oturdup malisini bir skemneyä, Todur okudu ona bu peeti. Malisi aalamaa başladı, sora sordu: "Todi, kim yazdı bunnarı, oolum?" Todur cuvap etti: "Bän". "İnanmêırım", - dedi malisi. "Bän, ma male!", - sesi titireräk, dedi Todi. "İslää, ölä olsun", - deyip, malisi çıktı içerdän.

Sık uurayıp gagauz kompozitoru Mihail KOLSAanın evinä tanışardı Todur gagauz muzikasınan. Hep bu evdä ilk kerä gagauz kultura avtonomiyası için dä ilk sözleri ortaya koydu.

Sora da, çok çalıştı, ani gagauzlar kendi devletliini kazansınar. Bu iş için da 2000-ci yılda Gagauziyanın medalisini kabletti.

Taa küçüklüündän bük günädän Todur ZANET gagauz dilinä, gagauz kulturasına, gagauzlaa izmet etmää deyni baaşladı kendisini.

1986-1990 yıllarında, redaktor olarak, gagauz dilindä "Bucaan dalgasında" televideniya hem radio kolverimnerini hazırladı.

1988-1994 hem 1999-cu yıldan bük günädän, baş redaktor olarak, ilk gagauz gazetasını "Ana Sözü" hem "Kırlangaç" jurnalını çıkarêr.

Todur ZANETin jurnalistika uurunda zaametlerini tanıyarak onu 1989-cu yılda SSRB hem Moldova Jurnalist Birliklerinä aza kabletilär.

1990-cı yılda Todur ZANET SSRB hem Moldova Yazarlar Birlii azası oldu.

22.07.1990-cı yılda Todur ZANETin yazdı Gagauz Milli Gimnasını Gagauz Halk Kongresi Gagauz Respublikasının Gimni olarak 411 oylan kabul etti.

1992-ci yılda, Todur ZANETin yaratmalarını Türk dñnesinā faydalı olduunu kablederāk, onu Türk Dñnesi Yazarlar Birliinā kablettilər.

Todur çok zaamet etti, ani Gagauz yazılarını latin grafikasına geçirmāā deyni. "Ana Sözü" sayfalarında damna-damna bu yazıları verip, o 1993-cü yılın Ceviz ayın (sentābri) 25-dā latin grafikasında yazılı ilk "Ana Sözü" nomerini çıkardı.

2003-cü yılın Hederlez ayında (may) Todur ZANETā Amerika Birleşik Devletlerin Kentucky devletinin Louisville kasabasının şannı vatandaşlıı verildi.

Todur ZANET yazēr peet hem küçüklerā hem bñüklerā.

1991-1993-cü yıllarda Todur ZANET Kişinöv İncāzanaat İstitunda gagauz aktōrlarına deyni gagauz dilindā derslār verdi. Hep bu yıllarda gagauz dilinā çeşitli pyesalar çevirdi, onarın arasında: "Bayazid" (Jan RASSİN), "Kaynana iki gelinnān" (E. GHEORGİȚA), "Cumērtesi avşamneen..." (M. BACĪEV). Hepsi bu pyesalar Kişinēu İncāzanaat studentleri tarafından şenaya koyuldular. "Bayazid" pyesası sa, Moldova Devlet televideniyası tarafından videoya yazıldı hem bñünkü gündā televideniyanın "Altın fondu" arhivindā korunmaya alındı.

Todur ZANET, dramaturg olarak, iki pyesa yazdı: "Aaçlık kurbannarı" (1998-ci yılda) hem "Bñülü maaza" (2004-cü yılda). Bu iki pyesa "Mihail ÇAKIR" adına gagauz milli teatrusu tarafından şenada koyuldu. Pyesa "Bñülü maaza" Moldovanın Belț kasabasında olan teatrular festivalindā ödöl aldı.

Çekedip 1989-cu yıldan sıravardı tipardan onun kiyatları çikērlar: "Zamanayērsın, evim!" (1989, 1990), "Karımcalık" (1989), "Böcecik" (1991), "Akardı batıya güneş" (1993), "Gıdırdeēr kafamın çarkları" (1993), "Akar yıldız" (1998).

Uşaklar için yazılan "Böcecik" kiyadı Moldova üüredicilik hem bilim Bakannı tarafından başlangıç hem küçük klaslar için üüredicilik kiyadı olarak tanındı.

Tordur ZANETin peetlerinin çoyuna muzıkaya yazıldı da onnar haliz halk türküleri oldu: "Şen oynêêr gagauzlaar", "Yaşa, halkım!", "Vatan", "Koy adımı...", "Sân Çadır, gözâl Çadır", "Sana sevdam", "Saurgun", "Zamanayêrsın, evim!" h.b.

Todur ZANET duudu 1958-ci yılın Kirez ayın (iyün) 14-dä, Gagauziyanın Kongaz küüyündä.

1975-tä orta okulu başardı. İlk peetini "Mali" 1977-dä yazdı. 1976-1981 yıllarında Kişinêu Politehnik institutunda üürendi. 1986-1990 yıllarında, redaktor olarak gagauz dilindä "Bucaan dalgasında" televiziya hem radio kolverimlerini hazırladı.

1988-1994 hem 1999-cu yıldan büünkü günädän,

baş redaktor olarak, ilk gagauz gazetasını "Ana Sözü" hem "Kırlangaç" jurnalını çıkarâr.

1989-cu yılda SSRB hem Moldova Jurnalist Birliklerine aza kabledildi.

1990-cı yılda SSRB hem Moldova Yazarlar Birlii azası oldu.

22. 07. 1990-cı yılda Todur ZANETin yazdığı Gagauz Millî Gimnasını Gagauz Halk Kongresi Gagauz Respublikasının Gimnı olarak 411 oylan kabul etti.

1992-ci yılda, Todur ZANETin yaratmalarını Türk dünnesinä faydalı olduunu kablederäk, onu Türk Dünnesi Yazarlar Birliinä kabletilâr.

1993-cü yılın Ceviz ayın (sentâbrî) 25-dä beeri bütün "Ana Sözü" gazetasını latin grafikasında çikarmaa başladı.

1991-1993-cü yıllarda gagauz dilinä çeşitli pyesalar çevirdi, onarın arasında:

"Bayazid" (Jan RASSİN), "Kaynana iki gelinnän" (E. GHEORGİȚA),

"Cumêrtesi avşamneen..." (M. BACİEV). "Bayazid" pyesası Moldova Devlet televideniyasının "Altın fondu" arhivindä korunmaya alındı.

Todur ZANET, dramaturg olarak, iki pyesa yazdı: "Aaçlık kurbannarı" (1998-ci yılda) hem "Büüülü maaza" (2004-cü yılda). Bu pyesalar "Mihail ÇAKIR" adına gagauz millî teatrusu tarafından şenada koyuldu.

Çekedip 1989-cu yıldan sıravardı tipardan onun kiyatları çikêrlar:

"Zamanêêrsin, evim!" (1989, 1990), "Karımcalık" (1989), "Böcecik" (1991),

"Akardı batiya güneş" (1993), "Gıcırdêêr kafamın çarkları" (1993), "Akar yıldız" (1998).

Uşaklar için yazılan "Böcecik" kiyadı Moldova üüredicilik hem bilim Bakannı tarafından başlangıç hem küçük klaslar için üüredicilik kiyadı olarak tanındı.

Todur ZANETin peetlerinin çoyuna muzıkaya yazıldı da onnar haliz halk türküleri oldu.

"Şen oynêêr gagauzlaar", "Yaşa, halkım!", "Vatan", "Koy adımı...",

"Sân Çadır, gözâl Çadır", "Sana sevdam", "Saugun", "Zamanêêrsin, evim!" H.b.